

RÖPORTAJ

MURATPAŞA BELEDİYE BAŞKANI
ÜMIT UYSAL İLE SAĞLIKLI KENTLER
ÜZERİNE RÖPORTAJ

ÜYE HABERLERİ

ANTALYA BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİNİN ÇEVRE
ETKİNLİKLERİ ÖDÜLE TAÇLANDI

İNSAN ODAKLI YAKLAŞIM

DİZEL ARAÇLARI ELEKTRİK
ARACA DÖNÜŞTÜREN SİSTEM

MAKALE

KENTLER VE BULAŞICI HASTALIKLARA
HEKİM BAŞKAN GÖZÜYLE BAKIŞIMIZ

SALGIN HASTALIKLARLA MÜCADELEDE

Sağlıklı Kentler

Şehirlere sağlıklı dokunuş

www.skb.gov.tr

BAŞKAN'DAN

Alinur Aktaş

Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği Başkanı
Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı

Değerli Üyelerimiz,

Birliğimiz tarafından, üye belediyelere yönelik, bilgilendirici, eğitici ve farkındalığın oluşturulmasına yönelik faaliyetlerimiz devam etmektedir.

Sağlıklı Kentler Birliği 35. Olağan Meclis Toplantısı, 25 Haziran 2021 tarihinde Yeşilyurt Belediyesi ev sahipliğinde Malatya'da gerçekleşti. 35. Olağan Meclis Toplantısında; Birliğin 2020 Faaliyet Raporu, 2020 Mali Yılı Kesin Hesabı, norm kadro ihdası, üyelik kriterlerinin görüşülmesi gündem maddeleri mecliste onaylandı. Yeni üye başvurularının kabulü ile birlikte Birliğimizin üye sayısı 81 oldu.

Türkiye Sağlıklı Kentler Birliğinde yapılan çalışmalar, DSÖ Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağına kabul edilen üyelik süreci, Ulusal Sağlıklı Şehirler Deklarasyonu ve Bursa Şehir Sağlık Gelişim Planı hakkında bilgilendirme yapmak amacıyla Atatürk Kongre Kültür Merkezi'nde toplantı düzenlendi. Sağlıklı şehirler hareketinin kentlerin sağlık göstergelerini belirlemek ve bu göstergeleri olumsuz etkileyen faktörlere çözüm üretmek amacıyla Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından otuz yılı aşkın bir süre önce başlatılmıştır.

DSÖ Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı şehirlerle doğrudan iş birliği yoluyla uygulanacak politik ve sektörler arası bir girişimdir. Sağlıklı şehirler hareketi Türkiye'de Bursa Büyükşehir Belediyesi öncülüğünde 10 kurucu belediyenin girişimiyle, 2005 yılında kurulmuştur. Birlik 30 ulusal ağ ve 100 belediyenin içinde bulunduğu ağı Türkiye adına temsil etmektedir.

Dergimizin bu sayısında özel dosya konusu olarak "Kentler ve Bulaşıcı Hastalıklar" konusunu ele aldık. Günümüzde bulaşıcı hastalıklar ve kentleşme meselesi arasında incelenmesi gereken ciddi bir bağlantı olduğu görülmektedir. Dünya nüfusunun çok büyük bir bölümü kentlerde, düzensiz ve sağlıksız bir yapılaşma içinde yaşamaktadır. Bu durum nüfus dağılımı ile alan orantısını bulaşıcı hastalıkların yayılım hızı lehine işlemektedir.

Güncel şehir yapılanmaları yeniden ortaya çıkabilecek bulaşıcı hastalıklar açısından pek çok kentin doğru ve sağlıklı biçimde planlanmadığı gerçeğini ortaya koymuştur. Tarih boyu tüm salgınlar insanların yeni ve daha sağlıklı yaşam tasarımlarına yönelmesine vesile olurken içinde bulunduğumuz pandemi süreci bundan farklı olmayacaktır. Kentlerin planlanması, inşa edilmesi, sosyal çevre, erişilebilir açık alan, sürdürülebilir yaşam şeklinin yeniden değerlendirilmesi kaçınılmazdır. Geleceğin şehirlerinde öne çıkacak vizyonun akıllı şehircilik ekseninde olacağı da kuvvetle muhtemeldir.

Sağlıklı kentler alanında sürdürülen girişimler ve çalışmalar sayesinde, pandemi sürecinde bir kez daha kent ve sağlık ilişkisinin önemi üzerine yürütülen projelerin hız kazanması beklenmektedir.

Bu kapsamda dergimizin bu sayısında "Kentler ve Bulaşıcı Hastalıklar" konusu farklı yönleri ile detaylı biçimde ele alınmıştır. Bu sayının editörlüğünü üstlenen Doç. Dr. Alpaslan Türkkan başta olmak üzere emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Saygılarımla.

İmtiyaz Sahibi

Türkiye Sağlıkli Kentler Birliği adına,
Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı ve SKB Başkanı
Alinur AKTAŞ

Yayın Direktörü (Sorumlu)

Murat AR

Genel Yayın Yönetmeni

S. Bahar ALBAN

Yayına Hazırlayanlar

Yunus İhsan ŞAHİN, Mustafa SEVİM,
Muhammed Furkan YURTSEVEN, Ercüment YILMAZ

Katkıda Bulunanlar

Antalya Büyükşehir Belediyesi,
Bilecik Belediyesi, Bursa Büyükşehir Belediyesi,
Çankaya Belediyesi, Denizli Büyükşehir Belediyesi,
Gölcük Belediyesi, İnegöl Belediyesi,
İstanbul Büyükşehir Belediyesi,
İzmir Büyükşehir Belediyesi, Kadıköy Belediyesi,
Karatay Belediyesi, Menteşe Belediyesi,
Mersin Büyükşehir Belediyesi,
Nilüfer Belediyesi, Ordu Büyükşehir Belediyesi,
Pamukkale Belediyesi, Selçuklu Belediyesi,
Trabzon Büyükşehir Belediyesi

Dosya Editörü

Doç. Dr. Alpaslan TÜRKKAN

Editörler Kurulu

Erdem SAKER, Prof. Dr. Atilla AKKOYUNLU,
Prof. Dr. Mustafa SARI, Prof. Dr. Handan TÜRKÖĞLU,
Prof. Dr. Feza KARAEER, Prof. Dr. Cengiz TÜRE,
Prof. Dr. Emine Didem EVCI KIRAZ,
Prof. Dr. Tülin VURAL ARSLAN,
Prof. Dr. Bülent YILMAZ, Prof. Dr. İnci PARLAKTUNA,
Prof. Dr. Gül SAYAN ATANUR,
Prof. Dr. Koray VELİBEYOĞLU,
Doç. Dr. Emel İRGİL, Doç. Dr. Alpaslan TÜRKKAN,
Doç. Dr. Asım Mustafa AYTEN,
Dr. Öğretim Üyesi Şuay Nilhan AÇIKALIN

Yapım

www.albantanim.com.tr

Baskı

Hermes Ofset

Türkiye Sağlıkli Kentler Birliği

Orhanbey Mahallesi 6. Uçak Sokak No:3
Kat: Zemin, Osmangazi / BURSA
Tel: 0224 235 23 99 – Faks: 0224 235 34 70
www.skb.gov.tr • bilgi@skb.gov.tr

Yerel, süreli yayın.

ISSN 2146-0566

Türkiye Sağlıkli Kentler Birliği resmî yayın organı olan
Kentli Dergisi basın meslek ilkelerine uymayı taahhüt
eder. Dergimizde yer alan yazı ve makaleler kaynak
gösterilerek yayımlanabilir. Makalelerin sorumluluęu
yazarına aittir.

Türkiye Sağlıkli Kentler Birliğinin ücretsiz yayınıdır.

Üç ayda bir yayımlanır.

İÇİNDEKİLER

04 YAYIN DİREKTÖRÜ

05 DOSYA EDITÖRÜ

06 BİRLİKTE HABERLER

- Türkiye Sağlıkli Kentler Birliği 35. Olağan Meclis Toplantısı Yapıldı
- Sağlıkli Gelecek İçin Sağlıkli Şehirler
- Sağlıkli Şehirler, Tütünsüz Şehirler Konferansı Yapıldı
- “Sanayide Karbon Ayak İzi Hesaplaması ve Önemi” Konulu Etkinlik Gerçekleştirildi
- Rusya Sağlıkli Şehirler Ağının Konferansına Katıldık
- Sağlıkli Sokaklar Semineri Gerçekleştirildi
- SMART 365 Konferansına Katıldık

18 RÖPORTAJ

Muratpaşa Belediye Başkanı
Ümit Uysal ile Sağlıkli Kentler
Üzerine Röportaj

24 ÜYE HABERLERİ

- Antalya Büyükşehir Belediyesinin Çevre Etkinlikleri Ödülle Taçlandı
- Bilecik Belediyesi “Bisikletli Zabıta” Ekipleri Görev Başında
- Çevreci İstasyonlar Ödüllendirildi
- “Aşılındıkça Aşılacak”
- Tarımsal Sulamaya Rekor Destek
- Gölcük Belediyesi 8 Binden Fazla Fidanı Toprakla Buluşturdu
- İnegöl’de Kendi Elektrikliğini Üreten Park
- İBB’den Pandemi Sürecinde Yaşlı Bakım Merkezlerinde Sıfır Vaka Başarısı
- COVID-19 Küresel Salgını ve Sağlık Okuryazarlığı Çalışmaları
- Kadıköy Çevre Festivalinde Yerli Tohum ve Kompost Paylaşımı
- Karatay’a TSE COVID-19 Güvenli Hizmet Belgesi
- Menteşe, Karbon Ayak İzini Azaltıyor
- Yaş Almışların ‘Manevi Evladı’: Mersin Büyükşehir Belediyesi
- Kentler ve Bulaşıcı Hastalıklar: “Nilüfer’de Pandemi Dönemi”
- Ordu Büyükşehir Belediyesinin Salgınla Mücadele Çalışmaları
- Pamukkale’de Atık İlaçlar Ayrı Toplanıyor
- Selçuklu’da Çevre ve Sıfır Atık Çalışmaları Hız Kazandı
- Trabzon’daki Parklarda Biyolojik Mücadele

42 İNSAN ODAKLI YAKLAŞIM

- Dizel Araçları Elektrikli Araca Dönüştüren Sistem
- Çin’de Modüler Bir Bahçe

45 KAPAK KONUSU

Kentler ve Bulaşıcı
Hastalıklar

54 MAKALE

- Kentler ve Bulaşıcı Hastalıklara Hekim Başkan Gözüyle Bakışımız
Dr. Ömer Tarhan
- Kentler ve Bulaşıcı Hastalıklar
Dr. Ahmet Soysal
- Bulaşıcı Hastalık ve Kent Ekosistemi
Prof. Dr. İbrahim Mehmet Ali Öktem
- Kentler ve Bulaşıcı Hastalıklar
Melike Baysal
- Kentler ve Bulaşıcı Hastalıklar
Uzm. Dr. Z. Nüket Ceylan
- Kentler ve Bulaşıcı Hastalıklar
Funda Gacal
- Salgınlara Dayanıklı Kentler
Arş. Gör. Dr. Muhsin Güllü

YAYIN DİREKTÖRÜ

Murat Ar

Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği Müdürü

Değerli Okurlar,

Kentli Dergimizin 43. sayısı ile karşınızdayız. Dergimizin bu sayısında öncelikle ‘Birlikten Haberler’ bölümünde Sağlıklı Kentler Birliğinin yürüttüğü faaliyetlere değindik. Bu kapsamda Sağlıklı Kentler Birliği tarafından yürütülen faaliyetleri içeren haberleri okuyabilirsiniz.

Sağlıklı Kentler Birliği 35. Olağan Meclis Toplantısını Yeşilyurt Belediyesinin ev sahipliğinde Malatya’da gerçekleştirdik.

Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği Danışma Kurulu Üyesi Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı (E.) Öğretim Üyesi Doç. Dr. Emel İrgil ve Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalından Prof. Dr. Dilek Aslan’ın konuşmacı olarak katıldığı “Sağlıklı Şehirler, Tütünsüz Şehirler” konferansı çevrim içi olarak gerçekleştirildi.

Bursa Sanayicileri ve İşinsanları Derneği (BUSİAD) Yeşil Bursa Çalışma Grubu ve Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği işbirliğiyle düzenlenen çevrim içi toplantıda Danışma Kurulu Üyemiz Eskişehir Teknik Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü Ekoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Cengiz Türe, “Sanayide Karbon Ayak İzi Hesaplaması ve Önemi” konusunda bir sunum gerçekleştirdi.

DSÖ Avrupa Bölgesi’ndeki önemli şehir ağlarından Rusya Sağlıklı Şehirler Ağı tarafından Kazan şehrinde düzenlenen Sağlıklı Şehirler Uluslararası Forumu’na internet üzerinden sunumumuzla katıldık.

Çankaya Belediyesi, Birleşik Krallık, Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı (UN-Habitat) ve Arup iş birliği ile Birleşik Krallık Dışişleri ve Kalkınma Bakanlığı (FCDO) “Küresel Geleceğin Şehirleri Programı (GFCP)” kapsamında yürütülen Sağlıklı Sokaklar Projesi kapsamında sağlıklı sokaklar web tabanlı semineri gerçekleştirildi.

Online platform üzerinden gerçekleştirilen Smart 365 City Konferansına “Pandemide Belediyelerin Akıllı Şehir Uygulamaları” başlıklı sunumumuz ile katıldık.

Muratpaşa Belediye Başkanı Ümit Uysal ile COVID-19 salgını ve sağlıklı kentler üzerine keyifli söyleşiler gerçekleştirdik. Belediye başkanlarının kent sağlığına bakışı ve sağlıklı bir kentin oluşturulmasında yerel yönetimlerin karşılaştığı zorlukları bu söyleşilerde okuyabilirsiniz.

Her sayıda olduğu gibi dergimizin bu sayısında da üye belediyelerimizin sağlıklı kent olmak amacıyla yürütmüş oldukları faaliyetlere yer verdik. Üye belediyelerimizin faaliyetlerine yer verdiğimiz bu haber içerikleri diğer belediyeler için de örnek oluşturmakta ve ilgiyle okunmaktadır.

Dergimizin bu sayısında donanım iyileştirme teknolojisiyle dizel araçları elektrikli araca dönüştüren sistem hakkında kapsamlı bir içerik hazırladık. Avrupa ülkelerinde eski dizel arabaları yasaklayan şehirlerin sayısı her geçen gün artıyor. Önümüzdeki on yıl içinde ise fosil yakıtlı arabalara erişimi kesecek Avrupa şehri sayısı, daha da artacak gibi görünüyor. Yeni bir elektrikli arabanın maliyetini karşılayamayacak durumda olanlara alternatif çözüm sunmak amacıyla geliştirilen dönüşüm sisteminin böylece kısa sürede yaygınlaşacağı bekleniyor.

Dergimizin bu sayısında özel dosya konusu olarak “Kentler ve Bulaşıcı Hastalıklar” konusunu ele aldık. Salgın hastalıkların insanda oluşturduğu biyolojik etkilerin dışında, siyasi ve toplumsal yapıyı da ciddi anlamda şekillendirdiği bilinmektedir. Kısa sürede küresel bir pandemi tehlikesine dönüşen koronavirüs dünyanın her yerinde eş zamanlı olarak insanları evine hapseden, ülke sınırlarını kapatmaya mecbur bırakan, seyahati ve ticareti kısıtlayan; kısaca toplumların varsıl ya da yoksul olmasının herhangi bir öneminin kalmadığı sıkıntılı bir süreci karşımıza çıkarmıştır.

Özel dosya konumuz olan “Kentler ve Bulaşıcı Hastalıklar” konusunu ilgiyle okuyacağınızı düşünmekteyiz. Bu sayının editörlüğünü yapan Doç. Dr. Alpaslan Türkkan başta olmak üzere içeriğe katkı sunan herkese ayrıca teşekkürlerimizi iletir, keyifli okumalar dileriz.

Gelecek sayımızda görüşmek üzere.

DOSYA EDITÖRÜ

Doç. Dr. Alpaslan Türkkan

Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı
SKB Danışma Kurulu Üyesi

Değerli Okurlar,

Günümüzde dünya nüfusunun %55’inden fazlası kentlerde yaşamaktadır. Bu oranın 2050 yılına kadar %68’e ulaşması bekleniyor. Toplu yaşam alanları olarak kentlerin insan sağlığı açısından gittikçe artan bir öneme sahip olduğunu ve bu nedenle kentsel alanların sağlığı koruyucu, iyileştirici ve geliştirici yapıya kavuşturulması gerektiğini biliyoruz. İnsanlık tarihi boyunca bulaşıcı hastalıklar kentlerde çok sayıda insanın hastalanmasına ve yaşamını yitirmesine neden oldu. Günümüzde ise değişen ekolojik yapı, insan demografisi ve davranış değişiklikleri, seyahat olanaklarının gelişmesi, mikrobiyolojik direnç ve değişim ile kamu sağlık hizmetlerindeki aksamalar bulaşıcı hastalıkların daha kolay yayılmasına neden olmaktadır.

Gelişen bilim ve teknolojiye karşın bulaşıcı hastalıkların çok kısa sürede tüm dünyaya yayılabildiğini 2019 yılı Aralık ayında Çin’in, Wuhan kentinden başlayan yeni koronavirüs hastalığında (COVID-19) görmüş olduk. COVID-19 tüm dünya için sorun oluşturmaya devam ederken kente ve kent yaşamına yönelik önemli mesajlar vermeye devam ediyor. Bu mesajların bir kısmı aslında çok önceden bildiğimiz, bugün unuttuğumuz ya da göz ardı ettiğimiz bilgilerden oluşmaktadır. George Fleming 1871 yılında basılan kitabında “Korunmak tedavi etmekten daha iyidir.” cümlesini “eski bir atasözü” olarak hatırlıyordu. Fleming hayvanlardan insanlara bulaşan zoonotik hastalıklara dikkat çekerek; kimi hayvan salgınlarının insana kolaylıkla bulaştığını ve çoğu zaman onda ölümcül hastalıklara neden olduğunu anlatıyordu.

Kentler, COVID-19 pandemisine farklı biçimde ve düzeyde yanıt verdi. Beklenenin çok altında yanıt veren ve başarısız kabul edilebilecek gelişmiş ülke kentlerine karşın hiç beklenmedik biçimde çok başarılı kabul edilebilecek biçimde mücadele eden gelişmekte olan kimi ülke kentleri dikkat çekti. Bilinmedik ve yaşayarak öğrendiğimiz yeni bir hastalık için bu durum anlaşılır olmakla birlikte bilimsel bilgidен yararlanarak kentlerin en azından hatalı ve zararlı uygulamalardan sakındığını söyleyebiliriz.

Dergimizin bu sayısında “Kentler ve Bulaşıcı Hastalıklar” ana temasını seçmiş olmamızın ana nedenleri, bu süreçteki uygulamalarımızı yeniden değerlendirme fırsatı oluşturmak ve gelecekteki olası salgınlar için hazırlıklı olmaktır. Dergide farklı disiplinlerden yazılmış yazıları ve kentsel alandaki uygulama örneklerini bulacaksınız.

Dergimizin yararlı olmasını dilerken tüm yazarlara ve baskıda emeği geçenlere teşekkürlerimi sunuyorum.

SAĞLIKLI KENTLER BİRLİĞİ 35. OLAĞAN MECLİS TOPLANTISI YAPILDI

Sağlıklı Kentler Birliği 35. Olağan Meclis Toplantısı, 25 Haziran 2021 tarihinde Yeşilyurt Belediyesi ev sahipliğinde Malatya'da gerçekleşti.

Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı ve Sağlıklı Kentler Birliği Başkanı Alınur Aktaş'ın başkanlığında ve Yeşilyurt Belediye Başkanı Mehmet Çınar'ın ev sahipliğinde gerçekleşen meclis toplantısına Malatya Milletvekilleri Öznur Çalık ve Bülent Tüfenkci, üye belediye başkanları, meclis üyeleri, koordinatörler ve basın mensupları katıldı.

Açılış konuşmalarının ardından meclis toplantısına geçildi. Yapılan seçimler sonrasında Sağlıklı Kentler Birliğinin yeni yönetimi belirlendi.

Kendisini yeniden Birlik Başkanlığına seçen meclis üyelerine teşekkür eden Başkan Aktaş, meclisin açışında yaptığı toplantıda da Türkiye Sağlıklı Kentler

Birliği olarak hayata geçirdikleri çalışmalar hakkında bilgi verdi. Dünya Sağlık Örgütü'nün Avrupa bölgesinde faaliyetlerini sürdüren Sağlıklı Şehirler Ağı ile ilgili çalışmalarında önemli gelişmeler yaşandığını hatırlatan Başkan Aktaş, "Geçtiğimiz yılın sonunda Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı'nın yıllık konferansı pandemi sebebiyle

internet üzerinden gerçekleşti. Bu konferansta danışma kurulu üyelerimiz ile birlikte pandemi sürecinde hazırladığımız çalışmaların sunumlarını gerçekleştirdik. DSÖ Avrupa Bölge Direktörü başkanlığında yapılan belediye başkanları toplantısına katıldım. Konferans boyunca sağlıklı şehirler ağında yer alan üye ülkelere ve şehirlere rehberlik

edecek politik kurul, bilim kurulu ve danışma kurulu kurulacağı ile ilgili duyurular yapıldı. Birliğimiz siz değerli üyelerimizin de destekleri ile ve güçlü kurumsal yapısı ile DSÖ Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı içerisinde en aktif birliklerden biri konumunda. Yaptığımız çalışmalar birçok ülkede örnek olarak anlatılıyor ve bizim gibi birliklerin kurulması

için rehberlik etmemiz talep ediliyor. Bu aktif temsiliyetimiz beraberinde politik kurulda, bilim kurulunda ve danışma kurulundaki temsiliyetlerimiz ile karşılığını buldu. İlk olarak DSÖ Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı tarafından, 2025 yılına kadar sürecek 7. Faz döneminde üye ülke ve şehirlere politik önemi olan konularda danışmanlık ve liderlik etmesi amacıyla DSÖ Avrupa bölgesinden

16 şehrin belediye başkanı, meclis üyesi ve ulusal ağ başkanlarından oluşan politik kurul belirlendi. Bu kurula ülkemizi ve birliğimizi temsilen seçilmenin mutluluğunu ve gururunu sizlerle paylaşmak isterim" dedi.

Sağlıklı Kentler Birliğinin Meclis Toplantısına ev sahipliği yapmaktan onur duyduklarını söyleyen Yeşilyurt Belediye Başkanı

Mehmet Çınar, "Yeşilyurt"umuzun tarihi dokusunu korumak, güzelleştirmek ve gelecek kuşaklara taşımak adına önemli yatırımlarda bulunuyoruz. İlçemizde yeşil alanların sayısını çoğaltıp bölgemizdeki yaşam standardını her geçen gün daha iyi bir seviyeye çıkartıyoruz. Sıfır Atık Müdürlüğümüzü kurarak bölgemizde ilk kez Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisini faaliyete sunarak sıfır atık ve çevreyle ilgili yatırımlarda farkındalık oluşturduk. Çevre sağlığının korunması hedefiyle hizmete sunduğumuz bu yatırımımızda Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız tarafından 2019 yılında Sıfır Atık Yerel Yönetim Başarı ödülüne layık görüldü. Bununla birlikte ilçemizin tarihi dokusunu yaşatmak adına Yeşilyurt'un eski yerleşim yeri olan Çırmıktı'da Yeşilyurt Kentsel Tasarım ve Lezzet Vadisi projesi çatısı altında Tarihi Yeşilyurt Konaklarımızı restore ederek, konaklarımızı yaşayan

bir müze hüviyetine ulaştırdık. Yerli ve yabancı turistlerimize Malatya'mızın kültürü, yemekleri, geleneksel hayatı, tarihsel kimliği ve turizm potansiyelini bu bölgede yaptığımız güçlü yatırımlarla sunmaya çalışıyoruz. Yeşilyurt Kentsel Tasarım projemizde yine ödül alan yatırımlarımız arasında yer almaktadır.

35. Olağan Meclis Toplantısında; Birliğin 2020 Faaliyet Raporu, 2020 Mali Yılı Kesin Hesabı, norm kadro ihdası, üyelik kriterlerinin görüşülmesi gündem maddeleri mecliste onaylandı.

Konya Büyükşehir Belediyesi, Kırklareli Belediyesi, Konya Selçuklu Belediyesi, Konya Karatay Belediyesi, Muğla Fethiye

Belediyesi, Balıkesir Altıeylül Belediyesi ve Aydın Koçarlı Belediyesinin Birliğe üyelik başvurusu oy birliği ile kabul edildi ve üye sayısı 81'e yükseldi.

Ayrıca ekim ayında yapılacak meclis toplantısının Antalya Muratpaşa Belediyesinin ev sahipliğinde yapılmasına karar verilerek toplantı sona erdi.

SAĞLIKLI GELECEK İÇİN SAĞLIKLI ŞEHİRLER

Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı ve Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği Başkanı Alinur Aktaş, iki yıllık döneminde Türkiye Sağlıklı Kentler Birliğinde yapılan çalışmalar, DSÖ Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağına kabul edilen üyelik süreci, Ulusal Sağlıklı Şehirler Deklarasyonu ve Bursa Şehir Sağlık Gelişim Planı yayını hakkında bilgilendirme yapmak amacıyla toplantı düzenledi.

Merinos Atatürk Kongre ve Kültür Merkezinde düzenlenen toplantıya Bursa Sağlık Müdürü Dr. Fevzi Yavuzylmaz, Bursa Uludağ Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ahmet Saim Kılavuz, Bursa Teknik Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Beyhan Bayhan, Bursa Kent Konseyi Başkanı Şevket Orhan, İnegöl Belediye Başkanı Alper Taban, Nilüfer Belediye Başkan Yardımcısı Remzi Çınar, Bursa Büyükşehir

Belediyesi ve Osmangazi Belediyesi temsilcileri, Birliğin Danışma Kurulu Üyeleri ve basın çalışanları katıldılar.

Toplantıda Başkan Alinur Aktaş, sağlıklı şehirler hareketinin kentlerin sağlık göstergelerini belirlemek ve bu göstergeleri olumsuz etkileyen faktörlere çözüm üretmek amacıyla Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından otuz yılı aşkın bir süre önce başlatıldığını söyledi. DSÖ Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı'nın ise

şehirlerle doğrudan iş birliği yoluyla uygulanacak politik ve sektörler arası bir girişim olarak başlatıldığını söyleyen Başkan Aktaş, bu ağı ülkemiz adına Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği'nin temsil ettiğini hatırlattı.

Birliğin üye belediyelere sunduğu katkılar ve görevleri hakkında bilgi veren Başkan Aktaş, DSÖ Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağına üyelik sürecini de anlattı. Başkan Aktaş, "Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği olarak yaptığımız ulusal ağ başvurusu ile birlikte İzmir, Bursa, Trabzon Büyükşehir Belediyeleri, Burdur, Çankaya, Kadıköy, Karşıyaka, Balçova, Mezitli ve Nilüfer belediyelerinin başvuruları kabul edilerek 7. faza üyelikleri onaylandı ve üyelik sertifikalarımızı almaya hak kazandık. 2025 yılına kadar devam edecek 7. faz üyelik başvurularında ülke kotamız 15 belediyedir. Başvurusu devam eden üye belediyelerimiz desteklerimizle çalışmalarına devam etmektedir. Yapılan değerlendirme sonrasında DSÖ Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı Bilim Kuruluna, Birliğimizin Danışma Kurulu üyelerinden

İstanbul Teknik Üniversitesinden Prof. Dr. Handan Türkoğlu, Aydın Adnan Menderes Üniversitesinden Prof. Dr. E. Didem Evci Kiraz ve Bursa Teknik Üniversitesinden Prof. Dr. Gül Sayan Atanur seçildi. Ayrıca DSÖ Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı yönetimi tarafından; 7. faz döneminde üye ülke ve şehirlere danışmanlık ve liderlik etmesi amacıyla 16 şehrin belediye başkanı, meclis üyesi ve ulusal ağ başkanlarından oluşan bir politik kurul belirlendi. Bu kurula ülkemizi ve Birliğimizi temsilen şahsımın seçilmesinin mutluluğunu ve gururunu paylaşmak isterim." dedi.

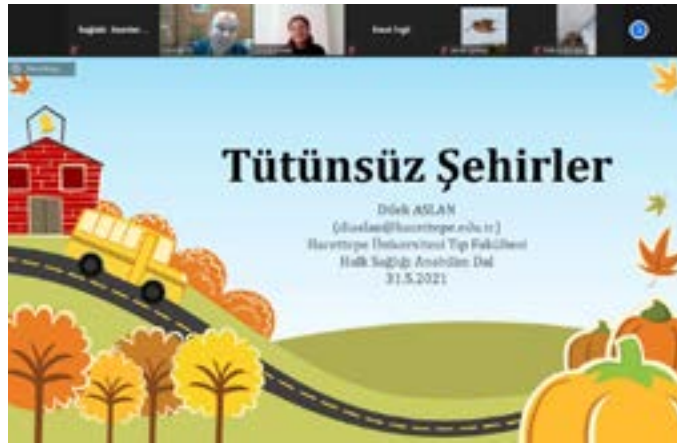
Bursa Şehir Sağlık Gelişim Planı çalışmasının DSÖ Avrupa Sağlıklı

Şehirler Ağına kabul edilen 7. faz üyeliğinin daha güçlü ve görünür hâle getirecek bir çalışma olduğunun altını çizen Başkan Aktaş, bu yöndeki çalışmalarla şehir genelinde bir bilinç oluşturmayı amaçladıklarını söyledi. Çalışmanın, Bursa Büyükşehir Belediyesinin kurumsal kapasitesini güçlendirmede ve kurumlar arası dayanışmayla yapılan iş birliği açısından önemli bir örnek olacağını anlatan Başkan Aktaş, "Üye belediyelerimize de rehberlik edecek bu çalışmada emeği geçenlere teşekkür ediyorum." diye konuştu.

SAĞLIKLI ŞEHİRLER, TÜTÜNSÜZ ŞEHİRLER KONFERANSI YAPILDI

Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği Danışma Kurulu Üyesi Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı (E.) Öğretim Üyesi Doç. Dr. Emel İrgil ve Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalından Prof. Dr. Dilek Aslan'ın konuşmacı olarak katıldığı "Sağlıklı Şehirler, Tütünsüz Şehirler" konferansı Birlik Müdürü Murat Ar'ın moderatörlüğünde çevrim içi olarak gerçekleşti.

Murat Ar, yaptığı açılış konuşmasında üç ayda bir yayımlanan Sağlıklı Kentler Birliği'nin kurumsal dergisi Kentli'nin 39. sayısını "Tütün Bağımlılığı" konusuna ayırdıklarını ve bu sayıda tütünün tarihi, pandemi öncesi tütün bağımlılığı ile mücadelede yapılmak istenenler, yapılanlar, pandemi sürecinde tütün bağımlılığının artması gibi konuları ele aldıklarını belirtti. Artan tütün bağımlılığına rağmen "Tütünsüz Şehirler, Tütünsüz Kampüs" projelerinin de gündeme geldiğini ve derginin basımını tamamladıktan sonra "Dünya Tütünsüz Günü" olan 31 Mayıs'ta böyle bir etkinlik yapma fikri ortaya çıktığını söyledi.

Doç. Dr. Emel İrgil, sunumunda DSÖ Sağlıklı Şehirler Ağı'nın kuruluş amacı ve 5'er yıllık fazlarda ele aldıkları konulara değinerek, tütün kontrolünün 7. fazın öncelikli konuları arasında bulunduğunu belirtti. İrgil, dünyada 1,3 milyar tütün kullanıcısı olduğunu; 1,2

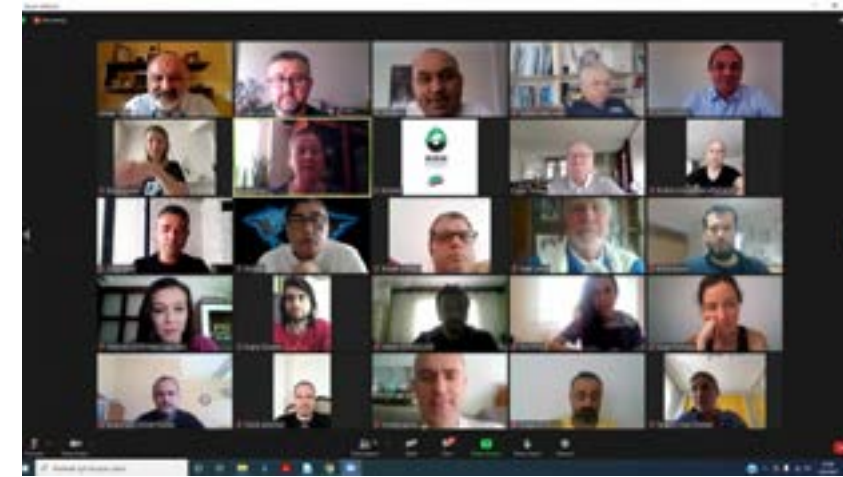

milyon ikinci el kullanıcı olmak üzere her yıl yaklaşık 8 milyondan fazla kişinin tütüne bağlı sebeplerden hayatını kaybettiğini söyledi.

Prof. Dr. Dilek Aslan, sunumunda tütünsüz şehirler kavramını, gerekçelerini, modelin amacı ve temel bileşenlerini tanıtırak düşünülen sistemi katılımcılarla paylaştı. Yurt dışında yapılan örneklerle değinen Aslan, tütünsüz şehirler için başlıca 6 adımı tanıttı. Basit, kolay uygulanabilir, kapsayıcı bir mevzuat; karşı çıkmalara yönelik hazırlık ve eylemlilik; iyi bir planlama, uygulamalar için kaynak ayırma; toplum katılımı; uygulamaların tanıtımı, medya ile iletişim ve uygulamaların ve etkilerinin izlenmesi, sonuçların değerlendirilmesi olarak tanımladığı adımları anlattıktan sonra ne yapılması gerektiği ile ilgili yöntemi katılımcılarla paylaştı. Sunumların ardından katılımcıların deneyimleri ve geleceğe dair düşünceleri alınarak konferans sona erdi.

"SANAYİDE KARBON AYAK İZİ HESAPLAMASI VE ÖNEMİ" KONULU ETKİNLİK GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Bursa Sanayicileri ve İşinsanları Derneği (BUSİAD) Yeşil Bursa Çalışma Grubu ve Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği işbirliği ile düzenlenen çevrim içi toplantıda Danışma Kurulu Üyemiz Eskişehir Teknik Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü Ekoloji Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Cengiz Türe, "Sanayide Karbon Ayak İzi Hesaplaması ve Önemi" konusunda bir sunum gerçekleştirdi.

Sera gazlarının atmosferdeki artışıyla birlikte, küresel ısınma ve iklim değişikliğinin yaşandığını kaydeden Prof. Dr. Cengiz Türe, çözümün düşük karbon ekonomisinde olduğunu, bunun yolunun da sürdürülebilir enerjiden geçtiğini söyledi. Prof. Dr. Cengiz Türe; kontrolsüz nüfus artışı, sanayileşme, artan enerji ihtiyacı, artan şehirleşme ihtiyacı, azalan yeşil alanlar, tarımsal faaliyetler ve sera gazlarının kontrolsüz salımı nedeniyle, küresel ısınma ve iklim değişikliğine neden olan sera gazı artışının yaşandığını söyledi.

Artık karbon yönetimi ve iklim değişikliğinin iş süreçlerinin içine girmek zorunda kaldığını ifade

eden Prof. Dr. Türe, "Beşikten mezara kadar dediğimiz üretim sürecinde, atmosfere saldırdığımız sera gazlarını düşürmek zorundayız. Artık bunu ne kadar düşürebiliriz derindeyiz" dedi. Prof. Dr. Türe şöyle devam etti: "Bunu yapmak için de öncelikle üretimde hangi gazı ne kadar salıyorum ve küresel ısınmaya etkim nedir? Bunu belirlemek gerekiyor. Bunun için de karbon ayak izi dediğimiz hesaplamaları yapıyoruz. İklim değişikliğinin ekonomi üzerindeki etkilerini araştıran Stern Raporu'na göre; küresel ısınmaya karşı faaliyete geçilmemesi hâlinde, iklim değişikliğinin dünya genelinde GSMH'nin her yıl yüzde 3'ünün kaybına neden olacağını söylüyor. Aynı raporda geniş etkilerle bu

kaybın yüzde 20'yi bulabileceği de ifade ediliyor. Dünya GSMH'sinin yüzde 2'sinin iklim değişikliği ile mücadeleye ayrılması durumunda ise kazanç yüzde 18 olacak."

Çözümün sürdürülebilir enerjide olduğunu da kaydeden Prof. Dr. Türe, şöyle devam etti: "Yenilenebilir enerji kaynaklarıyla düşük karbon ekonomisine, döngüsel üretime geçilmesi şart. Ülkemizde yapılan araştırmalarda sanayide en az yüzde 20, binalarda yüzde 35 ve ulaşımda yüzde 15 tasarruf yapılabileceğini gösteriyor. Bu potansiyelin devreye sokulması karbon ayak izinin küçülmesini sağlar. Bu mekanizmalara ulaşmamız önemli. 1000 MWh'lık 11 termik santrale eş değer bu oran. Çevreyi korurken aslında ekonomik olarak da avantajlı hâle geçiyoruz." Aldığımız her ürün ya da gerçekleştirdiğimiz her faaliyette kullandığımız enerjinin üretilmesi ya da tüketilmesinde atmosfere saldırdığımız sera gazının çevreye verdiği zarara karbon ayak izi dendiğini de kaydeden Prof. Dr. Türe, "Tüketicilerin yüzde 67'sinin ürünlerin, karbon ayak izini ölçme ve düşürme taahhüdü ile yaptığını gösteren bir etiketi destekliyor. Bu eğilim bizlere de eninde sonunda yansıyor" diye konuştu.

RUSYA SAĞLIKLI ŞEHİRLER AĞININ KONFERANSINA KATILDIK

DSÖ Avrupa Bölgesi'ndeki önemli şehir ağlarından Rusya Sağlıklı Şehirler Ağı tarafından 1-3 Haziran 2021 tarihleri arasında Kazan şehrinde düzenlenen Sağlıklı Şehirler Uluslararası Forumu'na internet üzerinden sunumumuzla katıldık.

Forum; Tataristan Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı, Kazan Belediye Başkanlığı, Dünya Sağlık Örgütü ve Milano Kentsel Gıda Politikası Paketi desteği ile gerçekleştirildi. "Sağlıklı Şehirler, Çocuklar İçin Sağlıklı Beslenme" teması ile düzenlenen konferansta DSÖ Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı'nda görev yapan

ulusal ağ koordinatörlerinin deneyimlerine de yer verildi. DSÖ Avrupa Bölgesi'nde "Halk Sağlığını Güçlendirmek, Ulusal Ağların Deneyimleri" başlıklı panelde Birlik Müdürü Murat Ar, ulusal sağlıklı şehirler ağ yapısı ve faaliyetlerimiz ile ilgili sunumunu gerçekleştirdi.

SAĞLIKLI SOKAKLAR SEMİNERİ GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Sağlıklı Sokaklar Projesi; Çankaya Belediyesi, Birleşik Krallık, Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı (UN-Habitat) ve Arup iş birliği ile Birleşik Krallık Dışişleri ve Kalkınma Bakanlığı (FCDO) "Küresel Geleceğin Şehirleri Programı (GFCP)" kapsamında yürütülmektedir.

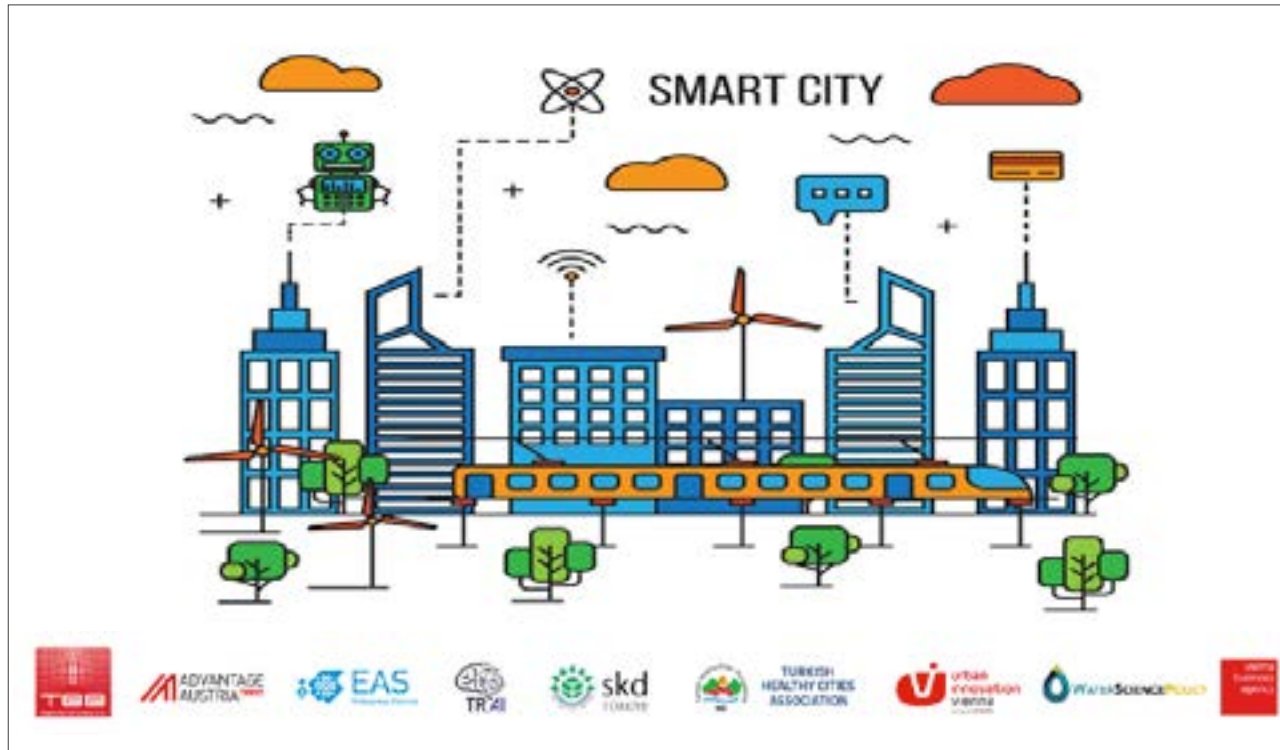
Çankaya'da yaşayan her yaştan, her kesimden vatandaşın kentteki yaşam kalitesinin artırılmasını ve kentin tüm olanaklarına eşit imkânlarla ulaşılabilmesini hedefleyen Sağlıklı Sokaklar Projesi, Dünya Sağlık Örgütü'nün "Sağlık 2020" temel politikasını oluşturan "Herkes için sağlık, sağlık ve sosyal hizmet politikalarında eşitlik ve yaşam boyu sağlık" ilkelerine dayanmaktadır. Türkiye Sağlıklı Kentler Birliğinin, "Sağlık odaklı sürdürülebilir kentsel çevre oluşturulmasına yönelik stratejiler ile kentlerin kapasitelerinin gelişmesine katkıda bulunmak" şeklinde tanımlanan vizyonu ile de örtüşen projenin temel hedefi ise topluluk duygusunun güçlendirilerek; temiz, güvenli, yürünebilir

sokaklar ve içinde yaşadığı herkesi kapsayan sağlıklı bir kent tasarımının oluşturulmasıdır.

Sağlıklı Sokaklar Projesi'nin etkilerini yaygınlaştırabilmek ve projenin çıktılarını diğer üye belediyeler ile paylaşmak amacıyla Çankaya Belediyesi ve Arup iş birliği ile internet üzerinden düzenlenen seminere sunumumuzla katıldık. Moderatörlüğü Prof. Dr. Ruşen Keleş tarafından yapılan seminerde Birlik Müdürü Murat Ar, Sağlıklı Kent Nedir? ve Birliğin Faaliyetleri Nelerdir?; Çankaya Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürü Dr. Nilay Oğultürk, Sağlıklı Kent Olma Yolunda Çankaya Belediyesinin Yaptığı Çalışmalar; Çankaya Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürü Dr. Ethem Torunoğlu, Sağlıklı Sokaklar Projesi'nin Oluşturulması ve Projenin Çankaya'nın Sağlıklı Kent Yolculuğuna Katkısı; Arup Uluslararası Planlama ve Kentsel Tasarım Lideri Stefano Recalcati, Dünyadan İyi Örnekler ve Arup Türkiye Planlama ve Kentsel Tasarım Lideri Sertaç Erten, Çankaya Sağlıklı Sokaklar Projesi başlıklı sunumlarını üye belediyeler ile paylaştılar.

SMART 365 KONFERANSINA KATILDIK

31 Mayıs – 2 Haziran 2021 tarihleri arasında online platform üzerinden gerçekleştirilen Smart 365 City Konferansı'na "Pandemide Belediyelerin Akıllı Şehir Uygulamaları" başlıklı sunumumuz ile katıldık.

Smart 365; çok uluslu bir etkinlik platformu yapısında olup akıllı şehirler ile ilgili yapılan çalışmaları kamu, özel sektör senteziyle birleştirerek dijital ve fiziksel ortamda konferanslar, sürel ve süresiz yayınlar, sanal fuarlar, bilgilendirme ve tanıtım toplantıları ile desteklemektedir. Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği olarak kurumsal destek verdiğimiz Smart 365 Konferansı'nda Birlik Müdürü Murat Ar tarafından yapılan sunumda üye belediyelerimizin pandemi döneminde uyguladıkları

ve yararlandıkları akıllı şehircilik uygulamalarına yer verildi.

Belediyelerin pandemide 'Coğrafi Bilgi Sistemlerini ne için kullandıklarının örneklerle anlattığı sunumda özellikle evlerinden dışarıya çıkamayan ve desteğe ihtiyacı olan vatandaşların takibinde CBS'nin sağladığı kolaylığa değinildi.

Birçok ulusal ve uluslararası konuşmacının yer aldığı konferansta belediyelerin akıllı şehircilik uygulamaları da paylaşıldı.

7. FAZA ÜYELİK BİLGİLENDİRME TOPLANTISI YAPILDI

2019-2025 yıllarını kapsayan DSÖ Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı 7.Faz üyeliğine başvurular devam ediyor.

2019-2025 yıllarını kapsayan DSÖ Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı 7.Faz üyeliğine başvurular devam ediyor. Birliğimizin ulusal ağ olarak üyelik başvurusunun kabulünün ardından üye belediyelerimizden İzmir, Bursa, Trabzon, Burdur, Çankaya, Kadıköy, Karşıyaka, Balçova ve Mezitli Belediyelerin üyelik başvuruları da kabul edildi. Ülke kotamızın 15 belediye ile sınırlı olduğu 7.faz süreci ile ilgili DSÖ Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı sekreteryası tarafından bilgilendirme toplantısı yapıldı. Toplantıda üyelik başvuru formunun nasıl doldurulması gerektiği ile ilgili bilgiler ve deneyimler paylaşıldı. Başvuru kriterlerinde belirtilen beklenen önemli bir çalışmalardan şehir sağlık profili ile ilgili örnekler yer verildi.

Başvurusu kabul edilen üye şehirlerin deneyimlerine yer verilen bölümde Kadıköy Belediyesi Sağlıklı Şehirler Koordinatörü Can Nurkan Akbal hazırladıkları 2020-2024 Kadıköy Belediyesi Stratejik Planını anlattı.

MURATPAŞA BELEDİYE BAŞKANI ÜMİT UYSAL İLE SAĞLIKLI KENTLER ÜZERİNE RÖPORTAJ

Antalya’ımızda yaklaşık 10 büyükçe akarsuyumuz, 15 şelalemiz, 50 civarında kanyonumuz, vadimiz hikayeleriyle beraber ve yaşları milattan önce yirmi binden başlamak üzere 300 antik şehrimiz mevcut.

Sayın Başkan 36. Olağan meclis toplantımızı ev sahipliğinizde gerçekleştirdik. Öncelikle ev sahipliğiniz için çok teşekkür ederiz. Sizi ve ilçenizi tanıyabilir miyiz?

Antalya’ımız Kaş-Fethiye sınırından Gazipaşa-Anamur sınırına kadar 650 kilometrelik bir sahil şeridini kapsıyor. Orta Anadolu’ya doğru zaman zaman 130 kilometreyi bulan bir derinliği olan bir şerit. Antalya’ımızda yaklaşık 10 büyükçe akarsuyumuz, 15 şelalemiz, 50 civarında kanyonumuz, vadimiz hikayeleriyle beraber ve

yaşları milattan önce yirmi binden başlamak üzere 300 antik şehrimiz mevcut.

Muratpaşa’mız da Antalya’nın kalbi. Muratpaşa’mız bütün bu 650 kilometrelik sahil şeridinin merkezi durumunda. Temel çekirdek noktası.

Kentli dergisi için yaptığımız bu röportajda ‘sağlıklı kent’ kavramı ile ilgili düşüncelerinizi alabilir miyiz?

Sağlıklı kent, Anayasa’da “Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir” şeklinde

ifade edilen 56’ncı madde içinde ele alınsa da, pandemi sürecinde elde ettiğimiz deneyim ışığında, bunun çok daha fazlası olduğunu söylemek mümkündür.

Sağlıklı kent, tek başına hastaneler değildir. Parklar, temiz sokaklar değildir. Çünkü kentler, bunlarla tanımlanamayacak kadar geniş ilişkiler bütünüdür. Kentler toplumsal refahın, bilginin üretildiği, müştereklerin kurulduğu, sanatın olduğu yerlerdir.

Sağlıklı kent, bu çerçevede, kapsayıcıdır, destekleyicidir. Komşularının gereksinim ve beklentilerine yanıt verebilir olmaktır. Çocuklar kadınlar, yaşlılar gibi pozitif ayrımcılığa mahzar olması gereken gruplar, sağlıklı kentin parçasıdır.

Temiz ve güvenli fiziksel çevre, kent sakinlerinin sağlıklı içme suyu, nitelikli konut, güvenlik ve iş gibi temel ihtiyaçlarının karşılanabiliyor olması sağlıklı kent kavramına aittir.

Şehrin ticareti, şehrin ekonomisi, sosyal hayatının yapılanması, aktif vatandaşlık gibi detaylara sahiptir. Ve tabii ki nitelikli, herkesin erişebileceği sağlık ve sosyal hizmetlerin o kentte verilebiliyor olması sağlıklı kenti tanımlayan özellikler arasındadır.

Sizce sağlıklı bir kentin oluşturulmasında yerel yönetimlerin karşılaştığı en önemli zorluklar nelerdir? Muratpaşa’nın bu kapsamda karşılaştığı en önemli sorunlar konusunda örnekler verebilir misiniz?

Yukarıda aynı zamanda Muratpaşa Belediyesi olarak ‘sağlık kent’ kavramını nasıl değerlendirdiğimizi de özetlemeye çalıştım. Bıraktığımız yerden devam edersek, sağlıklı kentler oluşturabilmek için bizim daha çok

iş birliğine ihtiyacımız var. Bu iş birliği sadece yerel yönetimler arasında değil genel ve yerel yönetimler arasında da kurulmak zorunda.

Mevzuattan kaynaklanan temel sıkıntılarımız var.

Sağlıklı bir kent oluşturmada en temel araçlardan biri olan imar planı yapma yetkisinin bugün yerel üretimler dışında farklı kurum ve kuruluşlarca kullanılabiliyor olması bir sorun olarak ortada duruyor.

Üstelik bu planlamalar yapılırken yerel yönetimlerin sürecin hiçbir yerinde olmadığını da üzülmeye başlıyoruz.

Pandemi süreciyle birlikte gelecekte şehirlerin nasıl şekilleneceği konusu tartışılmaya başlandı. Size göre küresel pandemi süreci geleceğin kentlerini nasıl şekillendirecek?

Pandemi aslında kapımızın önünden başlayarak dünyayı tehlikelerle dolu bir alana dönüştürdü. Birçoğumuzun dünyası şu an evimizin sınırlarıyla belirleniyor.

Sağlıklı kent, tek başına hastaneler değildir. Parklar, temiz sokaklar değildir. Çünkü kentler, bunlarla tanımlanamayacak kadar geniş ilişkiler bütünüdür. Kentler toplumsal refahın, bilginin üretildiği, müştereklerin kurulduğu, sanatın olduğu yerlerdir.

Pandemi sırasında aktif kullanılan yeşil alanların ne kadar önemli olduğunu bir kez daha gördük. Fakat bir kavramı da bu süreçte yeniden hatırladık. ‘Kendine yeterlilik’.

Kalabalıklar pandeminin yayılmasında en önemli faktörlerden biri. Muratpaşa Belediyesi olarak henüz pandeminin ilk aylarında, bir adım atarak, parklarda daha önce çok sayıda kişinin bir araya geldiği bankları, oturma gruplarını yeniden düzenledik. Üç kişinin yanyana oturabildiği o bankları, arada 1 metre mesafe bulunan ve en fazla iki kişinin oturabildiği banklarla değiştirdik.

Fakat pandeminin şekillendireceği yeni kentler bu kadar çabuk çözümlerle oluşmayacak.

Pandemi sırasında aktif kullanılan yeşil alanların ne kadar önemli olduğunu bir kez daha gördük. Fakat bir kavramı da bu süreçte yeniden hatırladık. ‘Kendine yeterlilik’.

Bunun özellikle gıda konusunda çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu çerçevede Muratpaşa Belediyesi olarak, Antalya’nın şehirleşmesini

büyük oranda tamamlamış merkezinde, üretim hareketine başladık. Belediyeye ait atıl durumdaki boş parselleri işleyerek ekime uygun hale getirdik. Mısırla başlayan bu üretim hareketi bugünle devam etti.

Salgınlara ve bulaşıcı hastalıklara etkilerine hazırlıklı olabilmesi için dirençli kentlerin daha fazla konuşulacağı değerlendirilmeleri yapılıyor. Bu bağlamda Ülkemizin koşullarını düşünürsek belediyeler ve Sağlıklı Kentler Birliği çalışmalarını hangi alanlara yoğunlaştırmalıdır?

Pandemi, şu an çok da girmeyen başka sorunları da beraberinde getiriyor. Otizm bunlardan biri obezite bunlardan biri. Yeni bir süreç.

Bu noktada önleyici sağlık hizmetleri devreye giriyor. Genel

kamunun daha çok tedaviye dönük yapılanması içinde yerel yönetimler ve Sağlıklı Kentler Birliği’nin önleyici sağlık hizmetleri alanında sorumluluk alması gerektiğini düşünüyorum. Önemli olan insanlar hastalandıktan sonra çok gelişmiş hastanelerde tedavi etmek değildir. Önemli olan insanların hastalanmalarını önlemektir.

Önleyici sağlık hizmetleri bu anlamda hem kârlı hem de yararlı. Bunu da biz belediyeler olarak üstlenebiliriz. Sağlıklı Kentler Birliği 36’ncı olağan meclis toplantısının açılış konuşmamda da vurguladığım gibi OTİZM Öntanı Merkezlerini öneriyorum.

Kentli dergisinin bu sayısının kapak konusu “Kentler ve Bulaşıcı Hastalıklar” olarak belirlendi. Bu doğrultuda tüm dünyayı küresel ölçekte etkileyen COVID-19 pandemisi ile ilgili belediyenizin yaptığı çalışmalardan bahseder misiniz?

Bilindiği üzere Türkiye’de salgın, geçen yıl 11 Mart’ta ilk COVID-19 vakasının Sağlık Bakanlığı’nca kamuoyuyla paylaşılmasıyla başladı. Aynı tarihlerde Dünya Sağlık Örgütü hastalığın pandemi olduğunu ilan etti. Muratpaşa Belediyesi olarak, bu tarihten önce, salgının merkezinin Avrupa haline gelmesiyle gelişmeleri takip etmeye başladık.

Muratpaşa, 20 binin üzerinde yerleşik yabancının yaşadığı ve dünyayla her an iletişim halinde olan bir kent. Bunu da göz önüne alarak, şubat ayında kriz masası oluşturduk. Belediyenin her koşulda sahada olmasını sağlayacak personel havuzu kuruldu, kreş, işletme ve iştirakler gibi müdürlüklerin gıda depoları birleştirildi. Sosyal Yardım İşleri ve

Temizlik İşleri Müdürlüklerinin bütçeleri arttırıldı, ihtiyaç halinde kullanmak için belediye meclisinden borçlanma yetkisi alındı.

Salgınla mücadelede başarılı olmuş ülkelerin, şehirlerin çalışmalarını inceledik. Buna göre senaryolar oluşturup çeşitli eylem planları hazırladık.

Bu süreçteki en büyük şansımız, belediyemizin bugün sunduğu hizmetin yüzde 80’ini kendi üretiyor olması. Üretime dönük yapımızın, ihtiyaçlara göre harekete geçme kabiliyetimizin ne kadar önemli olduğu pandemi döneminde bir kez daha ortaya çıktı.

Pandemiyle hem ekonomik hem de sosyal ve psikolojik boyutta mücadele ettik. Etmeye de devam ediyoruz. Bu süreçte hiçbir zaman çaresiz kalmadık. Her zaman, sorunlar karşısında yapacak bir şeylerimiz oldu. Belediye olanaklarını, emeğimizi, alın terimizi bu sorunları çözmeye ayırdık.

Yerel yönetimler ve Sağlıklı Kentler Birliği’nin önleyici sağlık hizmetleri alanında sorumluluk alması gerektiğini düşünüyorum. Önemli olan insanlar hastalandıktan sonra çok gelişmiş hastanelerde tedavi etmek değildir. Önemli olan insanların hastalanmalarını önlemektir.

Görev ve sorumluluğumuz olmamasına rağmen 2020 mart ayında, ilçe genelinde dezenfekte çalışmalarına başladık. Başta hastaneler ve aile sağlık merkezleri olmak üzere yoğun kullanılan kamu kurum ve kuruluşlarını düzenli dezenfekte ettik. Parklar, meydanlar, cadde ve sokaklar, Kaleiçi gibi tarihi ve turistik noktalar, yeniden açılan restoran ve kafeler, berber ve kuaförler, taksiler ve taksi durakları rutin olarak dezenfekte edilen yerler oldu. COVID-19 vakası görülen site ve apartmanların ortak kullanım alanlarını dahi dezenfekte ettik.

Bununla birlikte gerek belediye çalışanlarının gerekse belediyeye gelmek durumunda olan vatandaşlarının sağlığını korumak için bir firmayla yürütülen çalışma sonucunda belediye girişine ozon

odası kurduk. Bu çalışma, birçok kamu kurum ve kuruluşunun, fabrikaların dikkatini çekti.

Ama tüm bu sürecin en kritik hamlesini pandeminin daha ilk aylarında gerçekleştirdik. Türkiye, maskeye ulaşmada çok büyük sorunlar yaşarken Muratpaşa Belediyesi, her yaştan komşusuna yıkanabilir, pamuklu kumaştan imal edilmiş maske dağıttı. Geçen yıl martın ikinci yarısında büyük operasyon için hazırlıklara başladık. 3 Nisan'da Türkiye'de toplu halde bulunan yerlerde maske takma zorunluluğunu getirilirken belediye olarak 4 Nisan sabahı 250 kişilik bir ekiple, ilçeyi kapı kapı dolaşarak maske dağıtımına başladık. 819 bin yıkanabilir maskeyi 7'den 70'e herkese ulaştırdık. Bununla birlikte Abdullah Sevimçok Sivil Toplum ve

İnovasyon Merkezlerinde (ASSİM) 63 bin 700 siperlikli yüz koruyucu maske üretilip Türkiye'nin her yerine ücretsiz gönderdik.

Toplumsal dayanışmanın ön plana çıktığı pandemi döneminde ihtiyaç sahipleriyle yardımseverleri buluşturan Komşu Dayanışma Sistemi'ni başlattık. Türkiye'nin ilk dijital demokrasi uygulaması komsumecclisi.com üzerinden hayata geçirilen sistemde belediye, sadece yardım eden ve alanı buluşturan aracı konumunda yer aldı.

Pandemi öncesinde günlük 930 kişinin sıcak yemek ihtiyacını karşılayan Muratpaşa Belediyesi aşevinin salgınla kapasitesi arttırdı. 2 bin 500 kişinin evine kadar sıcak yemek ulaştırdık. Kendi bakımını

yapamayan, hasta, engelli ve yaşlı komşularımıza yardım eden Evde Sosyal Hizmet Merkezimiz, bu zorlu süreçte 8 bin 607 komşumuzun derdine derman oldu.

Geçen yıl 29 Mayıs'ta toplu ibadetlere izin verilmesiyle birlikte kapalı pazar yerleri ve belediyemizin statlarında 4 bin 500 kişinin namaz kılabilceği düzenleme gerçekleştirdik. Ayrıca 50 bin tek kullanımlık seccade dağıttık.

Bulaşıcı hastalıklarla mücadele kapsamında ülkemizdeki "COVID-19 pandemi" uygulamalarını değerlendirebilir misiniz? Bu pandemi sürecinde yerel yönetimlerin görev ve sorumlulukları sizce neler olmalıdır?

Belediye olarak geçen yıl 1-8 Mart tarihleri arasında Muratpaşa ve Türkiye ölçeğinde pandeminin etkilerini ölçmek amacıyla bir anket çalışması gerçekleştirdik. Anket çalışması 6 bin kişiyle yapıldı.

Buna göre, Türkiye ölçeğinde tedbirlere tam olarak uyduğunu söyleyenlerin oranı yüzde 80.3 olarak gerçekleşti. Anket katılımcılarının yüzde 79.6'sı sokağa çıkma yasaklarına uyduğunu belirtti. Elleri temiz tutmanın virüsten korumakta faydalı olduğunu düşünenlerin oranı ise yüzde 91.5 oldu.

Ama sürecin diğer tarafında, ankete katılanların yüzde 84.5'i bu süreçte ekonomik olarak zorlandığını belirtti. Salgın nedeniyle işini kaybettiğini, gelirinin azaldığını söyleyenlerin

oranı ise yüzde 74.3 oldu. Ankete katılan her iki kişiden biri artık 'hayata daha olumsuz baktığını' ifade etti. Katılımcılarının yüzde 45.8'i pandemide kilo aldığını, yüzde 65.3'ü daha çok televizyon izlemeye başladığını ve yüzde 69.9'u sosyal medyada daha fazla vakit geçirdiğini belirtti.

Bu sonuçlardan hareket edersek çok boyutlu bir süreci kurgulamamız gerekiyor.

Son olarak eklemek istediğiniz konular varsa alabilir miyiz?

Salgınla mücadelede başarılı olmak istiyorsak aşılama oranı da yükseltmemiz gerekiyor. Lütfen aşılarımızı olalım.

Toplumsal dayanışmanın ön plana çıktığı pandemi döneminde ihtiyaç sahipleriyle yardımseverleri buluşturan Komşu Dayanışma Sistemi'ni başlattık. Türkiye'nin ilk dijital demokrasi uygulaması komsumecclisi.com üzerinden hayata geçirilen sistemde belediye, sadece yardım eden ve alanı buluşturan aracı konumunda yer aldı.

ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNİN ÇEVRE ETKİNLİKLERİ ÖDÜLE TAÇLANDI

Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2001 yılından bu yana Türkiye Çevre Eğitim Vakfı (TÜRÇEV) tarafından Mavi Bayrak Programı kapsamında çevre eğitim etkinliklerini en iyi şekilde düzenleyenlere verilen çevre ödülünü kazandı.

“Gelecek nesillere yaşanabilir bir çevre bırakmaya büyük önem veriyoruz. Çevreyi korumak için projeler üretiyor, yediden yetmişe halkımızı bilinçlendirmeye yönelik eğitimler ve etkinlikler düzenliyoruz.”

Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2020 yılında gerçekleştirdiği çevreyi korumaya yönelik çalışmaları ve halkı bilinçlendirmeye yönelik eğitim etkinlikleri ile “Türkiye’nin En İyi Çevre Eğitim Etkinlikleri” ödülüne layık görüldü. Değerlendirme Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Selçuk Üniversitesi Turizm Fakültesi ve Doğa Koruma Merkezi’nden oluşan jüri üyeleri ile çevrim içi ortamda gerçekleştirildi. Büyükşehir Belediyesi, aynı ödülü geçtiğimiz yıl da kazanmıştı. TÜRÇEV, salgın döneminde çevre eğitiminden ödün vermeyerek eğitimlerine devam eden Antalya Büyükşehir Belediyesini kutlayarak, ödül töreni tarihi ve yerinin ileri bir zamanda açıklanacağını bildirdi.

Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı Muhittin Böcek, Antalya Büyükşehir

Belediyesi tarafından 2020 yılında çevrenin korunmasına yönelik gerçekleştirilen çevre eğitimi ve bilinçlendirme çalışmalarının ödülle taçlandırılmasından büyük mutluluk duyduklarını ifade etti. Çevrenin ancak çevre bilincine sahip bir toplumla korunabileceğinin altını çizen Başkan Böcek, “Gelecek nesillere yaşanabilir bir çevre bırakmaya büyük önem veriyoruz. Çevreyi korumak için projeler üretiyor, yediden yetmişe halkımızı bilinçlendirmeye yönelik eğitimler ve etkinlikler düzenliyoruz. 17 Mavi Bayraklı halk plajı sayısı ile belediyeler arasında yine ilk sıradayız. Geçtiğimiz yıl da TÜRÇEV tarafından aynı ödüle layık görülmüştük. İki yıl üst üste bu ödülü almak ayrı bir mutluluk ve gurur. Denizlerimizin, çevrenin korunmasına yönelik çalışmalarımıza aynı azim ve kararlılıkla devam edeceğiz.” diye konuştu.

BİLECİK BELEDİYESİ “BİSİKLETLİ ZABITA” EKİPLERİ GÖREV BAŞINDA

Bilecik Belediyesi tarafından doğa ve çevrenin korunması, bisiklet kullanımının ve hizmet kalitesinin artırılması amacıyla kurulan “Bisikletli Zabıta” ekipleri göreve başladı.

Sağlıklı Kentler Birliği üyesi olan Bilecik Belediyesi, bugüne kadar başlatmış olduğu güzel uygulamalara bir yenisini daha ekledi. Yeni belediyecilik döneminde insana ve çevreye saygı anlayışıyla, şehirde bisiklet kullanımının özendirilmesi ve vatandaşlara hizmetin daha çabuk ulaştırılması amacıyla kurulan Bisikletli Zabıta ekipleri; şehrin birçok noktasında kendilerine özel bisikletler ile hizmet verecek. Farklı bisiklet turu organizasyonlarında da halka örnek olan Bisikletli Zabıta ekiplerimiz bisikletleriyle görev yapmaya devam edecekler.

“Trafik konusunda algıyı değiştirmek ve daha fazla yürüyen, daha fazla bisiklet kullanan bir Bilecik istiyoruz.”

Kurulan Bisikletli Zabıta ekibini görevleri başında ziyaret eden ve yapacağı çalışmalar hakkında bilgi alan Belediye Başkanı Semih Şahin, Bisikletli Zabıta uygulamasının birçok açıdan büyük faydalar sağlayacağını söyledi. Uygulamanın detayları hakkında bilgi veren Başkan Şahin, daha çok yürüyen

ve daha çok bisiklet kullanan bir Bilecik istediklerini belirterek şunları söyledi: “Sağlıklı Kentler Birliğinin bir üyesi olarak bugün itibarıyla ‘Bisikletli Zabıta’ ekibimiz görevlerine başladılar. Trafik konusunda algıyı değiştirmek ve daha fazla yürüyen, daha fazla bisiklet kullanan bir Bilecik istiyoruz. Bunu öncelikle Bilecik Belediyesi olarak kendi içimizde başlattık. Bu uygulamanın örnek olarak şehrin tümüne yayılmasını istiyoruz.”

ÇEVRECİ İSTASYONLAR ÖDÜLLENDİRİLDİ

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından enerji tasarrufu ve çevre projelerinin özendirilmesi amacıyla düzenlenen 'Çevre Dostu Yeşil İstasyon' yarışmasının kazananları belli oldu.

"Her bir vatandaşın çevreye karşı görevleri ve borcu var. Doğayı gelecek nesillere en güzel şekilde miras bırakmalıyız."

Bursa'nın daha sağlıklı ve yaşanılabilir bir kent olması için çevre yatırımlarına ağırlık veren Bursa Büyükşehir Belediyesi; akaryakıt, LPG, CNG satış istasyonlarında Sıfır Atık Projesi'nin yaygınlaştırılması, temiz enerjinin teşviki ve enerji tasarrufu gibi çevre projelerinin artırılması amacıyla 'Çevre Dostu Yeşil İstasyon Yarışması' düzenledi. Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yürütülen Sıfır Atık Projesi'ne akaryakıt istasyonları ile dinlenme tesislerini de dâhil eden Büyükşehir Belediyesi, düzenlenen yarışmaya 17 ilçedeki tüm akaryakıt, LPG, CNG satış istasyonları ve dinlenme tesislerinin katılımına olanak sağladı. Yarışma kapsamında akaryakıt, LPG, CNG satış istasyonlarında; faaliyet esnasında oluşabilecek tehlikeli, elektronik ve geri dönüşebilen atıklar ile yakıt almak ve dinlenme amaçlı uğrayan

yolcuların alışveriş, yeme içme, oto yıkama-yağlama, lastik ve akü değişimi esnasında oluşturdukları atıkların uygun şekilde bertarafının sağlanması amacıyla gerekli sistemin kurulup kurulmadığı değerlendirildi. Ayrıca istasyonların çevrenin korunmasına yönelik yapmış olduğu tüm çalışmalar da yarışma kapsamında ele alındı.

Bursa Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanlığı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, TMMOB Çevre Mühendisleri Odası Bursa Şubesi ve akademisyenlerden oluşan Yarışma Seçici Kurulunun değerlendirmesi sonucunda birinci, ikinci ve üçüncü seçilen işletmeler Büyükşehir Belediye Başkanı Alınur Aktaş tarafından ödüllendirildi. Yarışma sonucunda Ümit Petrol, Varlı Petrol ve Shell Petrol Küçükbalıklı Şubesine plaket ve çevre dostu bayrağı Başkan Aktaş tarafından verildi.

"AŞILANDIKÇA AŞILACAK"

Çankaya Belediye Başkanı Alper Taşdelen, koronavirüs salgınına karşı vatandaşlara aşı çağrısında bulundu.

Çankaya Belediye Başkanı Alper Taşdelen, koronavirüs vakalarının azalış eğilimi göstermediğini belirterek, salgının kontrol altına alınması ve bir an evvel normal yaşama dönüşmesi için vatandaşlara aşı çağrısında bulundu.

Başkan Taşdelen, "Çocuklarımızın eğitiminin aksamaması için hepimiz sorumlu davranarak salgına karşı aşı olmalıyız. Bilimsel olarak salgına karşı şu an kuvvetli önlem aşılanmak." dedi.

Çankaya'da eğitimin sağlıklı şartlarda sürdürülmesi için tüm imkânlarını kullanarak okullara destek verdiklerini kaydeden Alper Taşdelen şöyle devam etti: "Ülkemizin geleceği olan

çocuklarımızın yüz yüze eğitim hayatını sürdürebilmelerini sağlamak hepimizin görevi. Belediye olarak aşı konusunda farkındalık yaratmak amacıyla tüm billboard, raket ve kule board'larımızda aşı çağrısı yaptık. Okullarımıza Belediye olarak temizlik malzemesi, öğretmen ve öğrencilerimize maske, kolonya ve dezenfektandan oluşan hijyen seti dağıtıyoruz. Eğitimin aksamaması için tüm imkânlarımızı seferber ediyoruz, etmeye de devam edeceğiz. Çocuklarımızın ve hepimizin normal hayata dönmesinin en kısa yolu aşılama ve alacağımız tedbirlerdir. Virüsü yenmek için aşılarımızı yaptıralım. Artık salgınla değil, sağlıklı yaşayalım."

"Ülkemizin geleceği olan çocuklarımızın yüz yüze eğitim hayatını sürdürebilmelerini sağlamak hepimizin görevi."

TARIMSAL SULAMAYA REKOR DESTEK

Denizli Büyükşehir Belediyesi, tarımsal alanlarda rekolte ve kalitenin artırılması için bu yıl çiftçilere 56 bin metre tarımsal sulama borusu desteği verirken, bugüne kadar verilen sulama borusu desteğinin rekor seviyeye ulaşarak 226 bin metreye ulaştığı kaydedildi.

“Kaynaktan tarım arazilerine giden suyun kaybını azaltmak amacıyla bu yıl Denizli’nin 14 ilçesindeki 81 mahallede 56 bin metre tarımsal sulama borusu desteği sağlandı.”

Denizli Büyükşehir Belediyesinin kırsal bölgelerde üretimi artırmak ve çiftçinin kalkınmasına katkı sağlamak amacıyla başlattığı tarımsal amaçlı sulama borusu desteği bu yıl da devam ediyor. Tarımsal alanda rekolte ve kalitenin artmasını sağlamak ayrıca kaynaktan tarım arazilerine giden suyun kaybını azaltmak amacıyla bu yıl Denizli’nin 14 ilçesindeki 81 mahallede 56 bin metre tarımsal sulama borusu desteği sağlandı. Binlerce üreticinin fayda sağladığı destek, çiftçiler tarafından takdirle karşılanırken söz konusu katkının Denizli’nin rekolte ve kaliteli ürün üretimine de büyük fayda sağlayacağı belirtildi. Denizli’nin “büyükşehir” statüsüne kavuşmasıyla birlikte üreticilere her alanda destek veren Denizli Büyükşehir Belediyesinin bugüne kadar çiftçilere verdiği tarımsal amaçlı sulama borusu desteğinin rekor bir seviyeye ulaşarak 226 bin metreye ulaştığı kaydedildi.

Denizli Büyükşehir Belediye Başkanı Osman Zolan, Denizli’nin “büyükşehir” statüsüne kavuşmasıyla birlikte çiftçilere makine, ekipman, ilaç ve fidan gibi çok önemli destekler vermeye başladıklarını söyledi. Üreticinin verim, rekolte ve ürün çeşitliliğini artırmasını sağlayacak projelere destek vermeye devam edeceklerini kaydeden Başkan Zolan, şunları belirtti: “Büyükşehir Belediyemizin üreticiye verdiği tarımsal desteklerin daha çok ve daha kaliteli ürün olarak geri döneceğine inancım tam. Çünkü biz daha kaliteli ürün üreten bir Denizli arzu ediyoruz. Çiftçimiz daha fazla kazansın, daha mutlu ve huzurlu olsun istiyoruz. İnşallah desteklerimizle tarımsal üretimimiz çoğalacak ve insanlarımızın mutluluğu da artacak. Desteklerimiz üreticimize hayırlı uğurlu olsun.”

GÖLCÜK BELEDİYESİ 8 BİNDEN FAZLA FİDANI TOPRAKLA BULUŞTURDU

Gölcük Belediye Başkanı Ali Yıldırım Sezer, 5 Haziran Dünya Çevre Günü münasebetiyle sürdürdükleri çalışmalar hakkında bilgi verdi.

“Ecdadımızın mirası, evlatlarımızın emaneti olan topraklarımızı daha yeşil ve yaşanabilir bir hâle getirmenin gayreti içindeyiz.”

Dünya Çevre Günü münasebetiyle yapmış olduğu açıklamada yeşili korumaya ve artırmaya devam edeceğiz diyen Başkan Sezer, 8 binden fazla fidanı toprakla buluşturdıklarını söyledi. Belediye Başkanı Sezer açıklamasında, “Ecdadımızın mirası, evlatlarımızın emaneti olan topraklarımızı daha yeşil ve yaşanabilir bir hâle getirmenin gayreti içindeyiz. Bugüne kadar, bir kısmı meyve ağacı fidanı olmak üzere, yaklaşık 3 bin fidanı toprakla buluşturduk. Park Bahçeler Müdürlüğümüz tarafından, çelik ve tohumdan üretilen 5 binin üzerindeki fidanı da hemşehrilerimizin kendi bahçelerine dikmesi için fidanlığımızdan teslim ettik. Fidan üretimimizi de sürdürüyoruz. Çocuklarımızın ve gençlerimizin spor yaptıktan ve oyun oynandıktan sonra dalından koparıp meyve yemeleri

için Narlı Park ve Elmalı Park’ı yaptık. Karaköprü Mahallesi ve Değirmendere Yukarı Mahalle’de beşer dönümlük park alanlarına çeşitli cinslerde ağaç fidanlarının yanında çok sayıda meyve fidanı da diktik. Bir dönem enkaz döküm sahası olarak kullanılan Gölcük Belediyesi Rahvan At Yarışı Tesisleri’nin altında, Koray Aydın Parkı’nın üstündeki bölgede yer alan ve hâlen yapımı devam eden millet bahçesi alanında, onaylı projeye göre 1.371 adet on yaş civarı çeşitli cinsten ağaç ve 12.595 adet bitki ve çiçek de yakın zamanda dikilecek. İlçemizdeki yol kenarlarına ve orta refüjlere fidan dikmeye devam ediyoruz. Yeşili korumaya ve artırmaya devam edeceğiz. Bu vesileyle, 5 Haziran Dünya Çevre Günü’nün çevre sorunları konusundaki toplumsal farkındalığın artmasına katkı sağlamasını temenni ediyorum.” dedi.

İNEGÖL'DE KENDİ ELEKTRİĞİNİ ÜRETEN PARK

İnegöl Belediyesi, Akhisar Mahallesi'nde yapımında sona gelinen Naim Süleymanoğlu Parkı'nı güneş panelleri ile donattı.

Gündüz aldığı güneşle kendi elektrik ihtiyacını karşılayacak olan parka, 15 adet 400 W güneş paneli kuruluyor.

Bursa'da ilk kez bir park, güneş panelleriyle donatılıyor. Gündüz aldığı güneşle kendi elektrik ihtiyacını karşılayacak olan parka, 15 adet 400 W güneş paneli kuruluyor.

Yapımı devam eden parkta inceleme yapan İnegöl Belediye Başkanı Alper Taban, akıllı şehir olgusunu her alanda sürdürdüklerini kaydetti. Teknoloji ve yenilenebilir enerjinin en güzel örneklerinin görüleceği bu çalışmada sona gelindiğini kaydeden Başkan Taban, "Akhisar Mahallemizde çok yakın bir zamanda hizmete girecek olan Naim Süleymanoğlu Parkı, sadece çocuklarımız için oyun alanı ve yetişkinler için nefes alacak bir sosyal alan özelliği taşıyor. Burada şehrimiz adına bir ilki de hayata geçiriyoruz. Parkımızın enerjisinin bir kısmını güneşten sağlayarak karbon salınımını azaltmayı, elektrik tüketiminde tasarruf etmeyi ve parka gelecek olan çocuklar ve vatandaşlar için de yenilenebilir enerji bilincini arttırmayı

hedefliyoruz. Uygulama pilot proje olarak Bursa bölgesinde ilk defa burada yapılıyor. Parklarda güneş panelleri aydınlatmalarının kullanımını uzun zamandır görüyoruz. Fakat gerçekleştirilen projede panelli aydınlatmalar değil, şebekeyle bağlantılı güneş enerjisi sistemi kullanılacak ve herhangi bir akü maliyeti olmayacak. Sistem 25 yıl boyunca yüzde 80'in üzerinde verimlilikle çalışacak. Tesis gündüz ürettiği elektriği şebekeye hepimizin kullanacağı şekilde verecek ve gece güneşin olmadığı saatlerde de şebekeden alacağı elektriği kendi ihtiyacı için kullanacak. Bu doğrultuda parkta 15 adet 400 W güneş paneli kullanıldı. Güneş panellerinin kurulu gücü 6 kWp'dir." dedi.

Parkin hem görsel olarak bölgeye ayrı bir hava katacağını hem de mahalle sakinleri için yeni bir yaşam alanı olacağını kaydeden Başkan Taban, "Güneş paneli özelliği ile de bizleri ayrıca heyecanlandıran bir proje. Şimdiden şehrimize ve mahallemize hayırlı olmasını diliyorum." diye konuştu.

İBB'DEN PANDEMİ SÜRECİNDE YAŞLI BAKIM MERKEZLERİNDE SIFIR VAKA BAŞARISI

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sağlık Daire Başkanlığı İstanbul Darülaceze Müdürlüğü aldığı önlemlerle, risk grubunda yer alan dezavantajlı bireyleri, dünyayı saran COVID-19 pandemisine karşı korumayı başardı.

"Risk grubunda yer alan dezavantajlı bireyleri, dünyayı saran COVID-19 pandemisine karşı personellerinin de özverili ve fedakârca çalışmalarıyla korumayı başardı".

İstanbul Darülaceze Müdürlüğü pandemi sürecinde aldığı önlemlerle dünya standartlarının üzerinde bir başarı elde ederek yaş almış bireyleri COVID-19 salgının etkilerinden korumayı başardı. Pandeminin en yoğun olduğu dönemde dünyanın farklı ülkelerindeki huzurevlerinde ciddi ölüm vakalarının yaşanmıştır. Dünya genelinde COVID-19 kaynaklı ölümlerin yaklaşık yüzde 30'unun huzurevlerinde olduğu, bazı ülkelerde ise huzurevlerinde toplu ölümlerin yaşandığı görülmüştür. 12 Ekim 2020 tarihine kadar "sıfır vaka" başarısını sürdüren İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sağlık Daire Başkanlığı'na bağlı İstanbul Darülaceze Müdürlüğü, COVID-19 salgınına karşı zamanında aldığı önlemlerle yaş almış bireyleri korumayı başardı. İstanbul Darülaceze Müdürlüğü'nün titiz, özverili çalışması ve başarısı; Turkish Journal of Geriatrics Dergisi de 1.sayısında "sıfır vaka" başarısını okuyucularıyla paylaşarak çalışmalardan övgüyle bahsetti.

İstanbul Darülaceze Müdürlüğü yetkilileri alınan önlemlerle ilgili şu açıklamalarda bulundu; "Bu önlemler kapsamında COVID-19'un dünyada yayılmaya ve Türkiye sınırlarında görülmeye başladığı andan itibaren 2 Mart 2020'de; İstanbul Darülaceze Müdürlüğü'müzde ilk olarak ziyaretçilere ve etkinliklere kısıtlama getirdik, tüm yaşam alanlarını periyodik aralıklarla dezenfekte ederek, sakinlerimize şikâyet ve ateş takip programı başlattık. Şüpheli gördüğümüz sakinlerimizi ise hastanelere sevk ederek süreci kontrol altında tuttuk. Hastaneye giden her sakinimizi dönüşte karantina için oluşturduğumuz özel alanlarda on beş gün boyunca izolasyon sürecine tabi tuttuk. Binalarımızın girişlerine ve tüm ortak kullanım alanlarına, personelin ve sakinlerin kullanımı için el dezenfektanları yerleştirdik. Diyetisyenlerin yönlendirmesiyle yaş almış hastaların bağışıklık sistemini güçlendiren, bol C vitamini içeren besinlerle sıvı alımları artırdık."

COVID-19 KÜRESEL SALGINI VE SAĞLIK OKURYAZARLIĞI (SOY) ÇALIŞMALARI

Mart 2020'den beri herkesi derinden etkileyen COVID-19 küresel salgını ve bu hastalıktan korunma yöntemlerini İzmir Büyükşehir Belediyesi Toplum Sağlığı Dairesi Başkanlığı kesintisiz olarak her gün bilimsel, güvenilir, doğru kaynakları izleyerek sürdürdüğü çalışmalarla İzmirliyle aktardı.

“Uzaktan Çoklu Eğitim (UÇE) modeliyle sosyal medya hesapları üstünden yürütülen çalışmalarla bir yandan toplumun COVID-19 ve aşı hakkında endişelerini gideriyor bir yandan da sağlık okuryazarlığını artırıcı çalışmalarımızı sürdürüyoruz.”

İzmir Büyükşehir Belediyesi Toplum Sağlığı Dairesi Başkanlığının yapmış olduğu açıklamada Belediye olarak yürütülen çalışmalar hakkında ayrıntılı bilgi verildi. Yapılan açıklamada yürütülen çalışmalar şu şekilde ifade edildi: “İzmir Büyükşehir Belediyesi olarak ‘Sağlıklı İzmir, Sağlıklı Birey’ amacına ulaşmak için hedeflediğimiz koruyucu, önleyici, destekleyici, geliştirici sağlık hizmetleri kapsamında, 16 Kasım 2020 tarihinde başlattığımız ‘İzmirliyim, Gönüllü Karantinadayım’ ve 14 Haziran 2021 tarihinde başlattığımız ‘Mavi İzmir’ kampanyalarıyla COVID-19 küresel salgınına aşmak için gerekli olan ‘aşı’ olmalı ve maske, mesafe, temizlik, kısa temas, sık havalandırma gibi koruyucu önlemlerimizi hiç gevşetmeden sürdürmeliyiz, eğitimlerini her

alanda gerçekleştiriyoruz. 90. İzmir Enternasyonal Fuarı’nın açık hava koşullarının sağladığı olanakla yüz yüze yapılan Doğrudan Çoklu Eğitimlerini ‘Gün Batımı Sohbetleri’ne taşıdık. Belediyenin çeşitli birimlerinin iş birliğiyle gerçekleştirilen ve Sağlıklı Yaş Alma Merkezi’ndeki üyeleri, dezavantajlı grupları ve sporcuları bir araya getiren Sandalyede Mavi Zeybek etkinliğiyle COVID’siz bir dünyada bir arada olmanın özlemine dikkat çekerek sağlık ve barış dileklerini dillendiren İzmirliyle buluşturduk. Uzaktan Çoklu Eğitim (UÇE) modeliyle sosyal medya hesapları üstünden yürütülen çalışmalarla bir yandan toplumun COVID-19 ve aşı hakkında endişelerini gideriyor bir yandan da sağlık okuryazarlığını artırıcı çalışmalarımızı sürdürüyoruz.”

KADIKÖY ÇEVRE FESTİVALİ’NDE YERLİ TOHUM VE KOMPOST PAYLAŞIMI

Kadıköy Belediyesinin her yıl 5 Haziran Dünya Çevre Günü etkinlikleri kapsamında, Selamiçeşme Özgürlük Parkı’nda düzenlediği Kadıköy Çevre Festivali, ülkemizi de etkileyen koronavirüs salgını nedeniyle bu sene çevrim içi platformlara taşındı.

Geçtiğimiz yıl, 5 Haziran Dünya Çevre Günü’nde açılışı yapılan ve Kadıköy Belediyesi Atıksız Yaşam Hareketi’nin bir parçası olan Atıksız Yaşam Dükkânı birinci yılını tamamladı.

Bir dizi atölye ve seminerlerin yer aldığı festivalde bir de tohum ve kompost paylaşımı yapılıyor. Kadıköy Belediyesinin Atıksız Yaşam Hareketi’nin bir parçası olan Atıksız Yaşam Dükkânı’nda pandemi koşulları gözetilerek yapılan paylaşım 12 Haziran’a kadar sürdü.

Geçtiğimiz yıl, 5 Haziran Dünya Çevre Günü’nde açılışı yapılan ve Kadıköy Belediyesi Atıksız Yaşam Hareketi’nin bir parçası olan Atıksız Yaşam Dükkânı birinci yılını tamamladı. Çevre Festivali kapsamında, yerli ve atalık tohumlarla birlikte organik atıklardan üretilen kompostlar Atıksız Dükkân’da alışveriş yapan tüm çevre dostu ziyaretçilere Çevre Festivali kapsamında hediye edildi. Atıksız Dükkân; tek kullanımlık ürünler yerine uzun ömürlü, ambalajsız ve ekolojik ürünlere erişim imkânı sunuyor; döngüsel ekonomiyi destekliyor; kadın girişimcilerin, kooperatiflerin, yerel

üreticilerin ürünlerini tüketicilerle buluşturuyor. Dükkân’da gıda, günlük yaşam, kişisel bakım, mutfak, temizlik ürünleri gibi 200’ün üzerinde ürün bulunuyor.

Atölye programını tamamlayan festival, İklim Uyum Planı kapsamında şu seminerlerle devam etti: İklim Azaltım Planı-Yenilenebilir Enerji konulu seminer (Demir Enerji’den Caner Demir), Yoğun Kentleşmenin Getirdiği Isı Adası Etkisi konulu seminer (Scape Studio’dan Sera Tolgay), İklim Uyum Kapsamında Su Yönetimi konulu seminer (İstanbul Politikalar Merkezi’nden Akgün İlhan), İklim Uyum Planı Kapsamında Halk Sağlığı konulu seminer (Aydın Adnan Menderes Üniversitesi’nden Emine Didem Evcı Kiraz), İklim Değişikliğine Dirençli Şehirler ve Kırılganlıklar (Demir Enerji’den Dr. M. Baha Kuban).

KARATAY'A TSE COVID-19 GÜVENLİ HİZMET BELGESİ

Karatay Belediyesi, Türk Standardları Enstitüsü (TSE) tarafından Hijyen, Enfeksiyon Önleme ve Kontrol Belgelendirme Programı şartlarını yerine getirerek "TSE COVID-19 Güvenli Hizmet Belgesi" almaya hak kazandı.

"Vatandaşlarımız rahat olsunlar bizim için öncelik, güven ve kalitedir. Hemşehrilerimiz için her şeyin en güzelini, en doğrusunu yapmaya devam ediyoruz."

Söz konusu belgeyi Türkiye'de alan ilk belediyelerden biri olduklarını belirten Karatay Belediye Başkanı Hasan Kılca, hizmet kalitelerini daha da yükseltmek adına sarf ettikleri çabanın sonuçlarını aldıkları için mutlu olduklarını belirtti. Kılca, "Karatay Belediyesi olarak Konya'mıza, Karatay'ımıza ve hemşehrilerimize toplam kalite yönetimi anlayışıyla uluslararası standartlarda hizmet sunmaya devam edeceğiz." dedi.

Karatay Belediyesi, Türk Standardları Enstitüsü (TSE) tarafından Hijyen, Enfeksiyon Önleme ve Kontrol Belgelendirme Programı şartlarını yerine getirerek Türkiye'de "TSE COVID-19 Güvenli Hizmet Belgesi" almaya hak kazanan ilk belediyelerden biri oldu. Koronavirüs salgını süreci boyunca hem vatandaşların hem

de çalışanlarının sağlığı adına birçok karar ile tedbir alan Karatay Belediyesi, sürdürdüğü çalışmalar neticesinde "TSE COVID-19 Güvenli Hizmet Belgesi" almaya hak kazandı. Konya'da "TSE COVID-19 Güvenli Hizmet Belgesi" almaya hak kazanan ilk belediye olan Karatay Belediyesi, böylece hizmetlerde kalite, güven ve devamlılığın sağlanması adına önemli bir mesafe daha katetmiş oldu.

Karatay Belediye Başkanı Hasan Kılca, COVID-19 salgınının ülkemizde görülmeye başlanmasıyla birlikte gerekli bütün tedbirleri aldıklarını belirterek aynı hassasiyeti sürdürdüklerini aktardı.

MENTEŞE, KARBON AYAK İZİNİ AZALTIYOR

Menteşe Belediyesi tarafından hazırlanan ve Güney Ege Kalkınma Ajansı tarafından %100 hibe desteğiyle hayata geçirilen 'Menteşe Belediyesi Hizmetlerinde Karbon Ayak İzinin Hesaplanması ve Azaltım Yol Haritasının Hazırlanması Projesi'nde son aşamaya gelindi.

"Karbon ayak izi projeleri ile tüm dünyada fosil yakıtların yanmasından kaynaklı olarak doğada meydana gelen karbondioksit salınımının miktarını azaltmak ve yok etmek için çeşitli önlemler alınmaktadır."

Menteşe Belediyesi tarafından hazırlanan proje kapsamında geçtiğimiz aylarda Belediye personeline karbon ayak izi ve sera gazı azaltımı konusunda eğitim verilmiş, daha sonra da yetkili firma tarafından hazırlanan rapor ile ilgili Menteşe Belediye Başkanı Bahattin Gümüş'e bilgilendirici sunum yapılmıştı.

Hazırlanan raporun kabul edilip projenin uygulanmaya başlanmasıyla birlikte, Belediye hizmetlerinin ve Belediye binalarının karbon salımını azaltmak adına, binalarda gerekli yalıtım ve bakımlar yapılacak. Buna göre yetkili firma tarafından hazırlanan ve kabul edilen fizibilite raporu doğrultusunda, karbon ayak izinin azaltılması için Belediyeye ait dokuz binada uygulama sürecine başlanıyor.

Projenin uygulanmaya başlanması ile ilgili bilgi veren Menteşe Belediye Başkanı

Bahattin Gümüş, Menteşe'de iklim değişikliğine uyum sağlamak ve karbon salınımını azaltmak için çalışmalarını belirtti.

Başkan Gümüş, "Karbon ayak izi projeleri ile tüm dünyada fosil yakıtların yanmasından kaynaklı olarak doğada meydana gelen karbondioksit salınımının miktarını azaltmak ve yok etmek için çeşitli önlemler alınmaktadır. Biz de çevreye duyarlı, doğaya saygılı ve nefes alınabilen bir Menteşe için çalışıyoruz. Bu kapsamda hizmetlerimizden ve binalarımızdan kaynaklı karbon ayak izi oranını düşürmek için hazırladığımız projede şu anda uygulama aşamasına geçiyoruz. Karbon ayak izi oranımızı azaltabilmek için raporun içeriğindeki tavsiyelere uyararak binalarımızda gerekli bakım ve onarımları yapacağız. Çocuklarımıza daha temiz, daha yeşil, doğası korunmuş, yaşanabilir bir Menteşe bırakmak için çalışmaya devam edeceğiz." diye konuştu.

YAŞ ALMIŞLARIN 'MANEVİ EVLADI': MERSİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Mersin Büyükşehir Belediyesi, Engelliler ve Sağlık Hizmetleri Dairesi bünyesinde bulunan Yaşlı Destek Birimi ile koronavirus salgını boyunca yaş almışların ve dezavantajlı vatandaşların yanında yer alıyor.

“Yaş almışlara adeta ‘manevi evlat’ hissinin yaşatan Büyükşehir ekipleri, ihtiyaç durumuna göre ilgili birim ve ekipleri yönlendirerek hizmet veriyor.”

Büyükşehir ekipleri, kapı kapı dolaşarak verdikleri evde sağlık ve bakım hizmetleri ile yaş almış, kimsesiz ve bakıma muhtaç vatandaşların izole bir şekilde pandemi sürecini geçirmelerini sağlıyor.

Pandemi süreci başladığı andan itibaren virüsün yayılmasını engellemek adına kamu kurum ve kuruluşları ile koordineli çalışmalar yürüten Büyükşehir Belediyesi, süreçten en çok etkilenen kesim olan yaş almış vatandaşları, verdiği özenli hizmetlerle yalnız bırakmıyor.

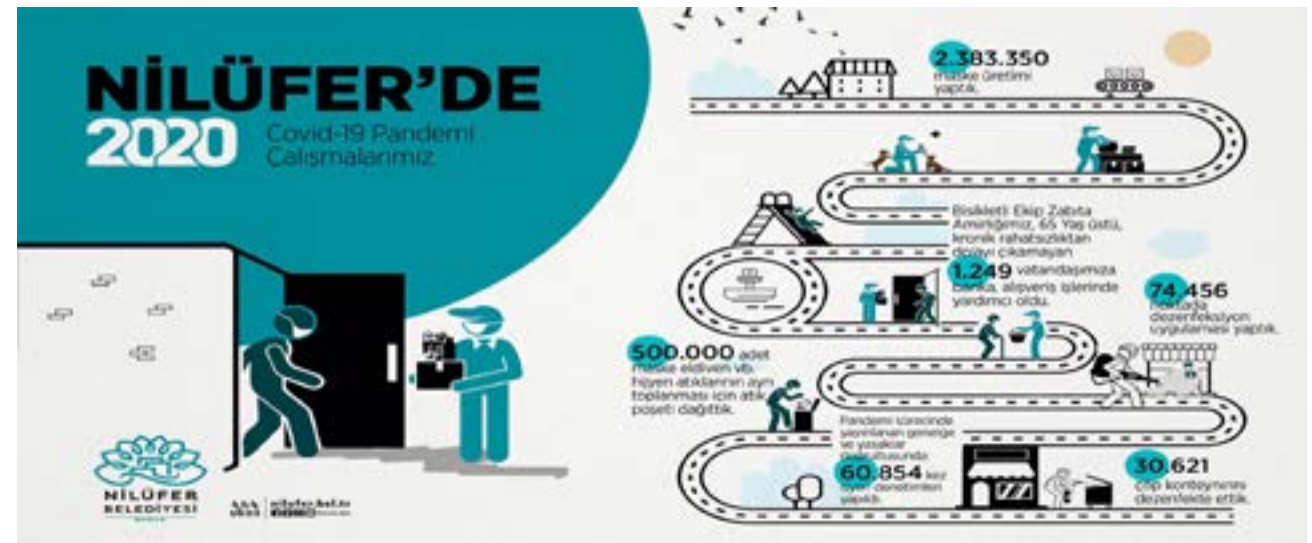
Kademeli normalleşme sürecinde de aynı hizmetleri sürdüren Büyükşehir ekipleri, Yaşlı Destek Birimi sistemine kayıtlı olanları her gün arayarak hem durumlarını hem de ihtiyaçlarını soruyor. Yaş almışlara adeta ‘manevi evlat’ hissinin yaşatan Büyükşehir ekipleri, ihtiyaç durumuna göre ilgili birim ve ekipleri yönlendirerek

hizmet veriyor. Ekipler; sağlık muayenesi, tıbbi bakım, rehabilitasyon, yara pansumanı, enjeksiyon, psikolojik destek, fizik tedavi, kişisel bakım ve ev temizliği hizmetleri veriyor. Talep eden yaş almış vatandaşların küçük tamir, bakım ve onarım işleri yapılıyor.

KENTLER VE BULAŞICI HASTALIKLAR: “NİLÜFER’DE PANDEMİ DÖNEMİ”

DSÖ’nün “Uluslararası Halk Sağlığı Acil Durumu” olarak ilan etmesinin ardından, Türkiye’de resmî ilk vaka tespit edilmeden pandemi hazırlıklarına başlayan Nilüfer Belediyesi, bilim insanlarına görüş talebinde bulundu.

8.900’den fazla iş yeri denetimi gerçekleştirildi. Semt pazarlarında tezgahlar arasında mesafe, eldiven, maske kullanımı ve vatandaşın ürünlere dokunmaması için çalışmalar yapıldı. Pazar alanlarında 560 bin maske dağıtıldı ve 2.930 litre dezenfektan kullanıldı.

Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Kayıhan Pala’nın davet edildiği ve Belediye üst yönetiminin katıldığı; hastalık, yol açabileceği salgın ve korunma yolları ile ilgili bir konferans düzenlendi.

Nilüfer Belediyesi; DSÖ 2020 Yıllık İş Toplantısı ve Konferansı’nda, “Maske Üretim Atölyesi” ve “Huzurevi’nde Pandemi Önlemleri”ni, DSÖ 2021 Yıllık İş Toplantısı’nda da pandemi dönemi çalışmalarını sundu.

Kriz masası oluşturuldu ve halk sağlığı hizmetleri öncelikli hale getirildi. Hizmet binalarındaki önlemler artırılarak, bina girişlerinde ateş ölçümlerine başlandı ve el antiseptiği kullanımını yaygınlaştırdı.

Covid-19 Acil Durum Eylem Planı hazırlandı, Atık Yönetim Planı güncellendi. Belediye binalarına gri renkte maske, eldiven atık kutuları yerleştirildi. Konutlara da 500.000 özel atık poşeti dağıtıldı.

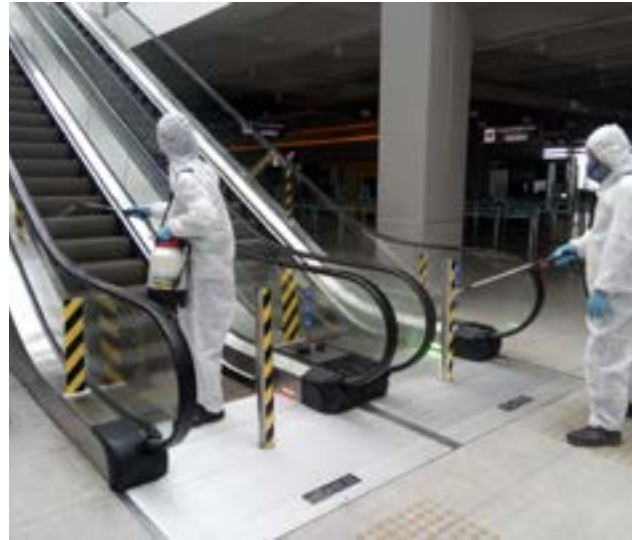
Başta kamuya açık bütün alanlarda olmak üzere 77.000 noktada dezenfeksiyon yapıldı. Muhtarlıklar, Aile Sağlık Merkezleri vb. birimlere 17.000 litre dezenfektan dağıtıldı.

Maske satışı yasaklandığında, maske ihtiyacını karşılamak için bir maske üretim atölyesi hayata geçirildi. Üretilen 2.383.350 maske, ücretsiz olarak Belediye çalışanlarına, yurttaşlara ve kamu kurumlarına dağıtıldı. İşitme engelliler ve çocuklar için özel maskeler üretildi. Satın alınanlarla birlikte, dağıtılan maske sayısı 3,8 milyonu aştı.

Sokağa çıkması kısıtlanan 65 yaş ve üzeri vatandaşların 3.750’ye yakın gıda ve ilaç alışveriş talebi karşılandı. Sağlık çalışanlarına 14.607 gecelik konaklama hizmeti verildi. Kendi ev temizliğini ve kişisel bakımını yapamayan vatandaşlarımıza, 2.293 ev bakım ve 1.770 kişisel bakım hizmeti sunuldu. 1.035 vatandaşımıza ücretsiz psikolojik destek hizmeti verildi. Covid-19 salgını sebebi ile işsiz kalan, maddi zorluk yaşayan, kronik hastalığı bulunan vb. durumlardaki vatandaşlara 12.638 erzak paketi ulaştırıldı ve 232.000 öğün sıcak yemek desteği sağlandı.

ORDU BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNİN SALGINLA MÜCADELE ÇALIŞMALARI

Ordu Büyükşehir Belediyesi bulaşıcı hastalıklarla mücadele kapsamında yürütmüş olduğu çalışmaları kamuoyu ile paylaştı.

‘Vektörle Mücadele Birimi’ne bağlı ekipler, henüz ülkemizde koronavirus vakası tespit edilmeden, tüm olasılıkları değerlendirmiş ve ilimiz genelinde bulunan tüm riskli alanların dezenfeksiyonunu sağlamıştır.

Yapılan açıklamada Anayasa’mızda yer alan, “Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.” hükmü doğrultusunda şehrin fiziksel, psikolojik, çevresel refahının geliştirildiğine vurgu yapıldı. Yapılan açıklamada şu ifadeler yer verildi: “Dünya gündemine 2019 yılı sonu itibarıyla ülke gündemimize de Mart 2020 tarihi itibarıyla giren pandemi, koronavirus, maske mesafe, temizlik kelimelerinden önce yılın belirli dönemlerinde bulaşıcı hastalık taşıyan zararlılarla ve hastalık etmenleriyle mücadele ederek halk sağlığının korunmasını amaçlayan Belediyemiz bünyesinde faaliyet gösteren ‘Vektörle Mücadele Birimi’ne bağlı ekipler, henüz ülkemizde koronavirus vakası tespit edilmeden, tüm olasılıkları değerlendirmiş ve ilimiz genelinde bulunan tüm riskli alanların dezenfeksiyonunu sağlamıştır.

İlk ve orta dereceli okullar ile bunlara bağlı öğrenci pansiyonları, ibadethane ve Kur’an kursları, yükseköğretim yurt binaları, toplu taşıma araçları ile alışveriş merkezleri, tüm

resmî kurum ve kuruluşlar, Belediyemize ait yerleşkeler, banka ATM’leri, alt ve üst geçitler, umumi tuvaletler, kültür merkezleri, havalimanı ve otogarlar vb. halkımızın yoğun olarak kullanımında bulunan yüzlerce farklı noktada dezenfeksiyon işlemi gerçekleştirdik.

Pek çok kurum ile koordinasyon sağlayarak halkımızın yoğun olarak kullanımında olan riskli alanlardan; ibadethaneler, toplu taşıma araçları ve kamusal alanları planlamaya dâhil ettik. Bu kapsamda 2020 yılı içinde nüfus yoğunluğu fazla olan Altınordu, Fatsa ve Ünye ilçemiz başta olmak üzere 19 ilçede faaliyet gösteren 23.047 adet toplu taşıma aracının dezenfeksiyonunu sağladık. Yine 19 ilçe genelinde toplam 10.586 adet kamu kurumunun dezenfeksiyonunu gerçekleştirdik. Pozitif vaka tespiti ile vatandaşların ikametlerinde, apartman ortak kullanım alanlarını dezenfekte ettik. 2021 yılının ilk sekiz ayında kurumlarla koordineli olarak bu çalışmalarımıza devam ediyoruz.”

PAMUKKALE’DE ATIK İLAÇLAR DA AYRI TOPLANIYOR

Pamukkale Belediyesi, tüm atıkların ayrı bir şekilde toplanması için yoğun çaba sarf ediyor. Son olarak ilçe genelindeki Aile Sağlık Merkezlerine atık ilaç toplama kutuları konuldu.

Son kullanma tarihi geçmiş veya çeşitli nedenlerle kullanılamayacak hâle gelmiş atık ilaçların çöpe ve kanalizasyon sistemine atılması, ekolojik dengeye ciddi zararlar veriyor.

Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 30829 sayılı ‘Sıfır Atık Yönetmeliği’ kapsamında Pamukkale Belediyesi gereken tüm çalışmaları büyük bir titizlikle yapıyor. Pamukkale Belediyesi tarihi geçmiş ilaçların çöpe karışmadan imha edilmesini sağlamak üzere yeni bir uygulama başlattı. Son kullanma tarihi geçmiş veya çeşitli nedenlerle kullanılamayacak hâle gelmiş atık ilaçların çöpe ve kanalizasyon sistemine atılması, ekolojik dengeye ciddi zararlar veriyor. Toprağa ve yer altı sularına karışan bu atıklar, yenilen besinler ve içilen sularla insanlara tehlike olarak geri dönüyor. Bunun önüne geçmek için Pamukkale Belediyesi Temizlik İşleri Müdürlüğü tarafından ilçe genelinde bulunan Aile Sağlığı Merkezlerine atık ilaç kutuları bırakıldı. Böylece vatandaşlar son kullanma tarihi geçmiş ilaçları, kendilerine en yakın sağlık ocağındaki Atık İlaç Toplama Noktasına bırakarak hem doğanın hem de insan sağlığının korunmasına katkı sağlamış olacaklar.

Pamukkale Belediye Başkanı Avni Örki, Sıfır Atık Yönetmeliği ile ilgili her konuya özen gösterdiklerini ifade ederek, “Atık yönetimi ve geri dönüşüm günümüzde büyük önem taşıyor. Atıkların ayrı ayrı toplanması, en az geri dönüşüme kazandırılması kadar önemli. Bu konuda evsel atıkların toplanması hizmetlerinin yanında geri dönüşümle yeniden kazandırılacak olan atıkları ayrı toplamak için birçok projeyi hayata geçirdik. Bunlardan biri de atık ilaç toplama noktaları. İlçemizdeki 38 Aile Sağlığı Merkezine bırakılan atık ilaç kutuları, vatandaşlarımızın kullanmadığı ya da tarihi geçmiş olan ilaçların ayrı toplanmasına imkân verecek. Pamukkaleli vatandaşlarımızdan ricamız, tarihi geçmiş ilaçları en yakın Aile Sağlığı Merkezindeki atık ilaç kutusuna bırakmaları. Bu ilaçlar periyodik olarak toplanarak mevzuata uygun şekilde lisanslı firmalar tarafından bertaraf edilecek. Biz geleceğe daha temiz ve yaşanabilir bir Pamukkale bırakmak için her konuda önemli çalışmalara imza atmaya devam edeceğiz.” dedi.

SELÇUKLU'DA ÇEVRE VE SIFIR ATIK ÇALIŞMALARI HIZ KAZANDI

Selçuklu Çevre ve Sıfır Atık Platformu ilçe genelinde bulunan sitelerde Sıfır Atık ile ilgili bilgilendirme çalışmalarına devam ediyor.

"10 Ağustos ile 31 Ağustos tarihleri arasında 63 sitede stant kuruldu ve toplam 19 bin 23 konutta sıfır atık bilgilendirme çalışması yapıldı."

Site bahçesine kurulan stantlarda Çevre Gönüllüleri konut sakinlerine ambalaj atıkları, atık piller, bitkisel atık yağlar, atık elektrikli veya elektronik eşyalar gibi atıkların kaynağında ayrı toplanması gerektiği konusunda bilgiler verdi. Yapılan bilgilendirmeler sonunda konut sakinlerine broşür, şapka ve fular hediye edildi.

10 Ağustos ile 31 Ağustos tarihleri arasında 63 sitede stant kuruldu ve toplam 19 bin 23 konutta sıfır atık bilgilendirme çalışması yapıldı. Çevre Gönüllüsü olmak isteyen vatandaşlar broşürlerde yer alan karekodu okutarak ya da www.selcuklucevresifiratik.com adresinde yer alan formu doldurarak Çevre Gönüllüsü olabilirler. Çevre Gönüllüsü olan her vatandaş için platform tarafından doğaya bir fidan dikilecek.

Çevre ve Sıfır Atık Platformu ile vatandaşları çevre gönüllüsü olmaya davet eden Selçuklu Belediye Başkanı Ahmet Pekyatırmacı, "Çevre ve Sıfır Atık Platformu ile birlikte arzu

ediyoruz ki Konya'mızda yaşayan herkes birer gönüllü olsun. Çevre kirliliğini önlemek için doğamızı kirletmemeli, çevreye karşı daha duyarlı olmayız. Bunu doğru bir şekilde yapabilirsek ben inanıyorum ki çok daha temiz, çok daha sağlıklı bir çevreyle bundan sonraki yaşantımızı devam ettirebiliriz. Selçuklu'da gençlerimize, kadınlarımıza, tüm hemşehrilerimize güveniyorum. Çevre ve Sıfır Atık Platformumuz bu anlamda şehrimize farklı bir canlılık kazandırdı. Platformumuzla birlikte Sıfır Atık Meclisimiz, büyük sitelerde hemşehrilerimizin Çevre ve Sıfır Atık Meclisimize üye olmalarını, bulundukları sitelerde çevre ve sıfır atık konusunda çalışmalar yapmalarını sağladılar. Bu noktada güzel bir yola çıktık. Hep birlikte Selçuklu için, Konya için güzel çalışmalar yapacağız. Buradan başlattığımız çalışmalar inşallah Konya'ya daha sonra da Türkiye'ye yayılacaktır. Selçuklu her zaman öncü olmuştur, çevreyle ilgili yapacağımız bu çalışmalar da inşallah Türkiye'de öncü olacaktır." ifadelerini kullandı.

TRABZON'DAKİ PARKLARDA BİYOLOJİK MÜCADELE

Trabzon Büyükşehir Belediyesi Park ve Bahçeler Dairesi Başkanlığı, Adana Biyolojik Mücadele Araştırma Enstitüsü Müdürlüğünden ilk etapta getirttiği 2 bin 500 faydalı böceği Fatih Parkı'na bıraktı.

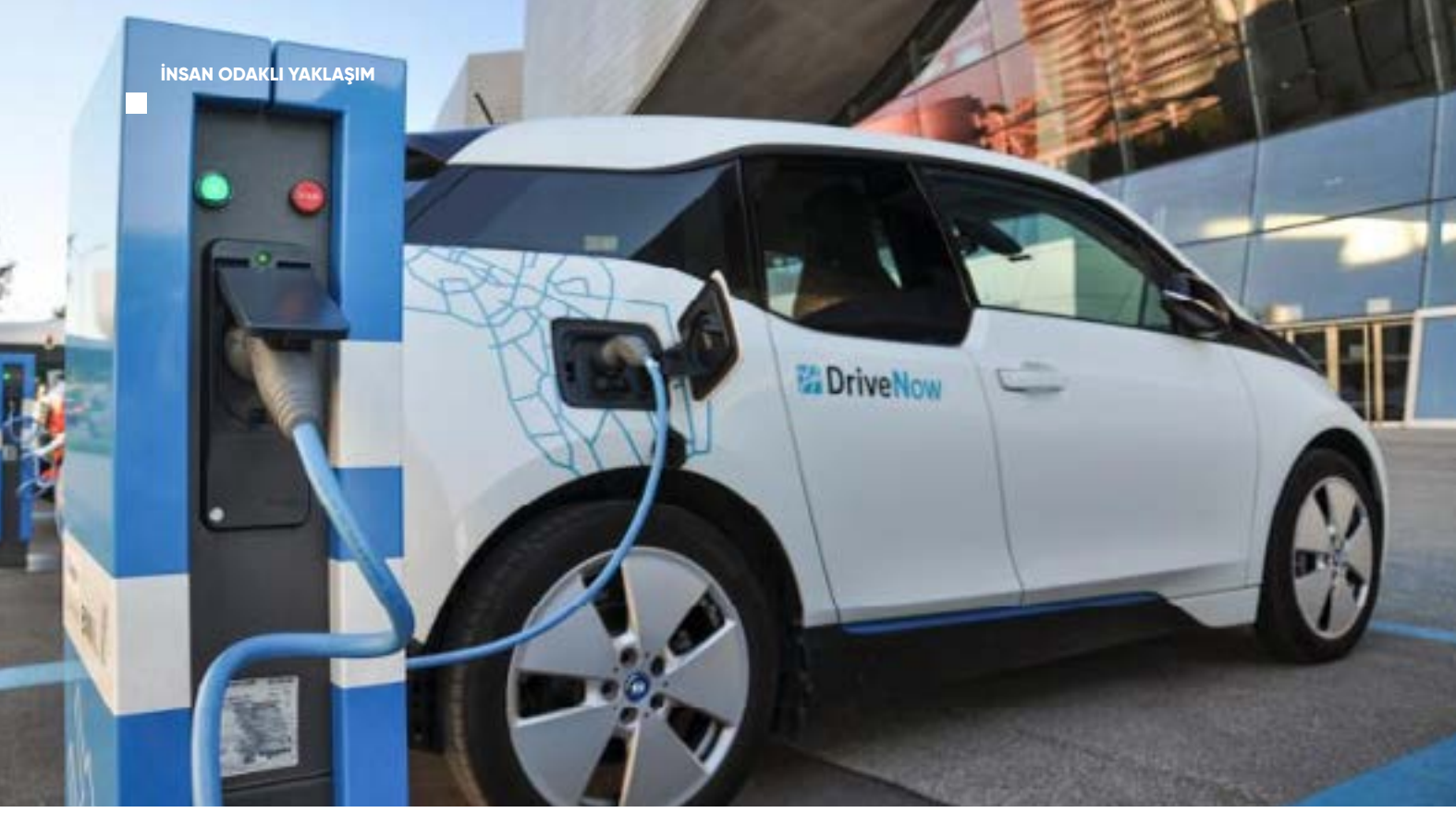

Tarım ve Orman Bakanlığı Adana Biyolojik Mücadele Araştırma Enstitüsü Müdürlüğünden ilk etapta getirtilen 2 bin 500 faydalı böcek, Ortahisar ilçesinde bulunan, 10 dekar büyüklüğündeki Fatih Parkı'na bırakıldı.

Trabzon'da park ve bahçelerdeki bitkiler, biyolojik mücadeleyle korunacak. Trabzon Büyükşehir Belediyesi Park ve Bahçeler Dairesi Başkanlığı, kentteki park ve bahçelerde zararlı böceklerle karşı kimyasal ilaç kullanımını azaltmak için biyolojik mücadele yapmaya karar verdi. Bu kapsamda; Tarım ve Orman Bakanlığı Adana Biyolojik Mücadele Araştırma Enstitüsü Müdürlüğünden ilk etapta getirtilen 2 bin 500 faydalı böcek, Ortahisar ilçesinde bulunan, 10 dekar büyüklüğündeki Fatih Parkı'na bırakıldı.

Park ve Bahçeler Dairesi Başkanı Yahya Çavdar, bitkilere zarar veren böceklerle karşı genellikle dünyada uygulanan en klasik yöntemin ilaçlı mücadele olduğunu söyledi. İlaçlı mücadelenin insan sağlığı ve çevre için riskleri olduğunu belirten Çavdar, şöyle devam

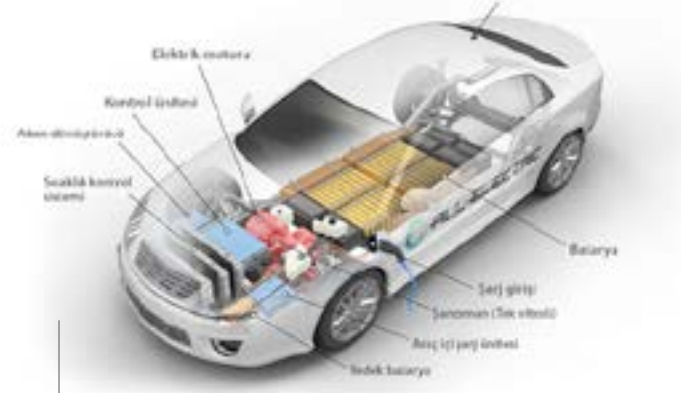
etti: "Biz bu riskleri bertaraf edebilmek ve örnek uygulama yapabilmek adına Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı Adana Biyolojik Mücadele Araştırma Enstitüsünde üretilen ve bu bölgedeki zararlı böcekleri tüketmeye uygun, faydalı böcekleri temin ettik. Yaprak, unlu ve kabuklu bit türleri bitki yapraklarında emgi yaparak zarar veriyor. Salımı yapılan faydalı böcekler de bu zararlılarla beslenerek onları kontrol altına alıyor." Çavdar, pilot uygulama olarak kent merkezindeki Fatih Parkı'nı seçtiklerini ifade ederek, 3 farklı türe ait 2 bin 500 faydalı böceğin salımını gerçekleştirdiklerini, parka toplamda 5 bin böcek bırakacaklarını aktardı. Amaçlarının ilaç kullanımını minimuma düşürmek olduğunu kaydeden Çavdar, bu uygulama sonrasında başta Trabzon Botanik Parkı olmak üzere Zağnos Vadisi ve sahil rekreasyon alanlarında da uygulama yapmayı planladıklarını sözlerine ekledi.

Dizel Araçları Elektrikli Araca Dönüştüren Sistem

Donanım iyileştirme teknolojisiyle eski dizel araçları elektrikli araca dönüştüren sistemler yaygınlaşmaya başladı.

Elektrikli araçlar, diğer yakıt türlerine göre hem %90 daha az yakıt maliyetine sahip hem daha çevreci hem de daha düşük maliyetli. Bu sebeple yakıtlı araçların elektrikli araca dönüştürülmesi için projeler yapılıyor. Şehir içi kullanıma uygun olan dönüştürülmüş elektrikli araçlarda benzin göstergesinin yerini batarya göstergesi alıyor. Avrupa'daki katı karbon salınımı düzenlemeleri sebebiyle elektrikli araba üretimi hızla yaygınlaşmakta. Avrupa ülkelerinde eski dizel arabaları yasaklayan şehirlerin sayısı her geçen gün artıyor. Önümüzdeki on yıl içinde de çok daha fazla Avrupa şehri fosil yakıtlı arabalara erişimi kesecek

gibi görünüyor. Yeni bir elektrikli arabanın maliyetini karşılayamayacak durumda olanlara alternatif çözüm sunmak amacıyla geliştirilen dönüşüm sisteminin kısa sürede yaygınlaşacağı bekleniyor. Dizel aracı elektrikliye dönüştürme işlemi bir günden az sürüyor ve yeni bir elektrikli araca göre maliyeti oldukça düşük. Bu sistemi geliştiren girişimlerden biri de Fransız girişimi Transition-One. Transition-One kurucusu Aymeric Libeau, yeni bir elektrikli arabaya 20 bin avro veremeyecek durumdaki insanlara ulaşmayı hedeflediğini ve Avrupa'da en çok satılan modelleri elektrikli arabalara dönüştürdüklerini ifade ediyor.

Çin'de Modüler Bir Bahçe

Atelier Scale, 2020 Shenzhen Flower Show için "The Wave" isminde, düşük bütçeli ve geri dönüştürülebilir bir bahçe tasarladı.

Çiçek gösterisi tamamlandıktan sonra çoğunlukla bahçe malzemelerinin çöpe dönüştüğü bir ortamda tasarımcılar, tekrar kullanılabilir bir bahçe tasarlayarak yaşam döngüsünü yeniden gözden geçirmeyi öneriyor.

Bu fikirden yola çıkarak ve çiçek gösterisi yapıldıktan sonra bahçenin %90'ının tekrar kullanılabileceği prefabrik bir modül sistemi tasarlamışlar. 300 metrekare büyüklüğündeki tasarım için okyanus dalgalarından esinlenilmiş. Modüllerin eğilmesi ve hareket ettirilmesiyle okyanusu temsil eden bir dalga efekti yaratılmış.

Bahçenin kahramanının bitkiler olması gerektiğine ve tasarımın amacının kahramanın parladığı bir sahne yaratmak olduğuna inanan ofis, "okyanusun dalgası" içinde bitkilerin "sörf yaptığı" bir tasarım planlamış.

Tasarımda kullanılan çeşitli şekillerdeki renkli bitkiler, renkli otlar ile birlikte deniz altındaki mercan resifini temsil ediyor. Ayna ve hareket eden ışıklarla da konsept daha canlı ve dikkat çekici bir hâle getirilmiş.

Çok kısa zamanda tamamlanması istenen projede 335 alüminyum sakı, modüler yapıya eklenmiş.

Halk tarafından beğenilen "The Wave", açılışından bu yana her gün 5 binden fazla ziyaretçiyi ağırlamış. Bahçe gösterisinin tamamlanmasının ardından tasarımın kalıcı olarak yeniden başka bir alana taşınması planlanıyor.

KENTLER VE BULAŞICI HASTALIKLAR

Sağlıklı kentler alanında sürdürülen girişimler ve çalışmalar sayesinde, pandemi sürecinde bir kez daha kent ve sağlık ilişkisinin önemi üzerine yürütülen projeler hız kazanacaktır.

Dünya tarihi doğal felaketler, savaşlar, göçler ve ticaret gibi çeşitli olgu ve faaliyetler nedeniyle her dönem nüfus hareketliliğine sahne olmuş, bu da bulaşıcı hastalıkların endemik bir tehlike olmaktan öte, başka coğrafyalara taşınarak sık sık salgınlara dönüşmesine yol açmıştır. Kronoloji ve tıp tarihinden edindiğimiz bilgilere göre, Antik Çağ'dan itibaren değişik nedenlerle ortaya çıkmış birçok bulaşıcı hastalığın var olduğunu ve bunların lokal bir sahadan başlayarak kısa sürede pandemi tehdidine dönüştüğünü bilmekteyiz. Modernleşme öncesi devirlerde enfeksiyöz tehlikesini hızlandırıcı (tezleştirici, katalizör etki yapan) öğeler olarak tacirleri, seyyahları, orduları, hariciye mensuplarını sayabilmek mümkün iken tıbbi bilgilerin günümüze göre daha zayıf oluşu, bulaşıcılık faktörlerinin uzun bir süreçte çözülmesine neden

olmuştur. Yine günümüze göre toplumların daha fazla mekânsal aidiyete sahip olmaları ise doğal karantina ortamları oluşturarak göreceli de olsa (büyük salgınlar hariç) tahribatı azaltmıştır diyebiliriz. Bu noktada bulaşıcı hastalıkların tarihini incelerken kentleşme ve mekânsal bütünlük konularını göz ardı etmemek gerektiği görülmüştür. Justinianus Vebası'ndan Kara Veba'ya (Kara Ölüm), İspanyol gribinden Asya ve domuz gribine, SARS'tan koronavirüse kadar hemen hemen bütün büyük salgınlar toplumların kentleşme sürecinin önemli bir parçası ve sonucu olarak etki göstermiştir. Kentleşmenin, yaşanılan dar veya geniş mekân (hane, mahalle) ve çevre tasarımlarının birey ve toplum sağlığı üzerinde ne denli önemli etkilere sahip olduğunu ve bir nevi halk sağlığı uzmanlığı gerektirdiği gerçeği ortaya çıkmıştır.

Teknolojik ilerlemeler sayesinde süper güç olarak lanse edilen siyasi yapıların bile COVID-19 gibi bir pandemi tehlikesi karşısında halk sağlığını korumada çaresiz kalabildiklerinin görülmesi, salgın tehlikesinin her dönem için geçerli bir durum olduğunu ortaya çıkarmıştır.

SALGINLAR İNSANLIĞA NEYİ ÖĞRETİR?

Günümüzde dünya nüfusunun çok büyük bir bölümü kentlerde, düzensiz ve sağlıksız hatta çarpık bir yapılaşma içinde yaşamaktadır. Bu durum nüfus dağılımı ile alan orantısını bulaşıcı hastalıkların yayılım hızı lehine işlemektedir. Güncel bir çalışma alanı olan bulaşma dinamikleri göstergelerine göre vaka sayıları, yoğunluğu ve dağılımı açısından bakıldığında günümüzde bulaşıcı hastalıklar ve kentleşme meselesi arasında ayrıca incelenmesi gereken ciddi bir bağlantı olduğu görülmektedir.

Salgın hastalıkların insanda oluşturduğu biyolojik etkilerin dışında siyasi ve toplumsal yapıyı da ciddi anlamda şekillendirdiği bilinmektedir. Orta Çağ'ın feodal ve siyasi açıdan otokratik yapısı, güçlü ordulara veya isyanlara karşı değil çoğunlukla gözle görünmeyecek kadar küçük düşmanlara teslim olmuştur. Mikroorganizmaların, bakterilerin, virüslerin sebep olduğu öldürücü hastalıklar ve salgınların, çok güçlü siyasi yapıları bile tarihin derinliklerine gömebilmesi ironik bir tezattan başka

bir şey değildir. Dünyadaki siyasi hareketlilik, salgınlar yüzünden öylesine kökten değişmiştir ki günümüzde farklı versiyonlarını hâlâ görmekte olduğumuz sömürgeciliğe dayalı yeni dünya düzenine geçilmesine, salgınlardan kaçan insanların coğrafi keşifleri başlatmasına bile yol açmıştır.

Kısaca kolera, tüberküloz ve dizanteri gibi salgınlar ve virüslerin sebep olduğu hastalıklar siyasi tarihin Roma-Bizans, Sasani İmparatorluğu, Kutsal Roma Cermen İmparatorluğu, Çin Ming ve Qing Hanedanlığı, Rus Çarlığı gibi güçlü ülkelerinin bile hâkimiyetlerini sarsmıştır.

Yine geçtiğimiz yüzyılın dünya siyasi yapısını şekillendiren en önemli olaylarından olan ve Birinci Dünya Savaşı esnasında ortaya çıkan çeşitli salgın hastalıklar hâkim siyasi yapıları ve ideolojik bölünmeleri hızlandırmıştır. Ordular sadece savaşla değil aynı zamanda salgın hastalıklara karşı da mücadele etmek durumunda kalmıştır. Neticede Sovyetler Birliği'nin kurulmasıyla dünya kapitalist-sosyalist biçiminde ideolojik bloklara ayrılmıştır. Bu önemli biçimlenmeye ateşli ve tehlikeli bir hastalık olan ve lekeli

humma da denilen tifüs salgını yol açmıştır.

Modern zamanlara gelindiğinde teknolojik ilerlemeler sayesinde süper güç olarak lanse edilen siyasi yapıların bile COVID-19 gibi bir pandemi tehlikesi karşısında halk sağlığını korumada çaresiz kalabildiklerinin görülmesi, salgın tehlikesinin her dönem için geçerli bir durum olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Kısa sürede küresel bir pandemi tehlikesine dönüşen koronavirüs dünyanın her yerinde eş zamanlı olarak insanları evine hapseden, ülke sınırlarını kapatmaya mecbur bırakan, seyahati ve ticareti kısıtlayan kısaca toplumların varsıl ya da yoksul olmasının herhangi bir öneminin kalmadığı sıkıntılı bir süreci karşımıza çıkarmıştır. Bu kötü tecrübe şüphesiz ki salgın hastalık tehlikesinin her an tekrardan ortaya çıkabilecek olduğunun anlaşılmasını ve daha sağlıklı bir dünya düzeninin, sağlıklı kentler

Kısa sürede küresel bir pandemi tehlikesine dönüşen koronavirüs dünyanın her yerinde eş zamanlı olarak insanları evine hapseden, ülke sınırlarını kapatmaya mecbur bırakan, seyahati ve ticareti kısıtlayan kısaca toplumların varsıl ya da yoksul olmasının herhangi bir öneminin kalmadığı sıkıntılı bir süreci karşımıza çıkarmıştır.

ve yaşam alanlarının kurulmasının kaçınılmazlığını ortaya koymuştur.

Bulaşıcı hastalık sınıfında olmayan kimi halk sağlığı tehlikelerine karşın veba, kolera, tifo, Ebola, çiçek, sifilis, sıtma, lepra, tüberküloz, SARS, MERS, grip (İspanyol gribi) ve AIDS gibi hem bulaşıcı hem de halk sağlığı açısından oldukça

tehlikeli birçok hastalığı, halk ve kent sağlığı açısından irdelemek daha doğru olacaktır. Unutmamak gerekir ki olası salgın tehlikelerini bertaraf edebilmek için yalnızca sağlık bilimlerinin ilerlemesi değil insana ait birçok bileşenin bir araya gelmesi, en başta da çevresel mekân yapılanmasının ve sağlıklı kentlerin oluşturulması gerekmektedir.

TARİHTEKİ BÜYÜK SALGINLAR VE BULAŞICI HASTALIKLAR

Klinik önlemler ve aşılama çalışmaları yoğun olarak devam etmesine rağmen henüz içinde bulunduğumuz COVID-19 salgınının halk sağlığı açısından yarattığı ruhsal ve fiziksel tahribatı tüm boyutlarıyla tespit edebilmek mümkün olmamıştır. Yapılan bilimsel çalışmalar öngörü veya bilimsel tahmin düzeyindeyken bile koronavirüsün bulaşıcı hastalıklar tarihinde önemli bir başlık olarak değerlendirileceği açıktır. Hâl böyleyken insanlık tarihinin çok eski dönemlerinden

günümüze değin karşı karşıya kaldığımız ve çeşitli fasılalarla tehlikesi bertaraf edilebilmiş önemli salgınları incelemek ve gerek toplum gerekse kent sağlığı açısından çıkarım yapmak faydalı olacaktır. Sağlık bilimlerinin tıpkı diğer beşerî bilimlerde olduğu gibi kümülatif bilgi ile öğrenme ve gelişim kaydetme yapısı, tıbbın salgın hastalıklar konusunda her geçen gün aşama kaydetmesini sağlamıştır. Yaşadığımız kimi salgın hastalıklar kent ve insan sağlığı açısından yeni yaşam refleksleri ve davranış modellerinin gelişmesine yaramıştır. Örneğin kolera salgınları günlük yaşamda hijyen ve hıfzıssıhaya uygun bir rutinin oluşmasına vesile olurken hemşireliğin ve koruyucu tıbbın önemini de öğretmiştir. Enfeksiyöze karşı sıvı tedavisinin gelişmesi de bu neden sonuç ilişkisinden doğmuştur. Bir enfeksiyon etkeninin dünya genelinde kalıcı olarak sona ermesi anlamına gelen eradikasyonun oluşmasında büyük

İnsanlık tarihindeki en büyük salgınlardan olan veba ise 6, 14 ve 19. yüzyıllarda etkili olmuş ve yüksek ölüm oranlarına (mortalite) yol açmıştır. Ekonomik, sosyal, kültürel ve dini etkisi çok yıkıcı olan veba salgınlarından ilki, Bizans İmparatorluğu’nun siyasi gücünü kaybetmesine neden olduğu için İmparator Justinianus’a ithafen “Justinian Vebası” olarak adlandırılır

rol oynayan aşının bulunmasında çiçek hastalığının, zayıflatılmış canlı aşılının geliştirilmesinde verem hastalığının, karantina-izolasyon önlem ve kabiliyetlerinin gelişiminde vebanın, cinsel

sağlık ve korunma önlemlerinin yaygınlaşmasında ise frengi (sifilis) hastalığının ortaya çıkışı etkili olmuştur. Vektör kontrolünün temelini ise dişi anofel sivrisinekleri aracılığıyla insanlara bulaşan ateşli ve tehlikeli bir hastalık olan sıtma salgınlarına borçlu olduğumuzu söyleyebiliriz. Kısaca bu sorun-çözüm ilişkisi sonraki nesiller açısından öğrenilmiş tedavilere, alınacak önlemlere temel oluşturmuştur.

1800’lü yıllarda defalarca büyük pandemiler oluşturan kolera, ilkin Asya’da ortaya çıkmış, daha sonra Avrupa’yı etkilemiş ve toplum sağlığı açısından yıkıcılık etkisi dünya çapında tahribatlara ulaşmıştır. Hastalığın kirli sulardan ve kent sağlığı açısından tehlike oluşturan bozuk kanalizasyon sistemlerinden kaynaklandığı bilinmektedir. Altyapı, şehir sağlığı ve hijyeni gibi konuların toplumsal farkındalığa ulaşmadığı dönemlerde içme sularının tedarik

edildiği akarsulara kanalizasyonlar verilmiş, bu sulardan insanlara geçen çeşitli bakterilerin neden olduğu bağırsak enfeksiyonu ile başlamış, akut ve şiddetli ishal ile seyredip bulaşıcı salgınlara dönüşmüştür. Kolera kent ve toplum sağlığı açısından yıkıcı etkiler bırakarak ve şehir sağlığı açısından mühendislik ve altyapı çalışmalarının önemini öğreterek salgın hastalıklar tarihindeki yerini almıştır.

Çok eski dönemlerde Çin ve Hindistan’da görülen bulaşıcı çiçek hastalığı, tarih boyunca birçok can kaybına yol açmış veya körlük gibi kalıcı hasarlar oluşturmuştur. Dünyada en çok insanın ölümüne yol açan bulaşıcı hastalıklardan olan çiçek hastalığı viral bir enfeksiyondur. Çiçek hastalığı modern aşılama çalışmalarının temellerinin atılmasına neden olmuştur. 1796 yılında İngiltere’de çiçek hastalığına karşı başlatılan ve modern aşılamanın başlangıcı olarak kabul edilen uygulamadan önceki bir tarihte, İngiltere büyükelçisinin eşi olan Lady Mary Montagu’nun ülkesine yazdığı bir mektupta İstanbul’da çiçek

Halk sağlığı ve sosyalleştirilmiş sağlık kavramları, bir tür öncelik olarak gündeme gelmeye başladığında bulaşıcı hastalıkların ancak topyekûn sağlıklı olma girişimleriyle aşılabilecek yapıda olduğu net bir biçimde ortaya çıkmıştır.

hastalığına karşı “aşı denilen bir şey” den (varilasyon metodu) hayretle bahsettiği bilinmektedir. Bu mektup, aşı çalışmalarına ilişkin ülkemizdeki en eski belge olma özelliğiyle kayıtlara geçmiştir.

İnsanlık tarihindeki en büyük salgınlardan olan veba ise 6, 14 ve 19. yüzyıllarda etkili olmuş ve yüksek ölüm oranlarına (mortalite) yol açmıştır. Ekonomik, sosyal, kültürel ve dini etkisi çok yıkıcı olan veba salgınlarından ilki, Bizans İmparatorluğu’nun siyasi gücünü kaybetmesine neden olduğu için İmparator Justinianus’a ithafen “Justinian Vebası” olarak adlandırılır (541-542). Orta Çağ’da toplumsal yaşamı her yönden değiştirmiş, feodalizmi altüst etmiş olan diğer veba salgını “Kara Ölüm” olarak bilinir (1347). Çeşitli dönemlerde ataklar geliştirerek etkisini yüzyıllar boyu devam ettirmiştir. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren koruyucu hekimlik önlemleri ve antibiyotiklerin kullanılmaya başlanması ile vebanın yayılımı yavaşlatılabilmektedir. Hastalığın “Kara Ölüm” olarak adlandırılmasının nedeni ortaya çıkan semptomlarından olan siyah renkli şişliklerin (apse ve LAP) hastalığın karakteristiği olmasıdır.

İspanyol gribi olarak bilinen influenza, insanlığın karşı karşıya kaldığı en büyük grip salgını olarak bilinir. 1918’de Birinci Dünya Savaşı sırasında başlayan yayılım, askerî kampların sürekli yer değiştirmesi nedeniyle kısa sürede pandemi oluşturmuştur. ABD’de ortaya çıkıp tüm Avrupa’yı kasıp kavuran ve milyonlarca ölüme yol açtığı tahmin edilen H1N1 virüsünün neden olduğu bu bulaşıcı hastalığın İspanyol nezlesi (gribi) olarak adlandırılmasının

Tarihteki en büyük salgınların 19. yüzyıl Avrupa’sında ortaya çıkışı sanayileşmeye paralel olarak buharlı gemilerin, demir ve kara yollarının insan hareketliliğini kolaylaştırmasıdır. Buna rağmen sağlıklı şehir donanımına sahip olmayan yerleşim alanlarında kentsel organizasyonun, altyapının kalabalığın mekânsal uyumunu tolere edememesi tehlikenin büyümesine zemin hazırlamıştır.

nedeni ise İspanya’nın savaşa katılmamış olması ve diğer Avrupa devletlerinde askerî sansür nedeniyle bu salgından söz edilmezken İspanyol gazetelerinin salgın konusunu daha gerçekçi içeriklerle dünya gündemine taşımış olmasıdır.

KENTLEŞME VE BULAŞICI HASTALIKLAR

Coğrafi bir sınırlama olmaksızın belirli bir zaman periyodunda enfeksiyonların artışına neden olan bulaşıcı hastalıklar sağlıklı bir çevre ve kentleşme olmadığında hızla pandemiye dönüşebilmektedir. İnsanlık tarihinde özellikle sanayileşme süreçleriyle birlikte kentleşme ve nüfus artışı nedeniyle salgın yaratan bulaşıcı hastalıkların çözümünde tıbbi önlemlerin yanında kamusal düzenlemelerin yapılması düşüncesi gerekliliğe

Kentlerin sağlık ve çevre olanaklarını iyileştirecek şekilde yönetilmesini ve planlanmasını öngören “Avrupa Kentsel Şartı”, Avrupa Konseyi’nin Yerel Yönetimler Konferansı’nda kabul edilmiştir (1992). Buna göre kentler, sağlık koşullarını iyileştirmekte özel potansiyele sahip yerler olarak ele alınmış, yerel yönetimlere şehir sağlığı kapsamında inisiyatif ve yetkiler önerilmiştir.

dönüşmüştür. Salgın hastalıkların öğrettiği en temel bilgi; kentleşme sürecinde temiz su kaynaklarının hijyen döngüsü içinde hanelere ulaştırılması ve atık suyun yaşam alanlarından sağlıklı şekilde bertaraf edilmesidir.

Tarihteki en büyük salgınların 19. yüzyıl Avrupa’sında ortaya çıkışı sanayileşmeye paralel olarak buharlı gemilerin, demir ve kara yollarının insan hareketliliğini kolaylaştırmasıdır. Buna rağmen sağlıklı şehir donanımına sahip olmayan yerleşim alanlarında kentsel organizasyonun, altyapının kalabalığın mekânsal uyumunu tolere edememesi tehlikenin büyümesine zemin hazırlamıştır. Kolera ve veba salgınları neticesinde, bulaşıcı hastalıkların yalnızca bir sağlık bilimi sorunu değil en başta bir tür çevre ve şehircilik sorunu olduğu öğrenilmeye başlanmıştır. “Kamu sağlığı” kavramı böylece ilk kez

salgın hastalıklarla mücadele gündemine gelmiştir. Kalabalık toplumsal yapının bir tür olumsuz etkisi olan bulaşıcı hastalık tehlikesinin yalnızca tıp bilimine bırakılamayacak kadar ciddi bir halk sağlığı sorunu olduğu kötü tecrübelerle öğrenilmiştir.

1832’de İngiltere’de ilk sağlık reform yasasının gündeme gelmesine kolera salgınının etkisi olmuştur denilebilir. Kısa bir süre sonra da yine İngiltere’de “Public Health Act” (Halk Sağlığı Yasası) çıkarılmıştır. Bu kapsamda halka sağlıklı içme suyunun sağlanması, altyapı-kanalizasyon ve yağmur suyu kanallarının inşası, yolların ıslahı ve temizlenmesi, katı atıkların toplanması, mezbahaların kurulması, halk bahçelerinin yapılması gibi projeler hayata geçirilerek şehir sağlığı mevzuatının kapsamı genişlemiş ve resmileşmiş oluyordu. Bu adımla birlikte sağlık yasalarının önceliğinde, inşaat mühendisliği uygulamalarının yönlendirdiği bir şehircilik yaşanırken benzer uygulamalar diğer ülkelerde de yaygınlaşmaya başlamıştır. Salgın hastalıklara karşı uluslararası düzeyde çözümler bulma zorunluluğu ise 23 Temmuz 1851’de Paris’te Uluslararası Sağlık Konferansı’nda halk sağlığı çalışmalarıyla başlamıştır.

Batılı ülkelerde taşradaki nüfus 1950’lerden sonra yaşam şartlarının daha iyi olduğunu düşünerek kentlere doğru hızlı bir göç hareketi başlatınca metropoller giderek büyümüş ve beraberinde ulaşım, sağlık, altyapı, eğitim ve çevre sorunları da bir hayli artmıştır. Kent ve sağlık ilişkisinde halk sağlığını olumsuz etkileyecek kadar

ciddi bozulmalar başlamıştır. Altyapı problemleri ve çarpık kentleşme sorunu ortaya çıkmış; toplu ulaşım imkânları, temiz su temini ve kanalizasyon olanakları yetersiz kalmıştır. Kentlerin hızla ve plansız büyümesi yaşam standardını düşürmüş, metropoller devasa bir keşmekeşe evrilmiştir. Neredeyse tarihe karışmış olan kolera hastalığının bulaşıcılık hızı, tam olarak bu süreçte yeniden hissedilmeye başlanmıştır.

Halk sağlığı ve sosyalleştirilmiş sağlık kavramları, bir tür öncelik olarak gündeme gelmeye başladığında bulaşıcı hastalıkların ancak topyekûn sağlıklı olma girişimleriyle aşılabilecek yapıda olduğu net bir biçimde ortaya çıkmıştır. Uluslararası sağlık örgütlenmelerine duyulan ihtiyaca karşılık olarak ve hastalıklarla mücadele kapsamında yürütülen çalışmaları bir çatı altında toplama gayreti sonucunda Dünya Sağlık Örgütü (WHO) kurulmuş, salgın hastalıklar ve kent sağlığı konuları tüm boyutlarıyla ele alınmaya başlanmıştır (1948).

Ülkemizde de Cumhuriyet döneminde sıtma, frengi, trahom, cüzzam ve veremle mücadeleler yürütülürken bu çalışmaların karargâhı işlevini gören Refik Saydam Hıfzıssıhha Müessesesi, 27 Mayıs 1928 tarihinde, savaştan yeni çıkan Türkiye Cumhuriyeti’nde yaşayan yurttaşların sağlığının korunması amacıyla temel laboratuvar hizmetlerini yürütmek amacıyla kurulmuştur. 1930 yılında çıkartılan 1580 sayılı Belediyeler ve 1593 sayılı Umumî Hıfzıssıhha Kanunu’nun birçok maddesinde ise bulaşıcı hastalıklarla mücadele, bakteriyolojik açıdan değerlendirildiği gibi çevre ve

şehircilikle de bağlantılandığı görülmektedir. (T.C. Resmî Gazete, Umumî Hıfzıssıhha Kanunu, Sayı: 1489, Tesis Tarihi: 7 Teşrinievvel 1336, 6 Mayıs 1930 Salı)

Madde 20 – Belediyelerin umumî hıfzıssıhha ve içtimâî muavenete taallûk eden mesailden ifasile mükellef oldukları vazifelere aşağıda zikredilmiştir:

1. İçilecek ve kullanılacak evsafı fenniyeyi haiz su celbi.
2. Lâğım ve mecralar tesisatı.
3. Mezbaha inşaatı.
4. Mezarlıklar tesisatı ve mevta defni ve nakli işleri.
5. Her nevi muzahrafatın teb’it ve imhası.
6. Meskenlerin sıhhi ahvaline nezaret.
7. Sıcak ve soğuk hamamlar tesisi.

Günümüzde tüm modern ve uluslararası sağlık çalışmaları sürdürülebilir bir değişimin yapılanmış çevredeki en önemli unsuru olarak kentsel, kamusal alanların halk sağlığına uyumunu işaret etmektedir.

8. Yenilecek ve içilecek maddelerin murakabesi ve vilâyet merkezlerle lüzum görülecek sair mahallerde gıda maddelerinin muayenesine mahsus lâboratuvarlar tesisi.
9. Umumî mahallerde halkın sıhhatine zarar veren amilleri izale.
10. Sâri hastalıklarla mücadele işlerine muavenet.

11. Hususî eczane bulunmayan yerlerde eczane küşadı.
12. İlk tıbbî imdat ve muavenet teşkilâtı.
13. Hastane, dispanser, süt çocuğu, muayene ve tedavi evi, aceze ve ihtiyar yurtları ve doğum evi tesis ve idaresi.
14. Meccanî doğum yardımı için ebe istihdamı.

Kentlerin sağlık ve çevre olanaklarını iyileştirecek şekilde yönetilmesini ve planlanmasını öngören “Avrupa Kentsel Şartı”, Avrupa Konseyi’nin Yerel Yönetimler Konferansı’nda kabul edilmiştir (1992). Buna göre kentler, sağlık koşullarını iyileştirmekte özel potansiyele sahip yerler olarak ele alınmış, yerel yönetimlere şehir sağlığı kapsamında inisiyatif ve yetkiler önerilmiştir.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından 2030 gündemi için belirlenen Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nde sağlık başlığı altında öne çıkan hedefler arasında "Sağlıklı bireyler, sağlıklı yaşam ve herkes için hareketliliği teşvik eden kamusal alanlar tanımlanması" ve "Güvenli, kapsayıcı, dayanıklı ve sürdürülebilir kentler ve insan yerleşmelerinin tasarlanması" hedefleri, olası salgın ve pandemilerin kolayca bertaraf edilebilmesi için kılavuz niteliğindedir.

Tüm bu öngörülü ve birikimli çalışmalara rağmen 2020 yılına girmeden kısa bir süre önce başlayıp hâlihazırda tamamen bertaraf edilememiş ve küresel ölçekte etkisini devam ettiren güncel bir salgın yani COVID-19 (yeni koronavirüs hastalığı) dünya gündemine girmiştir. Kısa sürede pandemi ölçeğinde uluslararası bir halk sağlığı krizine dönüşen sürecin başında, tüm insanlık panik içinde çeşitli arayışlara girmiştir. Özellikle Batılı toplumlarda nüfusun çoğunluğu büyük şehirlerde kalabalık ve kompakt hâlde, karşılıklı yoğun bir etkileşim ve hareketlilik içindeyken hastalığın yarattığı tahribat başta sağlık olmak üzere ekonomiyi, eğitimi, turizmi, gıda ve beslenmeyi, güvenliği ve sosyal hayatı sekteye uğratmıştır. Evden çalışma alışkanlıkları ve online sistemlere evrilen ekonomik faaliyetler kısa vadeli çözümler olarak hayata geçirilse de kentsel tasarımların nüfusu daha bağdaşık

ve düşük yoğunluklu hâle getirmesi gerekliliği bir kez daha bu kötü tecrübeyle öğrenilmiştir. Kentlilerin ruhsal ve fiziksel sağlığını korumada kolay erişilebilir yeşil ve açık alanların ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Geleceğin kentlerini tasarlarken salgınların lehine dönen mevcut koşulları ortadan kaldırmak temel motivasyon olmalıdır. Kent ve halk sağlığı bağlamında siyasi karar alıcıların, hükûmet ve yerel yönetimlerin olduğu kadar bireysel yaklaşımların da sonuç getireceği bir gerçektir. İklim ve çevresel sorumluluklar kadar kişisel hayatlarımızın tasarlanması da ileride hareket kabiliyetimizi artıracak köklü çözümler olarak değerlendirilmiştir.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından 2030 gündemi için belirlenen Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nde sağlık başlığı altında öne çıkan hedefler arasında "Sağlıklı bireyler,

sağlıklı yaşam ve herkes için hareketliliği teşvik eden kamusal alanlar tanımlanması" ve "Güvenli, kapsayıcı, dayanıklı ve sürdürülebilir kentler ve insan yerleşmelerinin tasarlanması" hedefleri, olası salgın ve pandemilerin kolayca bertaraf edilebilmesi için kılavuz niteliğindedir.

Günümüzde tüm modern ve uluslararası sağlık çalışmaları sürdürülebilir bir değişimin yapılmış çevredeki en önemli unsuru olarak kentsel, kamusal alanların halk sağlığına uyumunu işaret etmektedir. İnsanlık tarihi boyunca bulaşıcı, salgın hastalıklar yaşandıkça halk sağlığının bir uzantısı olarak kentsel yapılanmanın da önemsendiği ve iyileştirme çözümleri tasarlandığı bilinmektedir. Çok eski dönemlerde olduğu gibi bulaşıcı hastalıklar ve kentleşme ilişkisinin ayrı düşünölemeyecek bütünlüğü kentsel planlamalar veya dönüşümlerden ziyade yaşanan krizler sonucunda halk sağlığı ve yapılı çevre ilişkisi daha iyi anlaşılabilir.

SONUÇ

Dünya ölçeğinde yayılım ve bulaşıcılık hızı tehlike arz eden ve enfeksiyöz oluşturan hastalıklar hem tedavi edici hem de önleyici tıp ve halk sağlığı çalışmalarının önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Sağlıklı kentler alanında sürdürülen girişimler ve çalışmalar sayesinde, pandemi sürecinde bir kez daha kent ve sağlık ilişkisinin önemi üzerine yürütülen projeler hız kazanacaktır. İnsanlık tarihini sosyokültürel ve politik olarak şekillendirme gücüne bile sahip olan bu tip salgınlar, her devirde insanlığı çeşitli felaketlere maruz bırakmıştır. Bu mağduriyetler eski

Görünen odur ki güncel şehir yapılanmaları yeniden ortaya çıkabilecek bulaşıcı hastalıklar açısından pek çok kentin doğru ve sağlıklı biçimde planlanmadığı gerçeğini ortaya koymuştur.

zamanlarda sağlık bilimlerinde geri kalmış insanlığı etkilerken modern dönemlerde ise mobilize bir yaşamın varlığından dolayı turizm, ticaret, ekonomik ilişkiler gibi küresel faaliyetler nedeniyle hızla yayılarak nüfusu kalabalık olan kentleri derhal büyük bir tehdit sarmalına sokabilmektedir. Hâlihazırda devam eden süreçte ortaya çıkan soru, mevcut kentlerin ve toplu yerleşim alanlarının nasıl yapılandırılacağı, yenilerinin nasıl tasarlanacağı ve sağlıklı çevre şartlarının bundan sonrası için nasıl oluşturulacağı yönündedir.

Sonuç olarak, görünen odur ki güncel şehir yapılanmaları yeniden ortaya çıkabilecek bulaşıcı hastalıklar açısından pek çok kentin doğru ve sağlıklı biçimde planlanmadığı gerçeğini ortaya koymuştur. Tarih boyu tüm salgınlar insanların yeni ve daha sağlıklı yaşam tasarımlarına yönelmesine vesile olurken içinde bulunduğumuz pandemi sürecinin bundan farklı olmayacaktır. Kentlerin planlanması, inşa edilmesi, sosyal çevre, erişilebilir açık alan, sürdürülebilir yaşam şeklinin yeniden değerlendirilmesi kaçınılmazdır. Geleceğin şehirlerinde öne çıkacak vizyonun akıllı şehircilik ekseninde olacağı da

kuvvetle muhtemeldir. Sadece halk sağlığı ve bulaşıcı hastalıklar açısından değil küresel ısınma, yangınlar ve benzeri doğal afetler, ekonomik krizler gibi fiziksel, sosyal ve ekonomik çerçevede kentlerin karşılaşabileceği her türlü felaketle, tehdit ve olumsuz durumla ve hatta nüfus artışı ile alevlenen tüm bu sorunlarla başa çıkabilmenin yolunun "sağlıklı ve dirençli kentler" planlamakla mümkün olduğu anlaşılmıştır.

KAYNAKLAR

- Prof. Dr. İlhan TEKELİ, "Kentsel Tarih Bağlamında Küresel Salgınlar", Küresel Salgın ve Mekân, Dosya 47, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, 2020.
- Öğr. Gör. Seda ZAFER, "Doğa-İnsan İlişkisinde Salgın ve Kent", Küresel Salgın ve Mekân, Dosya 47, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, 2020.
- Prof. Dr. Bülent YILMAZ, "Pandemi Odaklı "Proaktif Akıllı Şehirler" <https://www.skb.gov.tr/pandemi-odakli-proaktif-akilli-sehirler-s37523k/>
- Doç. Dr. Hatice AYATAÇ, "Karantina ve Kamu Sağlığı Bağlamında Sosyal Dayanıklı Mahalle", Şehir ve Düşünce Dergisi, Sayı 16, 2020.
- Prof. Dr. Yaşar BAĞDATLI, "Şehir ve Karantina Üzerine Düşünceler", Şehir ve Düşünce Dergisi, Sayı 16, 2020.
- Prof. Dr. Nuran YILDIRIM, "Dünyada ve Türkiye'deki Salgınlar", Şehir ve Düşünce Dergisi, Sayı 16, 2020.
- Hülya PARILDAR, "Tarihte Bulaşıcı Hastalık Salgınları", Tepecik Eğitim ve Araşt. Hast. Dergisi 2020;30 (Ek sayı):19-26
- Dr. Fatih ARTVİNLİ, "Salgınların Tarihi: Toplumsal ve Siyasal Açından Kısa Bir Bakış", Türk Tabipler Birliği, COVID 19 Pandemisi Altıncı Ay Değerlendirme Raporu
- Eyüp MUHÇU, "Salgınlar, Afetler ve Kent" Mimarlık Gündem, <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=427&RecID=5020>
- Kentler ve Salgınlar", Halk Sağlığı Uzmanları Derneği, <https://korona.hasuder.org.tr/gunun-konusu-kentler-ve-salginlar/>
- Erhan DEMİRTAŞ, "Kent Planlaması ve Salgınlar" <http://www.gazetekadikoy.com.tr/cevre/kent-planlamasi-ve-salginlar-h15992.html>
- Sinan TAVUKÇU, "Salgın Hastalıkların Tetiklediği Dünya Tarihindeki Güç ve Düzen Değişiklikleri", <https://www.sde.org.tr/sinan-tavukcu/genel/salgin-hastaliklarin-tetikledigi-dunya-tarihindeki-guc-ve-duzen-degisiklikleri-kose-yazisi-16688>
- Koronavirüs: Salgın Hastalıklara Karşı Nasıl Şehirler İnşa Edilebilir?" <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-52531299>
- "İnsanlığı Etkileyen Bulaşıcı Hastalıklar ve Pandemiler" <https://bezmialem.edu.tr/sks/tr/Sayfalar/HaberDetay.aspx?newsId=2441&newsDetail=insanligi-etkileyen-bulasici-hastaliklar-ve-pandemiler>
- T.C. Resmi Gazete, Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, Kanun Numarası: 1593, Kabul Tarihi: 24.04.1930 Sayı: 1489, Tesis Tarihi: 7 Teşrinievvel 1336, 6 Mayıs 1930 Salı

KENTLER VE BULAŞICI HASTALIKLARA HEKİM BAŞKAN GÖZÜYLE BAKIŞIMIZ

Hızlı kentleşme, aşırı nüfus artışı, insan kaynaklı afetler ve iklim değişikliği bir araya geldiğinde küresel su ve gıda güvenliğini tehdit eden şartları oluşturmaktadır.

DR. ÖMER TARHAN

KADIRLI BELEDİYE BAŞKANI

2019 yılının Aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan yeni koronavirüs hastalığı (COVID-19) insanlık tarihinin karşı karşıya kaldığı en büyük salgın hastalıklardan biridir. Hastalığın insandan insana büyük ölçüde yakın temas yolu ile geçmesi, insan etkileşiminin yüksek olduğu kentsel alanlarda özellikle de büyük kentlerde yayılımını hızlandırmıştır. Nitekim 30 Ocak 2020'de Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından acil durum ilan edilirken, 11 Mart 2020 tarihinde küresel salgın, yani pandemi ilan edilmiştir.

Dünyada küreselleşmenin zaman-mekân kavramlarını aşındırdığı günümüzde, malların ve insanların hareketliliği daha önemli hâle gelmiş sınır tanımaksızın yer değiştirmesi,

hastalığın birkaç ay içerisinde dünyanın pek çok farklı şehrinde, ülkesinde, kıtasında yayılmasını kolaylaştırmıştır. Nihayetinde kentler, görmeye alışık olmadığımız şekilde, hayalet kentlere dönüşmüş, ekonomik ve sosyal aktiviteler asgari düzeye inmiştir; insanlar birbirleri ile sosyal medya ve iletişim araçları hariç görüşmeyi kısıtlamıştır.

Özellikle Avrupa ülkelerinde yaşamı kolaylaştıracak kent yaklaşımlarından biri olan 'akıllı kentler', kentlerin günümüzde daha karmaşık hâle gelmeleri noktasında yönetimlerini kolaylaştırmak amacıyla ortaya atılmıştır. Akıllı kent uygulamalarında; COVID-19 ile daha etkin mücadele etme konusunda dünyanın farklı ülkelerinde gerçekleştirilmiş olan akıllı kent uygulamaları uygulanmaya başlanmıştır. Çalışmanın amacı; daha

sürdürülebilir bir kentsel yaşam vaadiyle ortaya atılan akıllı kent uygulamalarının olağanüstü bir salgın karşısında kentsel yaşamı nasıl kolaylaştırdığını ortaya koymaktır.

Tüm dünya şehirleri için ilk hedef; şehirler için acil odak noktası COVID-19'un yayılmasını durdurmak olmalıdır. Ancak mevcut sosyal mesafe şehirlerin işleyiş şekline de bir tehdit getiriyor, insanların bir araya gelme isteği hayat normale döndüğünde ve artık bu yeni normal dediğimiz şey de ne olursa olsun, planlamacıların bu konuyu hesaba katmaları gerekmektedir. Birçok şehirde zaten geride kalan ve muhtemelen salgın sırasında daha da fazla acı çekecek olan kentlerin yoksul kesimlerine ise özellikle dikkat vermeleri gerekecek.

Ülkelerin öncelikleri yeniden değerlendirip teşvik paketlerini ortaya koyarken daha dayanıklı, eşitlikçi, düşük karbonlu şehirlerin gerekliliğini aynen devam ettirmelerinde büyük yarar olacaktır. Örneğin mevcut kriz, hava yolculuğu da dahil olmak üzere birçok farklı seyahat türünün yeniden düşünülmesini gerektirse de toplu taşıma sistemleri kent sakinleri için hâlâ bir gerekliliktir ve finansal olarak zor durumda kalınmasına izin verilmemelidir.

Günümüz ekonomilerinin kırılganlığının da ortaya koyduğu üzere, şehirler herkes için daha iyi işlemelidir. Dünya bu yeni gerçekliğe uyum sağlarken, şehirlerin birbirlerinden hızlı bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olmamız ve herkes için dayanıklı,

İnsanlığın içerisinde bulunduğu bu durumdan çıkması için her birey kendi üzerine düşen sorumlulukları harfiyen yerine getirmeli ve mutlaka bilimsel çalışmaların öncülüğünde aşılarını olmalıdır.

gelişen şehirler yaratan çözümler ortaya koymamız ve uygulamamız gerekmektedir.

Sonuç olarak bu virüs tehdidi, başladığı ilk andan itibaren hayatımızın her anında ve tüm alanlarda; eğitim, sosyal, ticari faaliyetler, turizm, ithalat, ihracat, sağlık vs. yaşamsal faaliyetlerimizin kısıtlanmasına yol açmıştır.

Başta kendimizi, ailemizi ve yaşadığımız toplumu korumak için mutlaka "maske, mesafe, hijyen" konularına dikkat etmeli, aşılarımızı mutlaka olmalı, bilimsel çalışmalara önem vermeli, bu sayede pandemi sürecini

Ülkelerin öncelikleri yeniden değerlendirip teşvik paketlerini ortaya koyarken daha dayanıklı, eşitlikçi, düşük karbonlu şehirlerin gerekliliğini aynen devam ettirmelerinde büyük yarar olacaktır.

atlatmak için bireyler olarak yeni yaşam düzenine göre yaşamayı öğrenmemiz gerekmektedir.

Özellikle dünyanın en büyük sorunu hâline gelen başta su ve gıda üretimi olmak üzere, yeni kaynaklar oluşturup şehirlerimizi, üreten şehirler kapsamında hazırlamamız da büyük önem arz etmektedir.

Hızlı kentleşme, aşırı nüfus artışı, insan kaynaklı afetler ve iklim değişikliği bir araya geldiğinde küresel su ve gıda güvenliğini tehdit eden şartları oluşturmaktadır.

COVID-19 pandemisinde de görüldüğü ve yaşandığı üzere market rafları hızla boşaltılmaktadır. Dolayısıyla kentlerin su ve gıda açısından sürdürülebilirliklerini ve dirençliliklerini sağlayacak etkin planlamalar yapılmalıdır. Bu bağlamda bütünleşik su yönetimi ve kent tarımı uygulamaları ön plana çıkartılmalı, bilimsel çalışmalarla desteklenmeli ve üretim çoğaltılmalıdır.

Ben de hem bir hekim hem de bir Belediye Başkanı olarak tüm ekibimizle birlikte, pandeminin ilk yayılmaya başladığı andan itibaren özellikle kendi kentimde maske, mesafe ve hijyen konularına büyük önem vererek, akıllı kentler uygulamamız ile her alanda insanlarımızın yanında durmaya ve destekçisi olmaya büyük bir çaba gösterdik. İnsanlığın içerisinde bulunduğu bu durumdan çıkması için her birey kendi üzerine düşen sorumlulukları harfiyen yerine getirmeli ve mutlaka bilimsel çalışmaların öncülüğünde aşılarını olmalıdır.

KENTLER VE BULAŞICI HASTALIKLAR

Kentlerde bulaşıcı hastalıklarla mücadele etmek için toplum içindeki eşitsizlikler ve kalkınma eksiklikleri giderilmeli, yerel aktörlerin özellikle de yerel yönetimlerin kapasiteleri güçlendirilmeli ve aynı zamanda geleceğe hazır, yeşil, dirençli ve kapsayıcı yerleşimler inşa edilmelidir

GİRİŞ

1950’de dünya nüfusunun yaklaşık %30’u kentlerde yaşarken, 2010’da bu oran %50’yi aştı. 2030’da ise dünya üzerinde yaşayan her on kişiden altısının kentlerde yaşayacağı hesaplanıyor ve bu oranın 2050 yılında %70’lere tırmanacağı tahmin ediliyor. Günümüzde artık 5 milyara yakın insanın kentlerde yaşadığını rahatça söyleyebiliriz. Bu nedenle de XX. yüzyılın ikinci yarısından bu yana dünyada ‘sağlıklı kentler’ kavramı doğmuştur ve kentlerin fiziksel yapısı ile insan sağlığının ilgisi tartışmaya başlanmıştır. 2020 yılının başında ortaya çıkan ve kısa süre içinde tüm dünyayı sararak pandemiye dönüşen COVID-19 salgını ise bulaşıcı hastalıklara dirençli sağlıklı kentler kavramını gündeme taşımış, özellikle 5 milyara yakın insanın yaşadığı kentlerde bulaşıcı hastalıkların

ve yayılımının nasıl önüne geçilebileceği yoğun olarak gündeme gelmiştir. Yaşadığımız son pandemide Birleşmiş Milletler’e (BM) göre vakaların %90’a yakını kentlerde yaşayan ve çalışmak zorunda kalan ücretliler arasındadır.

Kentlerde yaşayan insanlar birbirleri ve çevreleri ile yoğun bir ilişki içindedir. Bulaşıcı hastalıklar söz konusu olduğunda hastalanan bir birey, hastalığı taşıyarak başkalarına bulaştırmakta ve tüm kentsel yerleşimde hızlı bir yayılıma neden olmaktadır. Bulaşıcı hastalıkları yaratan mikroorganizmalar ve virüsler, niteliklerine göre farklı bulaşma mekanizmalarına sahip olmaktadır. Bulaşma sosyal mekânsal bir süreçtir. İlişki kurmaya, uzaklıkla yakından ilişkili olan ilişki kurma sıklığına, mikroorganizmaların ve virüslerin tek başına yaşayabilme süresine ve ortamın özelliklerine bağlı olarak, kentte farklı yayılma örüntüleri

ortaya çıkarırlar. Bu bulaşma olgusunun belirlenmesinde insanın hareketlilik derecesi temel etken olmaktadır. Kentsel alanda başıboş hayvanların ve insanların hareketleriyle, hava ve suyla mikroorganizmalar sürekli taşınarak yayılmaktadırlar. Bulaşma süreci, başlangıçta hastalananların sayısını hızla artırmakta ve kısa bir süre içinde tablo salgına dönüşmektedir. Bu bulaşma sürecinin hızını ölçebilmek için bir hastanın, hastalığını ortalama kaç kişiye bulaştırdığını gösteren, bulaştırma oranı kullanılmaktadır. Hasta sayısı belli bir zirveye ulaştıktan sonra artış azalmaya başlamakta, sonra salgın yavaşlayarak yok olmaktadır. Salgının sönümlenmesi hastalığın bulaşma oranının birin altına inmesinin sonrasında gerçekleşmektedir. Bu gelişmeye, son dönemlerde kamuoyunda çok duyduğumuz bir ifade olan sürü bağışıklığı denilmektedir. Yani toplum bağışıklığı geliştirilmektedir. Bu bize, insanların bağışıklık sistemleriyle hastalığa karşı direndiği gibi toplumların da hastalığa karşı sürü bağışıklığı mekanizmasıyla direndiğini göstermektedir. Toplum bağışıklığını sağlamanın ve bulaşıcı hastalıkları karmaşık kent yapısı içinde kontrol altına almanın, hastalığın doğal seyri içinde toplum bağışıklığı oluşmasını beklemeden aşılama sayesinde toplum sağlamaktır. Aşılama topluma ne kadar hızlı yayılırsa, bulaşıcı hastalıkları kontrol altına almak o kadar kolaylaşır.

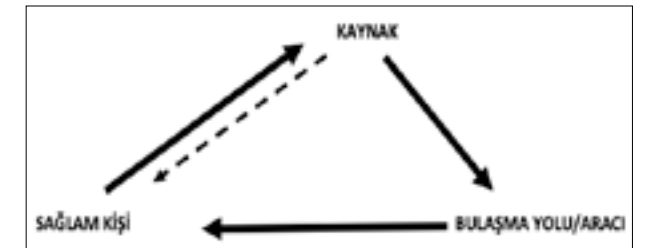
ENFEKSİYON ZİNCİRİ

Bulaşıcı hastalıkla savaşımında temel ilke, enfeksiyon zincirinin kırılmasıdır. Enfeksiyon zinciri tanımı iyi bilinmeli, hastalık çıkma riskini engelleme uğraşında da hastalık oluştuğundan sonra ortadan kaldırma çabalarında da kesinlikle akla gelmelidir. Enfeksiyon süresince her gelişim çok yakından izlenmeli ve kaydedilmelidir. Enfeksiyon zinciri birbirine bağımlı üç ana ögeden oluşur: Kaynak, sağlam kişi ve bulaşma yolu/aracı. Etken

Bulaşıcı hastalıkla savaşımında temel ilke, enfeksiyon zincirinin kırılmasıdır. Enfeksiyon zinciri tanımı iyi bilinmeli, hastalık çıkma riskini engelleme uğraşında da hastalık oluştuğundan sonra ortadan kaldırma çabalarında da kesinlikle akla gelmelidir.

Toplum bağışıklığını sağlamanın ve bulaşıcı hastalıkları karmaşık kent yapısı içinde kontrol altına almanın, hastalığın doğal seyri içinde toplum bağışıklığı oluşmasını beklemeden aşılama sayesinde toplum sağlamaktır. Aşılama topluma ne kadar hızlı yayılırsa, bulaşıcı hastalıkları kontrol altına almak o kadar kolaylaşır.

‘kaynak’tan çıkar, çoğunlukla ‘bulaşma yolu/aracı’ yoluyla, seyrek olarak da doğrudan ‘sağlam kişi’ye ulaşır ve onun ‘kaynak’a dönüşmesine neden olur.

Şekil 1: Enfeksiyon Zinciri

Özellikle nüfusu bir milyonun üzerindeki kentlerde bulaşıcı hastalıklarla mücadele edilirken enfeksiyon zincirini iyi tanımak çok önemlidir. Özellikle su, hava, toplu yaşam yerlerinin enfeksiyon zincirindeki yeri iyi bilinmelidir. Kentlerde bulaşma yolu/aracı; toplu taşıt araçları, alışveriş merkezleri, restoran ve kafeteryalar, sinema gibi kentlilerin kalabalık olarak bulunduğu, fiziksel mesafeye dikkat etmediği yerlerle; içme suyu, atık su gibi altyapı üniteleridir.

BULAŞICI HASTALIKLAR VE KENTLER

COVID-19 salgınının dünya genelinde hızla yayılıp pandemiye dönüşmesi sonucu birçok kentte insanların kullanımını azaltması istenilen alanlar kentlilerin günlük hayatlarında en sık kullandığı alanlar olan; iş merkezleri, toplu taşıma araçları, park ve bahçeler, alışveriş merkezleri, kamusal hizmet binaları, eğlence mekânları, tarihî bina ve alanlar ile müzeler olmuştur. Bu tedbirlerde temel amaç, COVID-19’un bulaşma riskinin yüksek

DR. AHMET SOYSAL

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ
HALK SAĞLIĞI ANA BİLİM DALI
EMEKLİ ÖĞR. GÖR.

olduğu gerekçesiyle özellikle kentsel mekânlarda insanların birbirleri ile temaslarını kesmeleri ve bunun sonucunda enfeksiyon zincirinin kırılarak COVID-19'un dünyada yayılımını durdurmak olduğu bilinmektedir. Pandeminin özellikle insan etkileşimine bağlı olarak en çok kentsel nüfusu etkilediği ve kentle ilişkisinin düşük olduğu bilinen bölgelerde kırsal nüfusun daha az etkilendiği görülmektedir. Sağlık Bakanlığı'nın paylaştığı günlük verilere göre vaka ve ölüm oranlarının en çok olduğu kentlerimiz nüfus yoğunluğunun fazla olduğu İstanbul, Ankara, Şanlıurfa, Bursa, İzmir, Gaziantep, Adana ve Diyarbakır'dır. Tüm sürece dayalı veriler incelendiğinde kentler üzerine yeniden düşünmek, kentlerin demografik ve fiziki olarak yeniden planlanması gerekliliği önem kazanmaktadır. COVID-19 sonrası değişimin sadece kentlerdeki yapıların fiziki özelliklerine dönük olmayacağı, bunun yanında insan davranışları, ulaşım, iş sahaları, park ve bahçe kullanımı, eğlence merkezleri gibi pek çok kamusal ve özel alanlarda değişiklikler yapılmalıdır. COVID-19'un yayılımında kentlerin nüfus yoğunlukları belirleyici olmuştur. Öyle ki, aynı şehirde nüfusun yoğun olduğu semtlerde virüse yakalanma ihtimali yüksek iken nüfus yoğunluğunun az olduğu semtlerde bu ihtimal daha düşük seyretmektedir. Çünkü hastalığın bulaşma şekli insandan insana damlacık yoluyla gerçekleşmektedir. Büyük kentlerde, işçi-emekçi insanların yoğun olduğu mahallelerde; çocukların, gençlerin, çalışan

Kentlerin bulaşıcı hastalıklar sürecinden olumsuz etkilenmesinin sebebi olarak yine insanın kendisi gösterilebilir. Çünkü bu tür salgınlar kendiliğinden rastgele ortaya çıkmamaktadır.

nüfusun bir araya gelmesi kaçınılmaz olmaktadır. Kişilerin zorunlu olarak marketlere gitmeleri, sosyalleşme amacıyla buluşmaları, çalışmak için iş yerlerine gitmeleri ve belli saatlerde daha yoğun olarak toplu ulaşım araçlarını kullanmaları bulaşma ihtimalini kentlerde ve özellikle de ücretliler arasında artırmıştır. Aynı zamanda bu süreçte kentlerdeki sosyal ve sınıfsal ayrışmalarda hastalığın yayılımını ve hayatı etkilemede belirleyici olmuştur. COVID-19 pandemisinden kentlerde çalışmak zorunda olan ve sağlıksız koşullarda yaşamını sürdüren yoksul insanların daha fazla etkilediği görülmüştür. Kırsal alanda yaşayan nüfusun kentlerde yaşayanlara göre pandemi sürecinden daha az etkilendikleri gözlenmektedir. BM Genel Sekreteri Guterres yaptığı açıklamaya göre dünya genelinde ortaya çıkan vakaların %90'ı kentlerdedir ve bu durum yoğun nüfusun virüsün yayılması açısından ne derece önemli olduğunu ortaya koymaktadır. COVID-19 pandemisi bir son değildir. Yakın gelecekte de yeni bulaşıcı hastalık etkenleri ortaya çıkacak, salgınlar kentleri

etkilemeye devam edecektir. O nedenle kentleri yeni salgınlara karşı dirençli hâle getirmek ve özellikle yoksul ve ücretli kesimin oturduğu bölgelerde eşitsizlikleri giderici yeni kent politikaları geliştirmek önem taşımaktadır.

Kentlerin bulaşıcı hastalıklar sürecinden olumsuz etkilenmesinin sebebi olarak yine insanın kendisi gösterilebilir. Çünkü bu tür salgınlar kendiliğinden rastgele ortaya çıkmamaktadır. Neoliberal kentleşme politikalarının doğurduğu sonuçlar olarak ortaya çıkan; küresel ısınma, iklim değişikliği, plansız kentleşme, doğal ortamların yok edilmesi, doğal kaynakların plansız bir şekilde kullanılması, sağlıksız konutlaşma, kentlerde yaşayanlar arasında ekonomik ve sosyal eşitsizliklerin günden güne artması gibi pek çok farklı sorunlar salgınları ve salgınların yayılım hızını etkilemektedir. Türkiye'de COVID-19 vakalarının en çok görüldüğü illerin İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Adana, Gaziantep, Şanlıurfa gibi yoğun nüfuslu kentler olduğu bilinmektedir. Öyle ki bir semtteki markete giren günlük kişi sayısı, bir toplu taşıma aracını günlük kullanan kişi sayısı, bir pazar yerine giren kişi sayısı, bir iş yeri yemekhanesini kullanan kişi sayısı gibi insanları birbirine fiziki olarak yakınlaştıran alanlar bulaşma risklerini arttıran alanlardır. Salgın süresince kentlerde dış mekânın güvensizliği ve salgın tehlikesinden korunma amaçlı en güvenilir yerlerinin evlerin olması sebebiyle insanların evlerine kapanmaları, konutların planlanması üzerine yeniden düşünmeye itmiştir.

Bugün dünyada yaşanan pandemi sonrası kentsel alanlardaki konutların daha yaşanabilir ve ev içi aktivitelere uygun planlanması tartışılmakta ve yeni planlanacak konutlar ve mahalleler için yeni yaklaşımlar tartışılmaktadır. Yeni planlanacak konut ve mahallelerde olması gerekliliği düşünülen özellikler şöyledir:

- Trafiği yavaşlatılmış veya arındırılmış konut bölgeleri planlanmalı,
- Kentlerde yeşil alan, park ve bahçeler artırılmalı,
- Toplu ulaşımında sabah ve akşam saatlerinde oluşan yoğunluğu giderici politikalar geliştirilmeli,
 - Çalışma saatlerinin düzenlenmesi,
 - Esnek çalışma, bazı sektörlerde evden çalışma gibi programların geliştirilmesi gibi
- Kentlerin yeterli içme ve kullanma suyuna erişimi, atık su arıtımı, yeterli ulaşım olanakları gibi altyapı hizmetleri mükemmelleştirilmeli,
- Hava kirliliği ile etkin mücadele edilmeli, endüstriyel bölgeler kent dışına çıkarılmalı, trafikteki elektrikli araç sayısının artırılması için politikalar geliştirilmeli,
- Bina mimarilerinde yeni yaklaşımlar geliştirmeli,
 - Bina girişlerinde geniş antreler bulunmalı; evlerde giriş holü, tuvalet ve banyo yakın tasarlanmalı,

- Mutfaklarda yemek köşesi ve balkon bulunmalı, salon ölçeği büyümeli ve köşeye alınmalı, çapraz havalandırmayı mümkün kılmalı,
- Çalışma odası bulunmalı, yapılamıyorsa ebeveyn yatak odalarına çalışma köşeleri tasarlanmalı, çocuk odaları büyütülmeli ve çocuk odalarında balkon bulunmalı,
- Konutlarda kat yüksekliği ve pencere boyutları arttırılmalı.

SONUÇ

Kentlerde bulaşıcı hastalıklarla mücadele etmek için toplum içindeki eşitsizlikler ve kalkınma eksiklikleri giderilmeli, yerel aktörlerin özellikle de yerel yönetimlerin kapasiteleri güçlendirilmeli ve aynı zamanda geleceğe hazır, yeşil, dirençli ve kapsayıcı yerleşimler inşa edilmelidir. Bunun için yapılması gerekenler şunlardır:

- Ekolojik binalar, yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım, yerel gıda gibi yüksek ekolojik

dönüşüm gerektiren sektörlerle odaklanmak,

- Kentsel yoğunluğu azaltmak ve kaçınılmaz olan yoğunluğa direnebilmek adına kente göçü caydıran politikalar üretmek,
- Yeterli ve çok ucuz içme ve kullanma suyu sağlamak,
- Bulaşıcı hastalıklardan korunma, aşılama ile sağlanan aktif bağışıklık gibi konularda kentlilerin bilgi düzeyini artırıcı ve onların gerçek bilimsel doğrulara ulaşmasını sağlayıcı politikalar geliştirmek,
- Kompakt şehirler, özellikle herkes için yeterli konut ve kamusal yeşil alan sağlayacak şekilde tasarımlar yapılabilenlidir. Kentte yaşayan herkesin konutundan çıktıktan sonra en fazla 15 dakikalık bir yürüyüşle kamusal yeşil alana ulaşmasını sağlayacak düzeyde kentler yeşillendirilmelidir. Konutlar ise bölgesel iklim koşulları göz önünde tutularak ve maliyetlerinin herkesin ulaşabileceği düzeyde olması düşünülmek planlanmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Aksakoğlu G., "Bulaşıcı Hastalıklarla Savaşım", 3. Baskı, DEÜ Rektörlük Basımevi, İzmir, 2008.
2. Tekeli İ., "Dünyanın Salgınlar ve Kentler Sarmalında Geldiği Nokta, COVID-19", İlhan Tekeli Şehircilik Kültürü Vakfı; Dünyanın Salgınlar Ve Kentler Sarmalında Geldiği Nokta ; COVID-19 – İlhan Tekeli Şehircilik Kültürü Vakfı (ilhantekelivakfi.org) (Erişim Tarihi: 30.09.2021)
3. Ergönül Ö., "Pandemiyle Kentler Yeniden", Pandemiyle Kentler Yeniden! - Tasarım Rehberleri (tasarimrehberleri.com) (Erişim Tarihi: 30.09.2021)

BULAŞICI HASTALIK VE KENT EKOSİSTEMİ

Günümüz kentlerinin genel sorunu, verimlilik ve kontrol adına insan topluluklarının biyolojik çeşitlilikten uzaklaştırıldığı, yoğunlaştırıldığı ve kısıtlandığı alanlar hâline gelmesidir.

PROF. DR. İBRAHİM MEHMET ALİ ÖKTEM

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ, İZMİR
ULUSLARARASI BİYOTİP VE GENOM
ENSTİTÜSÜ
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ, TIP FAKÜLTESİ,
TIBBİ MİKROBİYOLOJİ ANABİLİM DALI

Çok çeşitli yayınlarda kent kavramının mekânsal, sosyal, işlevsel, ekonomik, istatistiksel ve tarihsel kavramları önceleyen veya harmanlayan farklı tanımları yapılmıştır. Kent, bütüncül sağlık (tek sağlık) yönünden ele alındığında ise yoğunlaşmış insan topluluğu ile makro ve mikrobiyolojik çevre sınırlarının zorlandığı ekosistem olarak tanımlanabilir. Buradaki mikrobiyolojik çevre tanımının içinde, kent sahasında gözle görünen doğal yaşam elemanlarının (flora ve fauna) yanı sıra kent yaşamı ile kendilerine üreme konusunda insan eliyle biyolojik avantaj verilen evcil hayvanlar ve bunların başıboş bırakılması ile nüfusu artan sokak hayvanları, insan eliyle yaratılmış bahçeler, kent ormanları ve insan topluluğu yer almaktadır. Mikrobiyolojik çevre tanımı ile ise doğal yaşamın yok oluşunun hızlanmasıyla birlikte giderek önemi fark edilen ancak kent yaşamında sıklıkla yok sayılan mikroorganizmalar toplamından söz edilmektedir. Kent yaşamına etki eden bu mikroorganizmaların önemi genellikle salgınlarla akla gelmektedir.

Oysa denge sağlayıcı doğal mikrobiyom ile kentte salgın hastalık etkeni olarak ortaya çıkan potansiyel patojenler (hastalandırıcı mikroorganizmalar) sürekli etkileşim içindedir. Salgınlar büyük sıklıkta bu etkileşimde dengenin potansiyel patojenler tarafına doğru bozulmasının sonucu ortaya çıkar. Buradaki patojenler, uygun ortam ve şartları bulduğunda hastalık yapan mikroorganizma ve virüsleri kapsar. Yani bir potansiyel patojenin hastalık veya salgın yapması, içinde bulunduğu çevre koşullarına bağlıdır.

Günümüz kentlerinin genel sorunu, verimlilik ve kontrol adına insan topluluklarının biyolojik çeşitlilikten uzaklaştırıldığı, yoğunlaştırıldığı ve kısıtlandığı alanlar hâline gelmesidir. Elbette ki insan topluluklarının kent yaşamını seçmesi hayatta kalma ve türünü sürdürme bağlamında ele alındığında önemli bir başarıdır. Evrimsel süreçte kentler başlangıçta insanın dinamik bir edinimi gibi görünmekle birlikte bunun doğal sonucu olan popülasyon patlamaları dünya üzerinde insan nüfusunun ve megakentlerin sayısının hızla artması sonucunu doğurmuştur.

Organizasyon yeteneği ile sorunlarına hızlı ve etkin çözümler bulan insanın bu konudaki en pratik çözümlerinden biri olarak ortaya çıkan kentler, zaman içinde hızlı ve aşırı pratik çözümler sunan oluşumlar hâline gelmiştir. Bu durum doğal olarak insanın günlük yaşam algısı ile ilgili sorunlarına hızlı çözümler sunarken bu algının dışında kalan ve yok sayılan mikrobiyolojik alemi çoğu kez göz ardı etmektedir. Oysa bilimsel verilere bakıldığında bütün canlı organizasyonun yaşam destek ünitesi görevini gören mikro çevre ve mikrobiyolojik dünyadır.

İnsanın bilişsel ve düşünsel evrimi sonucunda ortaya çıkan, kendini evrenin merkezi gibi tanımlama eğilimi, bugüne gelen süreçte kentlerin yapılanmasının doğadan yani gerçek yaşamdan koparılması sonucunu doğurmuştur. Gerçek yaşam ise 3,9 milyar yıl olarak tahmin edilen canlılık tarihinde sonsuz sayıdaki etkileşimlerin ortaya koyduğu toplam süreçtir.

Kentler, insan topluluğunun kendi yazdığı yaşam hikâyesi için yarattığı alan olarak da tanımlanabilir. Bu alanlarda insan koyduğu kurallar, yarattığı örgütlenme ve düzenlemelerle yaban hayatındaki gözle görebildiği tehditlerden kendini önemli oranda uzak tutmayı başarmıştır. Bu sayede popülasyonunun aşırı genişlemesini sağlarken düzenini korumak adına kendi koyduğu kuralları, içinde bulunduğu doğaya dayatmıştır. Hâlen dünyada en eskisi 12.000 yaşına tarihlenen ve çoktan yok olan sayısız kent kalıntısı arkeologların ilgi alanını oluşturmaktadır. Bu konuya ister arkeolojik ister ekolojik açıdan bakılsın, kentlerin ekosistemleri ile doğa arasında sağlıklı sürdürülebilirlik bakımından bir zaman veya içerik karşılaştırması

yapılmasının en hafif ifadeyle kendini bilmezlik olacağı kanısındayım.

Kent yaşamı, evrimsel süreç içinde giderek doğal yaşamın sağladığı dengeden insan ve diğer makro canlıları koparmıştır. Günümüze dek kentlerin temel hedefi insanın güvenlik, barınma, sağlık vb. farklı dönemsel ihtiyaçlarının sosyal iş birliği içinde mümkün olan en düşük maliyetle giderilmesi olmuştur. Oysa bu hedefi kent içinde çok büyük, hatta doğaüstü denebilecek sayı ve yoğunluktaki insan toplulukları ile sürdürmek pek gerçekçi değildir. Dolayısıyla tarih boyunca bu hedefin insanları aynı ölçüde enfeksiyon ve salgınlara açık hâle getirdiği de yine tarihsel belgelerle sabittir.

Bu durumun temelinde, doğal yaşam alanlarındaki biyoçeşitlilik/ mikrobiyoçeşitlilik içeriği ve dengesinin insan önceliklerine göre insan eliyle değiştirilmesi ya da daha doğru bir tanımlama ile bozulmasıdır. Bozulmuş dengenin en önemli belirteci olan biyoçeşitlilik, kentlerde hızla azalırken bunun yerine belli avantajlı makro ve mikroskobik türlerin sayıları çok artmaktadır.

İnsanın kendi gördüğü kadarını var sayan kabaca hesaplama eğilimi, günümüz kentlerinin oluşumunda süreç içinde yaşamsal eksikliklere neden olmuştur. Bu bağlamda dünya üzerinde sayıları hızla artan megakentler, devasa yoğunluktaki insan topluluklarının doğal dengeden uzaklaşmış mikroçevre ile etkileşim alanları hâline gelmiştir. Süreç giderek artan ve içinden çıkılmaz hâle gelen sağlık sorunları için âdeta bir laboratuvar ortamı sağlamaktadır.

Kent yaşamı, evrimsel süreç içinde giderek doğal yaşamın sağladığı dengeden insan ve diğer makro canlıları koparmıştır. Günümüze dek kentlerin temel hedefi insanın güvenlik, barınma, sağlık vb. farklı dönemsel ihtiyaçlarının sosyal iş birliği içinde mümkün olan en düşük maliyetle giderilmesi olmuştur.

Oysa çoğu kez göz ardı edilen temel biyolojik kavramlar, kent alanları oluşturulması sürecinde yol gösterici önemde olmalıdır. Bu kavramların en önde gelenlerinden biri mikrobiyomdur. Makro canlıların yaşadığı her ekosistemi ayakta tutan bir mikrobiyolojik taban vardır ki buna mikrobiyom adı verilir. Mikrobiyomlar ister doğal hayatta ister kent yaşamında olsun makroskobik canlıların yaşam destek üniteleridir. Onların olmadığı veya bozulduğu bir yerde sürdürülebilir bir sağlık mümkün değildir. Çünkü mikrobiyom makro canlıların bağırsaklarından derisine kadar dış dünya ile iletişimde olan bölgelerini kaplayan, bedeni enfeksiyondan koruyan temel biyolojik dengenin sağladığı bir koruma duvarıdır. Mikrobiyomu olmaksızın bir makro canlının yaşaması çok özel laboratuvar şartları dışında imkânsızdır. Doğal mikrobiyom, sadece makro canlıların değil biyolojik ortamın da sürdürülebilirliği bakımından kritik önemdedir. Eğer topraktaki, sudaki, denizlerdeki mikrobiyom bozulursa son tahlilde geriye natürmort yani ölüdoğa kalır. Bugün denizlerimizde

güncel olarak tüm şiddetiyle yaşadığımız müsila sorunu aslında bozulan deniz mikrobiyomunun gözle görünür hâle gelmiş ifadesinden başka bir şey değildir. Kentlere hayat veren ve çoğumuzun farkında bile olmadığı deniz, göl, hava, toprak ve benzeri ortamların mikrobiyomu azot, karbon, sülfür gibi önemli elementlerin doğal döngülerinin sağlanmasından, temas ettiği bireylerin bağışıklık sisteminin uygun gelişimine, enfeksiyonlardan ve salgınlardan korunmaya kadar pek çok dengeyi gözetir. Yeter ki insan aktiviteleri bu dengeyi bozmasın.

Kent alanlarının oluşturulmasında esas alınan insan uydurması hikâyelerin ise gerçek dünyada sağlıklı bir karşılığı yoktur. Örneğin kapitalist sistemin para ve katma değer artırılmasına dayanan verimlilik kaygısı, sıkıştırılmış insan toplulukları ve yaşam alanlarını kentler olarak karşımıza çıkarmaktadır. En fazla birkaç yüzyıllık gereksinim ve yapıları desteklemek üzere düzenlenen bu alanlar çoğu kez yaklaşık 350.000 yıllık evrimsel geçmişe sahip insanın doğası ile ters biyolojik etkileşimleri tetikler. Bu sürecin sonuçları kentlerde tarih boyunca enfeksiyon hastalıkları ve salgınlara olarak ortaya çıkmıştır. Bunun en iyi bilinen ve en net gösterilmiş olanlarından biri Londra büyük kolera salgınıdır. Bu salgının bir su tulumbasından yayılımının John Snow tarafından ortaya konması günümüzdeki halk sağlığı ve salgın biliminin (epidemioloji) köşe taşı olmuştur. Hâlen Londra'da Broad Sokağı'nın köşesinde bulunan, kolu John Snow tarafından kırılan tulumba, o dönemde yüzlerce insanın ölümüne yol açan bir salgının önünün alınmasının son derece basit, bir o kadar da etkili

öyküsünün sembolüdür. Sorun elbette lağım suyunun içme ve kullanma su kaynağına karışmasıydı ancak burada göz ardı edilmemesi gereken bu bakteri (vibrio cholerae) o lağıma nasıl gelmiş ve hangi faktörler onun yoğun şekilde çoğalmasına fayda sağlamıştı? Bu riskleri öngörmek ve önlemini almak elbette o günlerdeki bilgi ve teknoloji ile imkânsızdı. Ancak günümüzün gelişen teknolojileri tüm mikrobiyolojik risklerin gözden geçirilmesini ve yeni ortaya çıkan durumların saptanmasını mümkün kılmaktadır.

İnsan yoğunluğunun çok arttığı kent düzenlemelerinin önceliklerinden biri de artık mikrobiyolojik izlem olmalıdır. Burada epidemiyoloji, insan mikrobiyolojisi, veteriner mikrobiyoloji, çevre mikrobiyolojisi, gıda mikrobiyolojisi yanında botanik ve biyoloji gibi temel alanların eş güdüm içinde çalışması kent için sürdürülebilir sağlık bakımından yaşamsal önemdedir. Söz konusu disiplinlerin kent ve çevresindeki etkileşim alanını izlemesi, kent içindeki mikrobiyolojik dengelerin değişiminin biyolojik paydaşlara etkilerini ortaya koyması, doğru önlemlerin alınabilmesi adına sağlıklı veri akışını sağlayacaktır.

Peki bu iş birliği ve veri akışının sağlanması çok zor veya imkânsız mıdır? Bu sorunun yanıtı hem evet hem de hayırdır. Bu iş birliğinin sağlanabilmesi için genel olarak insanların bakış açılarını değiştirmeleri, bulundukları güvenli alanları terk etmeleri, bütüncül sağlık bakış açısına geçmeleri gereklidir. İşin en büyük zorluğu buradadır kanısındayım. İzlem, tüm paydaşların eşit olarak temsil edildiği ve her verinin objektif kriterlerle incelenerek risk önceliklerinin belirlendiği kapsayıcı mekanizmalar

ile gerçekleştirilmelidir. Elbette zor ve dışarıdan bakıldığında kotarılabilmesi şüphe uyandıran bir iş yükünden bahsediyoruz.

Bununla beraber elimizde gelişen teknolojinin sunduğu yeni nesil dizileme, metagenomik analizler, CRISPR Cas gibi hızlı ve yoğun tanımlama yöntemleri, elde edilen genetik verilerin derlendiği ve evrimsel ağaçlara yerleştirildiği filogenetik analiz yöntemleri gibi pek çok imkân bulunmaktadır. Bu ve benzeri imkânlar kullanılarak alandan gelen verilerin düzenli olarak eklendiği sağlam veri tabanları oluşturulmalıdır. Buralarda derlenen veriler matematik modellemeler aracılığı ile belli sapmalar içinde meydana gelebilecek riskleri ve olası sağlık sorunlarını öngörebilecektir.

Aslında bu analizler pek çok farklı disiplin tarafından sıklıkla yapılmakta ve bu veriler çeşitli bilimsel kaynaklarda yayımlanmaktadır. Tek sağlık yaklaşımı ile bütüncül sağlığın inşa edilmesindeki farklılık ise bu verilerin düzenli olarak tutulması ve henüz veri toplama aşamasında hepsinin bir araya getirilebilir, karşılaştırılabilir ve entegre edilebilir şekilde tasarlanmasıdır.

Bu bakış açısı pek çok kent ve megakent gibi gerek nüfus yoğunluğu gerekse altyapı hasarının oluşturduğu riskler bakımından hassas alanlarda karar alıcılara yol gösterici olacaktır. Hâlen günlük yaşamda alınan pek çok kararda görülmediği için göz ardı edilen potansiyel tehditlere hızlı ve etkili yanıt vermede iyi bir başlangıç sağlayacaktır.

Unutulmamalıdır ki kentler doğal yaşam alanları değildir. Bu nedenle insanın da bir parçası olduğu doğa ile uyumlaştırılmaları gerekir.

KENTLER VE BULAŞICI HASTALIKLAR

Her şeyden önce hem insan sağlığında hem de toplum sağlığında “koruyucu hekimlik” kavramı yeniden benimsenmelidir. Korumanın tedavi etmekten daha kolay, daha ekonomik ve daha insancıl olduğu unutulmamalıdır. Şehir vizyonu oluşturulurken hayvan sağlığı, yaban hayatı, insan sağlığı yani kısaca ekosistem sağlığı gözetilmelidir.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) sağlığı, “Sadece bireyin vücudunda hastalık ve sakatlığın olmayışı değil kişinin beden, ruhen ve sosyal yönden tam bir iyilik hâlinde olması.” şeklinde tanımlar.

DSÖ Avrupa Bölge Ofisi Kent Sağlığı Merkezi Başkanı Dr. Agis Tsouros, Türkiye Sağlıklı Kentler Birliğinin Yalova’da gerçekleştirilen 8. yıl konferansında, “Malta’da yapılan toplantıda şu anlaşıldı ki; sağlık, devletin tüm katmanlarının ortak sorunu. Bu sorunun çözümü noktasında belediye başkanları da en az politikacılar, bakanlar ve bölgesel liderler kadar önemli bir konuma sahiptir. Sizler buradasınız, çünkü vatandaşlarınızın hayat kalitesini önemsiyorsunuz. Fiziksel ya da sonradan yapılmış ortamları önemsiyorsunuz. Şehirlerinizin sağlıklı ve iyi bir ticari alan olmasını istiyorsunuz. Şehirlerinizin tarihi mirasıyla birlikte geleceğe

yönelik vizyonla güçlü şehirler olmasını istiyorsunuz. Sizler aslında halk sağlığı liderlerisiniz.” demiştir.

Bir veteriner hekim olarak; DSÖ’nün sağlık tanımını ve Dr. Tsouros’un belediye başkanlarının halk sağlığı liderliği tanımını aynı zamanda ‘hayvanlar’ için de geçerli sayıyorum. Bizler kabul etsek de etmesek de evcil hayvanlar da yabani hayvanlar da insan yaşamının bir parçasıdır ve varlıklarına saygı duymak aynı zamanda onların sağlıklı yaşam hakkına da saygı duymayı gerektirir. Birçok Avrupa ülkesinde kanunlarla belirlenen ‘hayvan refahı’ konusu ülkemizde henüz bilindik ve yaygın bir kavram olmasa da umuyorum ki yakın gelecekte sıklıkla duyacağız.

Çünkü hayvan refahının gözetilmemesi hayvanların ‘sağlıksızlık’ hâline neden olmaktadır. Sağlıksız bir hayvan da sağlıksız bir çevre ve sağlıksız insan demektir.

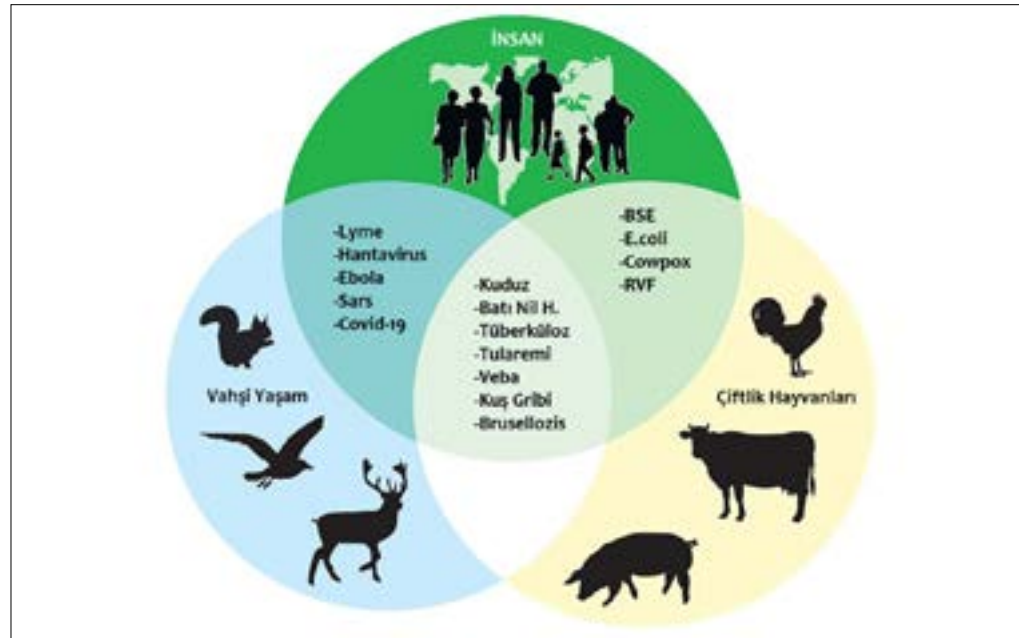
MELİKE BAYSAL

VETERİNER HEKİM/KLINİSYEN
BURSA VETERİNER HEKİMLERİ ODASI
YÖNETİM KURULU ÜYESİ

Bu nedenle, son yıllarda bir kavram daha yavaş yavaş hayatımıza girdi ve bundan sonraki yıllarda sağlık politikalarının oluşmasında kendine oldukça fazla yer bulacak gibi görünüyor.

19. yüzyılda Dr. Rudolf Virchow'un çalışmaları ile ortaya çıkan ve şu cümleleri ile somutlaşan bu kavram 'tek sağlık'tır: "Hayvan ve insan hekimliği arasında ayırıcı bir çizgi yoktur, olmamalıdır da. Amaç farklıdır fakat elde edilmiş tecrübe bütün hekimliğin temelini teşkil etmektedir."

Şekil 1. Batı Nil Virüsü

Tek sağlık yaklaşımından hareketle, bu yazıda hayvan sağlığından değil hayvan sağlığının insan sağlığına olan etkilerinden, kentlerdeki yaşamın bu hastalıklardan nasıl etkilendiğinden, korunma yollarından ve bu çerçevede yerel yönetimlerin sorumluluklarından bahsedeceğim.

Önce tek sağlık yaklaşımının tanımını yapmak, kent yaşamı ve bulaşıcı hastalıklar bağlamında hayvan sağlığının etkisini daha net değerlendirmeye yardımcı olabilir.

Tek sağlık; insanların, hayvanların, bitkilerin ve bunların kullandıkları ortak çevre ile arasındaki ilişkileri dikkate alan, asgari sağlık ve refah sağlayabilmek amacıyla yerel, bölgesel ve küresel düzeyde iş birliğini önceleyen, çok sektörlü ve disiplinlerarası bir yaklaşımdır. (OHC, 2021)

Tek sağlık yaklaşımının daha çok konuşulmasına neden olan şey aslında şu an tüm dünyanın hazırlıksız yakalandığı, etkisinden kurtulamadığı ve tüm normallerimizi alt üst eden COVID-19 pandemisidir. Pandeminin henüz epidemiyolojik çalışmaları tamamlanmamış olduğu için bilim dünyası tarafından kabul edilen ancak kesin olarak paylaşılamayan bilgi, hastalığın “zoonotik” olduğudur. Tıpkı 2003 yılında ortaya çıkan SARS CoV-1 VE 2008 yılında ortaya çıkan MERS’te olduğu gibi.

Pandeminin ortaya çıkması, yayılması, korunma ve toplumsal bağışıklık süreci tam olarak bir tek sağlık konusudur ve 'kentleşme' bu sürecin çok önemli bir parçasıdır.

Kentleşme, sadece kırsaldan kentlere nüfus akınını anlatan bir nüfus hareketi değildir. Sanayileşme ve ekonomik olarak gelişme sonucu kent sayısının artması ve mevcut kentlerin büyümesi sonucu ortaya çıkan toplum yapısında, insan davranış ve ilişkilerinde değişikliklere yol açan bir nüfus birikim sürecidir.

Kentleşmenin, toplumun belli kesimlerinin ihtiyacı hâline gelmesi pek çok nedene bağlıdır ve ortaya çıkan sonuçlar da çok çeşitlidir. Yaklaşık bir asır önce, dünya nüfusunun sadece yüzde

20'si kentlerde yaşıyordu ve bu oran gelişmiş ülkelerde en az yüzde 5'ti (Neiderud, 2015). Bu oran, bugün tamamıyla değişmiştir ve insanlık tarihinde ilk kez dünya nüfusunun çoğunluğu şehirlerde yaşar hâle gelmiştir. Bugün dünya nüfusunun yüzde 55'inden fazlası şehirlerde yaşamaktadır ve 2030 yılına kadar bu oranın yüzde 68'e çıkacağı öngörülmektedir (WHO 2021, Kari, 2021).

Bu artış, pek çok olumsuzluğu beraberinde getirirken bunların en başında sağlıkta yaşanan olumsuzluklar gelir. Özellikle bulaşıcı hastalıkların ortaya çıkışı, yayılışı ve kontrolünde ortaya çıkacak zorluklar kentleşmenin, özellikle çarpık kentleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Sağlıksızlığı ortaya çıkaran kentleşmenin buna nasıl sebep olduğuna da kısaca değinmekte fayda var.

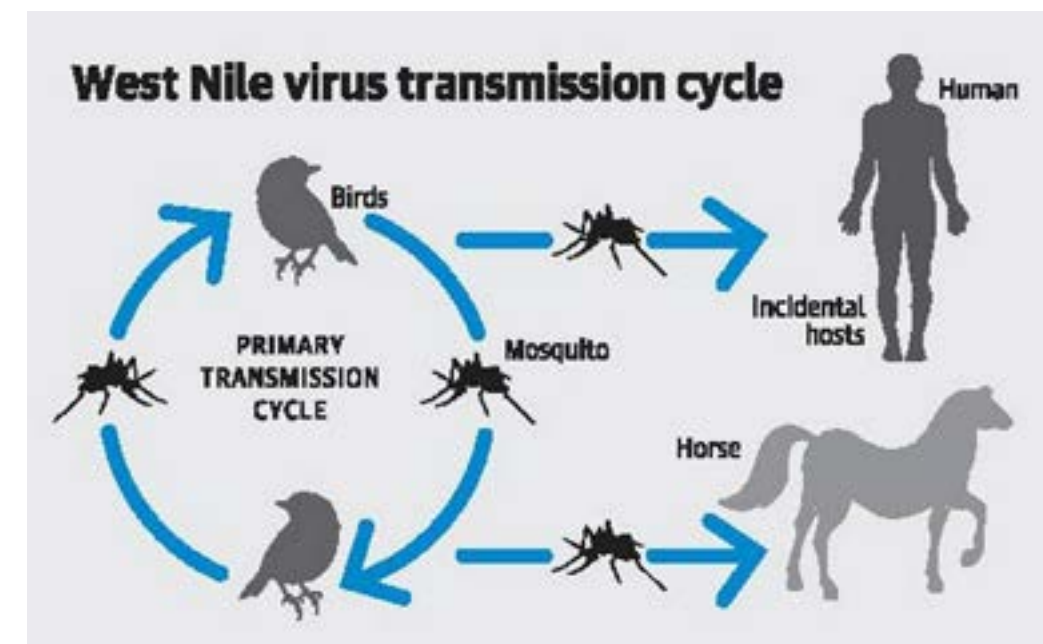
Kentleşme/çarpık kentleşme, ekosistemin çok önemli unsurlarından olan alanların betonlaşmasına, ormanların maden aramaları için parçalanmasına, bu nedenle ve kırsalda imar izni ile yaban hayatına yaklaşılmamasına; yine ormanlık alanların, tarlaların, meraların imara açılması ile tarım ve hayvancılıkta üretimin azalmasına, istihdamın azalmasına, gıdaya erişimde güçlüğe, küresel ısınma ve iklim değişikliğine, küresel ısınma ve iklim değişikliğinin sonucu olarak hayvan popülasyonlarının değişmesine, bazı türlerin yok olmasına, buna bağlı olarak başka türlerin artmasına, hayvan göçlerine, yeni patojenlerin yani hastalık etkenlerinin ortaya çıkışına ve yayılışına neden olmaktadır.

Yani kentleri inşa ederken ya da daha da büyütürken aslında insanı, hayvanı, yaban hayatını ve çevreyi de düşünmek 'sağlıklı toplum' için ilk şarttır.

Peki nedir bu zoonotik hastalıklar ve neden bu kadar önemlidir? Bu hastalıklardan korunmak için bugün neler yapabiliriz?

İnsanlardaki enfeksiyöz (enfeksiyonun neden olduğu, enfeksiyon yapan, bulaşıcı hastalık) hastalıkların yüzde 61'i hayvansal kökenlidir yani zoonotik hastalıktır ve yeni oluşan patojenlerin yüzde 75'i hayvanlardan insanlara geçmektedir (Ebola, Batı Nil virüsü, kuş gribi, henüz epidemiyolojik çalışmaları tamamlanmadığı için net olmasa da COVID 19 gibi).

Şekil 2. Tek Sağlık

Sıkça duyulan Kırım-Kongo kanamalı ateşi, şarbon, kuduz ve Brusella da zoonotik hastalıklar olup ülkemizde hâlâ önemli bir halk sağlığı problemidir. Aynı zamanda, hayvan refahını da etkilemekte, üretim amaçlı yetiştirilen hayvanlarda verim kaybına, dolayısıyla ekonomik kayıplara neden olmaktadır. Zoonotik Hastalıklar Daire Başkanlığının eğitim modülünde yer alan hastalıklara baktığımızda yukarıda yazılanlara ilave olarak Lyme, hantavirüs, toksoplazmoz, kist hidatik, leptospiroz, tularemi, Batı Nil humması, giardiazis, amebiyazis görülmektedir.

Zoonotik hastalıklar gıda yoluyla, direkt temas yoluyla, vektör aracılığı ile bulaşabilir. Yine zoonotik hastalıkların bir kısmı evcil hayvanlar aracılığı ile bulaşırken bir kısmı yaban hayvanları aracılığı ile bulaşmaktadır.

Gıda yolu ile bulaşan zoonotik hastalıklara Salmonella, Brusella (Malta humması), Liysteria, Campylobacter ve tüberküloz sayılabilir. Hayvansal gıdaların kontrollü bir şekilde tüketime hazırlanması, gıda kaynaklı zoonozların önüne geçmeyi sağlayabilir. Özellikle mezbahalar ve açık pazarlarda yapılması gereken denetimler, belediyelerin kendilerine ait mezbahalarının olması, kent yaşamında halk sağlığının korunması için çok önemlidir. Özellikle kurban bayramları bu anlamda zoonoz hastalıkların en yaygın olduğu dönemlerdir ve sorumluluk en fazla yerel yönetimlerindir.

Zoonotik hastalıklar gıda yoluyla, direkt temas yoluyla, vektör aracılığı ile bulaşabilir. Yine zoonotik hastalıkların bir kısmı evcil hayvanlar aracılığı ile bulaşırken bir kısmı yaban hayvanları aracılığı ile bulaşmaktadır.

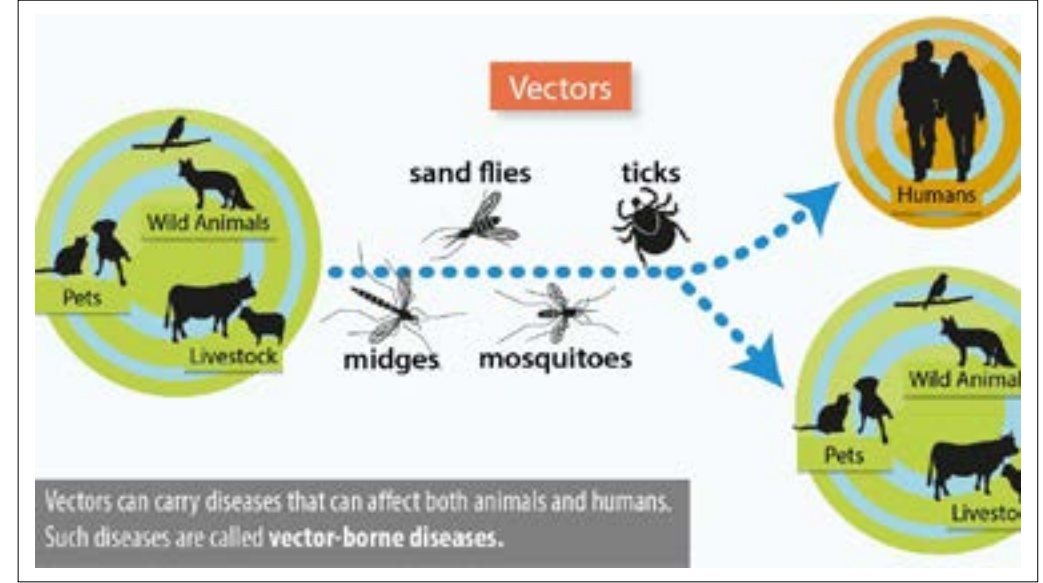
Yoğun kentleşme, apartman hayatı nedeniyle değişen koşullar, kurban bayramlarında sağlık sorunlarını giderek daha önemli hâle getirmiştir. Bu dönemde, hayvanların sağlıklı olmasının yanı sıra -antibiyotik kullanılmamış olması, hastalıktan arı olması gibi- çevrenin de sağlıklı olması gerekmektedir. Hayvanların açık alanlarda bekletilmesi, evlerin bahçesinde ya da ortak kullanım alanlarında kesilmesi, atıkların kontrolsüzce çöpe atılması, su kaynaklarına yakın yerlere atılması atıkların taşıyabileceği çok çeşitli hastalık etkenleri ile kentsel yaşam alanlarını kirletip, zoonotik hastalıkların ortaya çıkmasına sebep olacaktır. Bu dönemde yerel yönetimler hem hayvanların sağlık ve refahı hem de çevrenin temizliği için gerekli tüm önlemleri almalıdır.

Her Kurban Bayram sonrası, insan ve hayvan sağlığında ortaya çıkan zoonotik hastalıklar konusunda, insan ve hayvan hekimleri ortak çalışıp Sağlık Bakanlığı ve Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından Türkiye’de görülen zoonotik hastalıklar konusunda istatistik paylaşılsalar hem konunun önemi daha somut olarak görülür hem de daha gerçekçi önlemler alınması sağlanabilir.

Kent yaşamı içinde, halk sağlığını tehdit eden zoonotik hastalıklardan biri de ‘kuduz’dur. Tilki, kurt, çakal gibi yabani hayvanlardan ve kedi, köpek, inek, koyun, keçi gibi evcil hayvanlardan insanlara bulaşabilmektedir. Son yıllarda yapılan çalışmalar göstermektedir ki sahipsiz hayvanlardan tilkilere yani yaban hayatına kuduz bulaşmakta, yaban hayvanlarından özellikle meralarda çiftlik hayvanlarına bulaşma gerçekleşmektedir. Sahipli hayvanlar, sahipsiz hayvanlar ve yaban hayatı arasında eş zamanlı bir bağışıklık sağlanmadığı için döngü kırılmamaktadır.

Bu konu da dikkati tekrar yaban hayatına olan insan müdahalesine çekiyor. Yaban hayatına yaklaşmak, ormanları parçalayarak yaban hayatına maruz kalmak, maden ya da imar yoluyla insanları yaban hayatının içine dâhil etmek, sahipsiz hayvanların hayvan sağlığı hizmeti yetersiz belediyeler tarafından ormanlık alana bırakılması kuduz da dâhil olmak üzere birçok zoonotik hastalığa zemin hazırlamaktadır.

Kent yaşamı, kontrolsüz kalabalıklar, artan evsel atıkların oluşturduğu çöp alanlarında kontrolsüzlük, sahipsiz hayvanlar, hayvan refahının gözetilmemesi, sulak alanlara ya da ormanlık alanlara yakın yerleşimler hayvan ve insanları vektör temasına da yakınlaştırmakta hem hayvanlar hem insanlar vektör kaynaklı patojenlere maruz kalmakta, aynı zamanda vektörler nedeniyle bazı zoonotik hastalıklar hayvanlara taşınmakta, onlardan da insanlara bulaşmaktadır.

Şekil 3. Vektörel Hastalıklar

Tüm dünyada, kedi ve köpekler vektör kaynaklı patojenler tarafından enfekte olma riski taşırlar. Keneler, pireler, kum sinekleri, sivrisinekler zoonotik öneme sahiptir. Özellikle kan emici özelliği nedeniyle sivrisinekler vektör mücadelesinin ilk ve en önemli ayağıdır. Tüm dünyada sivrisinek, salgın hastalıkla eş değerdir. Mücadelesinde ise larva döneminde çevreye duyarlı, hedef canlı dışında başka canlılara zarar vermeyen biyosidal ürünlerle doğru zamanda doğru ekipmanla çalışmak çok önemlidir.

Batı Nil virüsü, sıtma (Malaria), Kırım-Kongo kanamalı ateşi gibi vektör kaynaklı hastalıkların eradikasyonu kaynağında vektörlerin yok edilmesi ile mümkündür ve bu konuda sorumluluk yerel yönetimlere aittir.

Kısaca değindiğim ve hayvan sağlığı korunmadan insan sağlığının korunamayacağını anlatmaya çalıştığım bu yazıda yapılması gerekenleri de kısaca belirtmek, “sağlıklı kentler” için gelecek yıllarda “sağlık planlaması” açısından rehber olabilir. Her şeyden önce hem insan sağlığında hem de toplum sağlığında “koruyucu hekimlik” kavramı yeniden benimsenmelidir. Korumanın tedavi etmekten daha kolay, daha ekonomik ve daha insancıl olduğu unutulmamalıdır. Şehir vizyonu oluşturulurken hayvan sağlığı, yaban hayatı, insan sağlığı yani kısaca ekosistem sağlığı gözetilmelidir.

Doğanın, ekosistemin bir parçası olan tarım alanı, mera, yayla, akarsu, göl, sulak alanlar vb. korunarak kent planlaması yapılması gerekmektedir. İklim değişikliğinin, insanlık ve dünya için hayati öneme sahip olduğu unutulmamalı, ormanlar daha çok korunmalıdır. Maden sahaları için ormanların parçalanmasına izin verilmemelidir.

Kırsal kalkınma planları hazırlanarak kente göçlerin önüne geçilmeli, kırsaldaki geleneksel mimari desteklenmelidir.

Hava kirliliği mutlaka kontrol altına alınmalıdır. Zoonotik hastalıklara direkt müdahale içinse yerel yönetimlerin bünyelerinde mutlaka ‘Veteriner İşleri Müdürlükleri’ kurulması gerekmektedir. Sahipsiz hayvanların sorunları ve halk sağlığına etkilerinin ortadan kaldırılması ve vektör mücadelesi için ayrıca güvenilir, yeterli ve sağlıklı gıdaya ulaşmak için ‘bilim’ tek rehber olmalıdır. Yerel yönetimlerde ‘Halk Sağlığı’ birimleri tek sağlık yaklaşımını benimseyerek çalışabilmeli, Veteriner İşleri Müdürlüğü ile koordinasyon sağlanarak zaten var olan ve kentleşme ile birlikte daha da artan ve artacak olan zoonotik hastalıkların önlenmesine çalışılmalıdır. Türkiye’de karşılaşılan zoonoz hastalıklarla ilgili olarak kesin bilgiler ne yazık ki sağlıklı bir şekilde veteriner hekimler, hekimler ve kamuoyu ile paylaşılmamaktadır. Her şeyden önce bu şeffaflık sağlanmalı, alınacak önlemler açık veriler kullanılarak belirlenmelidir.

Çünkü hastalıklar sınır tanımaz.

KAYNAKLAR

1. <http://www.kadikoyakademi.org/hizli-kentlesme-ve-ormansizlasmanin-olumcul-viruslerle-baglantisi/> Rina CHANDRAN, 11.03.2020, NewTrust.org, Çev: Aras Aladağ
2. https://tvhb.org.tr/wp-content/uploads/2019/03/SempozyumZoonoz_EYarsan.pdf
3. <https://docplayer.biz.tr/23889178-Bulasici-hastalıklar-epidemiolojisi-ve-kontrolü-yrd-doc-dr-yilmaz-palanci.html>
4. <http://ahmetsaltik.net/tag/zoonotik-hastalik/>
5. <https://cdn.istanbul.edu.tr/statics/toplumhekimligi.istanbul.edu.tr/wp-content/uploads/2015/11/ZOONOLAR-Prof.-Dr.-Ay%C5%9Fe-Emel-%C3%96nal.pdf>
6. <http://www.mikrobiyoloji.org/TR/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFAA6AA-849816B2EFDC299128C4EDEF41>
7. <https://tvhb.org.tr/2019/07/09/zoonotik-tehdide-dikkat/>
8. Kari, A. Who:Why urban health matters.
9. <https://www.who.int/health-topics/urban-health/urban-health-gallery>
10. Veteriner Hekim Dr. Adnan SERPEN, “Sağlıklı Kentler İçin Niçin Tek Sağlık”, III. Uluslararası Şehir, Çevre ve Sağlık Kongresi - I. Uluslararası Sağlık ve İklim Değişikliği Kongresi Sunusu

KENTLER VE BULAŞICI HASTALIKLAR

Tarih boyunca salgınlarla nice medeniyetler çöküp, imparatorluklar yıkılmıştır. Veba, kızamık, çiçek, kolera gibi salgın hastalık ve onlara eşlik eden kıtlık, kuraklık milyonlarca kişinin ölümüne neden olmuştur.

UZM. DR. Z. NÜKET CEYLAN

ENFEKSİYON HASTALIKLARI VE KLİN. MIKROBİYOLOJİ UZMANI
KADIKÖY BELEDİYESİ SAĞLIK İŞLERİ MÜDÜRLÜĞÜ

Milyonlarca insanın yaşadığı kentler ortaya çıktıkça, gelişen toplumsal hayat biçimiyle birlikte bazı bulaşıcı hastalıklar kolayca yayılma imkânı bulmuştur. Mikrop, bakteri ya da virüslerin sebep olduğu hastalıklar tarih boyunca salgınlara yol açmış ve kitlesel ölümlere neden olmuştur.

Tarihte yaşanan büyük salgınların önemli nedenleri insanların yerleşik hayata geçmeleri, yoğun olarak bir arada yaşamaya başlamış olmalarıdır.

Bu yoğun birliktelik sırasında kişisel hijyen bilinçsizliği, temiz su bulunamaması, tualetlerin ve kanalizasyon sistemlerinin olmaması, çöplerin düzenli toplanmaması, evlerin sağlıksız olması, sağlıklı beslenememek, açlık sefalet, iklim değişiklikleri, göçler, büyük depremler, seller, diğer doğal afetler salgınların meydana gelmesinde büyük rol oynamaktadır.

Yerleşik düzene geçerken tarım toplumlarının gelişmesiyle hayvanlar da insanlarla iç içe yaşamaya başlamış ve hayvan kaynaklı salgınlara yol açmıştır.

Tarihte bilinen ilk salgınlar vebadan gelmiştir. Eldeki bilgiler MÖ 429-426 aşamasında Atina Vebası salgınında 70-100 bin can kaybı olduğunu göstermiştir.

Tarih boyunca salgınlarla nice medeniyetler çöküp, imparatorluklar yıkılmıştır. Veba, kızamık, çiçek, kolera gibi salgın hastalık ve onlara eşlik eden kıtlık, kuraklık milyonlarca kişinin ölümüne neden olmuştur.

Literatür taramasında kentleri yok eden bilinen en büyük salgınlar; veba (MÖ 429-426), çiçek (MS 165-189), veba (541-542), viral (?) kanamalı ateş (1545-1576), kızamık (1592-1596), sıtma (1600-1650), Leptospirozüs (1616-1619), sarıhumma (1648), influenza (grip) (1732-1733), Dengue ateşi (1778), kolera (1816-1826), veba (1847-1848), Trypanosomiasis (uyku hastalığı) (1896 – 1906), Poliomyelitis (çocuk

felci) (1971), menenjit (1996), SARS (coronavirus) (2002-2003), MERS (2012), Covid-19 (SARS COV 19) (2019-...)

Yirminci yüzyılda grip pandemileri dünyayı tehdit etti. 1957-1958'de (H2N2), 1968-1969'da (H3N2), 1977-1978'de (H1N1) pandemileri yaşandı. 2005-2008'de kuş gribi (H5N1), 2009-2010 domuz gribi (H1N1) yaşandı.

Dünya 2000-2020 yılları arasında altı büyük salgın yaşadı. SARS, kuş gribi, domuz gribi, MERS, Ebola (2013) ve Zika (2015) virüs salgınları.

Aralık 2019'da Çin'de başlayıp, hızla yayılan ve büyük can kayıplarına neden olan "Küresel Pandemi" Covid-19 pandemisi. Virüs çıktığından beri mutasyonlara uğrayarak daha kolay bulaşan ve daha ağır hatta ölümcül olabilen varyantlar ortaya çıkmıştır.

DSÖ (Dünya Sağlık Örgütü) Covid-19 varyantlarının Yunan alfabesindeki harfler ile adlandırmasına karar vermiştir.

Alfa varyantı, ilk kez (Aralık 2020) İngiltere'de tespit edildi. Kış aylarında İngiltere'de hâkim varyant hâline gelip dünyaya yayıldı.

Beta varyantı, ilk kez Ekim 2020'de Güney Afrika'da tespit edildi. Genç bireyler arasında daha hızlı yayıldığı gözlemlendi.

Gamma varyantı, ilk kez Japonya'da Brezilya'dan gelen yolcularda tespit edildi.

Delta varyantı; Mart 2021'de Hindistan'da başladı. Günlük vaka sayıları 400 bine kadar çıktı ve salgının ikinci dalgasının sorumlusu olarak görüldü.

Delta varyantı şu anda dünyada baskın olmaya devam ediyor.

Dünyamız yaklaşım 40-50 yıldır küresel ısınmanın tehdidi altındadır. Küresel iklim değişikliğine bağlı olarak ortaya çıkan çok çeşitli sağlık sorunları toplum gündemini oluşturuyor.

MU varyantı, Ocak 2021'den beri var. C.1.2 varyantı, Mayıs 2021'den beri dolaşımında ancak bu iki varyant henüz Delta varyantı gibi endişe verici özelliklere sahip değil.

Küresel iklim değişikliği, atmosferdeki miktarı ve yoğunluğu artan sera gazların neden olduğu küresel ısınmaya bağlı iklim değişiklikleridir. Bu iklim değişiklikleri kuraklık, çölleşme, yağışlardaki dengesizlik, su baskınları, seller, tayfun, fırtına, hortum vb. hava olaylarında artışlarla kendini göstermektedir.

Dünyamız yaklaşım 40-50 yıldır küresel ısınmanın tehdidi altındadır. Küresel iklim değişikliğine bağlı olarak ortaya çıkan çok çeşitli sağlık sorunları toplum gündemini oluşturuyor.

İklim değişikliğinin sağlık etkileri doğrudan ya da dolaylı olarak ortaya çıkmaktadır. Doğrudan etkiler arasında sıcak dalgalarına bağlı meydana gelen ve hastanelere başvurularda artışlar bütün ülkelerde görülebilmektedir. DSÖ'nün raporuna göre 1950 yılından beri yaklaşık 160.000 kişi doğrudan iklim değişikliğinden ölmüştür. Aşırı hava olaylarının sıklığı ve şiddetinde artışlar olmasıyla enfeksiyon hastalıklarında ve vektörlerle (ara taşıyıcı) bulaşan hastalıklarda artışlar görülmektedir. Bunlar ısınmanın

dolaylı etkileridir. Isınmayla birlikte mikropların ve zararlı patojenlerin yayılma alanı da genişlemektedir. Örneğin İsveç'te kışların daha ılımlı geçmeye başlamasıyla hastalık taşıyan kenelerin kuzeye doğru yayıldığı görülmüş, birçok hastalığın taşıyıcısı olan sivrisineklerin üremesinin arttığı buna bağlı farklı hastalıkların arttığı, yine benzer şekilde fare popülasyonunun artmasıyla Hanta virüse bağlı hastalıklarda artışlar olduğu tespit edilmiştir. Fareler Leptospira taşıyıcısıdır ve Weil hastalığına neden olur.

Kene popülasyonunun çoğalmasıyla Türkiye'de de ölümlere yol açan Kırım-Kongo kanamalı ateşi hastalığında artışlar olmuştur.

Birleşik Milletler'in 2018'de düzenlediği "İklim Paneli"nin raporuna göre küresel ısınmanın 1,5 °C aşması durumunda olumsuz etkilerinin çok büyük olacağı yönündedir.

Sıcaklığın ve yüzeysel suların ısınmasıyla vektör kanamalı enfeksiyon hastalıkları Dang ateşi ve sarıhumma gibi hastalıklar, durgun sularda üreyen sivrisineklerden Malaria (sıtma) hastalığı artma göstermektedir.

Asya Kaplan sivrisineği özellikle son iki yıldır hızla artış gösteren Zika, Dang ve Chikungunya hastalıklarını bulaştırmaktadır. Geçtiğimiz yaz aylarında Asya Kaplan sivrisineği Türkiye'de de sorun yaratmıştır.

Deniz yüzeylerinin ısınması ile fotosentez ve metabolizma hızlandıran toksin salan mikroorganizmaların artmasına ve bazı patojen vibriyoların üremesine neden olmaktadır. Bu mikroorganizmaların ürettiği toksinlerle kontamine deniz ürünlerinin tüketilmesi ile gıda zehirlenmeleri görülmektedir.

Özellikle immün sistemi baskılanmış kişilerde parahaemolyticus toksini ile kontomine olmuş istiridye tüketimi ölümlere neden olmaktadır.

Kentlerde yıkıma yol açan seller ve depremlerden sonra olabilecek salgınların nedeni; kalabalık, kötü yaşam koşulları, su, kanalizasyon, elektrik, yol gibi altyapıda hasar, gıda ve çevre denetim hizmetleri dâhil, aksayan rutin sağlık hizmetleri, dezenfektan, ilaç, aşı lojistiğinde bozukluklar, çevre değişiklikleri (örneğin sıtmanın artmasını sağlayacak su birikintileri), yiyecek sıkıntısı, açlık, soğuk, ruhsal ve bedensel stresin vücut direncini düşürmesi, bölgeye yardım vb. nedenler ile yeni gelenlerin yeni patojenler getirmeleri ve kargaşalar olabilir.

Bu salgınların önlenmesi için önlemlerin önceden belirlenmesi gerekir. Örneğin; tuvaletlerin nasıl olacağını planlanması, çöplerin ne olacağı, sivrisinek, karasinek ve fareler ile mücadele nasıl olacaktır, besin sağlığı nasıl sağlanacaktır, sular nasıl klorlanacaktır?

Hazırlık ne kadar ciddi yapılırsa bulaşıcı hastalık riski o kadar azalacaktır.

Dünya Sağlık Örgütü doğal afetler sonrasında en sık ishal, akut solunum yolu enfeksiyonları, kızamık, sıtma ve açlığa bağlı olarak gelişen beslenme bozukluklarına rastlandığını bildirmiştir.

Dünya Sağlık Örgütüne göre suların klorlanması güvenli içme suyu elde etmenin en ucuz ve kolay yoludur.

Yine de klorlamaya dayanıklı bazı parazitler (Giardia intestinalis gibi) içme suyuyla bulaşma devam edecektir.

Güvenli içme suyunun sağlanamadığı yerlerde Rotavirüs, Adenovirüs, A ve E tipi sarıliklar, tifo, dizanteri, kolera salgınları görülebilir.

Sel ve deprem sırasında toprak, çamur vb. ile kirlenmiş, derin yararı olanlarda tetanos görülme olasılığı vardır. Tetanos bağışıklaması yapılmalıdır.

Gıda kaynaklı hastalıkların %55'i bakteriler (Salmonella), %33'ü virüslerden meydana gelmektedir. 2050'ye kadar gıda kaynaklı hastalıkların %5-20 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

Suya ulaşım dünyada en önemli sağlık meselelerinden biridir. Dünyada iki milyardan fazla insan, beslenme yetersizliğinden ve temiz suya ulaşamamaktan kaynaklı hastalıklardan muzdariptir.

Günümüzde bilimsel şehircilik ve planlamaya dayanmayan kontrolsüz kentleşme, küresel iklim değişikliği ile birleşince salgınların ve afetlerin ortaya çıkışı kaçınılmaz olacaktır.

Salgınlar karşısında, yakın geçmişte yaşadığımız şekilde, dünyamız çaresizliği görecektir.

Küreselleşmenin merkezinde bulunan büyük kentler hastalıkların etkilerini de nispeten küçük şehirlere göre daha fazla hissetmektedirler. Bu bir küresel sorundur, ivedilikle çare aranmalıdır.

KAYNAKLAR

1. "Pandemide Küresel Kentte Yaşamak: İstanbul'un Covid-19 Deneyimi", 215 Derudder, B., & Taylor, P. J. (2019).
2. "Küresel Isınmanın Canlılar Üzerindeki Etkileri", Prof. Dr. Erbil Dursun, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi FTR AD Öğretim Üyesi.
3. "Küresel Isınma, İklim Değişikliğinin Solunum Sistemi Üzerine Etkisi ve Büyükşehir Bronşiti", F. Ü. Sağ. Bil. Tıp

Derg. 2010: 24 (2): 141 – 146 Mesut Çimen, Acıbadem Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Yönetimi Bölümü; Sami Öztürk, GATA Haydarpaşa Eğitim Hastanesi, Alerjik Hastalıklar Servisi.

4. "Salgın ve Kent: 1347 Veba Salgınının Avrupa'da Sosyal, Politik ve Ekonomik Sonuçları", Year 2014, Volume 5, Issue 12, 60 - 87, 30.04.2014 Kemal Özden, Mustafa Özmat.
5. "Ortaçağ Tababeti", İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayınları, 1977.
6. "Salgınlar ve Halklar" McNeill. Çıpa, H. Erdem. Toplumsal Tarih, S. 22, C. 4, Ekim 1995, 17-22.
7. "Çağlar Boyunca Toplum", Sağlık ve İnsan, Ankara: Eren, Nevzat. 1996.
8. "Antroposen Çağı'nda Pandemi ve Kentlerin Durumu", Year 2021, Volume, Issue 41, 21 - 31, 28.06.2021 Erkan Polat, Sümeyye Kahraman
9. "Enfeksiyon Hastalıklarında Değişen Epidemiyoloji", Dr. Recep Öztürk, İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji AD
10. "Covid-19 Pandemi Sürecinde Şehir Sağlığı Çalışmaları", Year 2020, Volume 4, Issue, 147 - 151, 30.04.2020 Pınar Özdemir Deniz, Emine Didem Evci Kiraz
11. "Van Depreminin Su-Kaynaklı Bazı Bulaşıcı Hastalıklar Üzerine Etkisi", Year 2014, Volume 41, Issue 2, 313 - 318, 01.06.2014 Yasemin Bayram, Mehmet Parlak, Aytekin Çıkman, Cenk Aypak
12. "Küresel Pandemi (Covid-19) ve Kent Yönetimlerinin Tepkisi: Londra Belediyesi Örneği", Year 2020, Volume 9, Issue 4, 75 - 94, 01.12.2020 Şerif Öner
13. "Pandemi ve Türkiye", Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Turan Buzgan
14. "Günün Konusu: Kentler ve Salgınlar", Halk Sağlığı Uzmanları Derneği (Hasuder) Covid-19 Görev Grubu
15. "Salgınlar, Afetler ve Kent Mimarlık", 413 | May-June 2020 Eyüp Muhcu, Mimarlar Odası Genel Başkanı
16. Covid-19: Lessons For An Urban (İzing) World. One Earth, 2(4), 317–319. Ali, H., & Keil, R. (2006).
17. Global Cities And The Spread Of Infectious Disease: The Case Of Severe Acute Respiratory Syndrome (Sars) In Toronto, Canada. Urban Studies, 43(3), 491–509. Alirol, E, Getaz, L, Stoll, B, Chappuis, F, & Loutan, L. (2010).
18. Urbanisation And Infectious Diseases In A Globalised World. The Lancet Infectious Disease, 10, 131–141. Bartik, A. W., Bertrand, M., Cullen, Z., Glaeser, E., Luca, M., & Stanton, C. (2020).
19. Lessons For An Urban (İzing) World. One Earth

FUNDA GACAL

KIDEMLİ DANIŞMAN
HEALTH AND ENVIRONMENT ALLIANCE
(HEAL)
KATKI SUNAN: BERKAY HACIMUSTAFA

KENTLER VE BULAŞICI HASTALIKLAR

Kentleri sadece insan barındıran formlar olarak görmek, salgınların sadece insanların etkileşiminden kaynaklandığı düşünmek kadar sık düşülen bir yanılgı. Tarihteki salgınlar bize zoonoz kökenleri işaret eder. Dünya tarihindeki en kötü salgın olarak bilinen ve 75-200 milyon kişiyi öldüren kara vebanın insanlara farelerden, 1918 İspanyol gribinin ise domuzlardan geçtiği bilinmekte.

YERLEŞİK HAYATTAN SALGIN HASTALIKLARA

Salgın hastalıkların, kentleşme ve insan topluluklarının bir arada yaşamasıyla yakından ilişkisi vardır. Dünyada canlılığın mikroorganizmalar yoluyla 3,5-4 milyar yıl önce başladığı, 'Homo Sapiens'in 300-500 bin yıl önce ortaya çıktığı düşünülmekte¹. Homo soyu bilinen ilk yatağı yapması, böceklerden kendini korumaya geçmesi ve giyinmesi 200-170 bin yıl önceydi.² Türümüzün dilindeki "uygarlık" tanımına kimlik, aidiyet, dil, ortak karar alma mekanizmaları girer. İlk bilinen insan yerleşimi 40 bin yıl önce kurulmuş olsa da³

türümüzün hikayelerini semboller ve mağara çizimleriyle anlatması, deniz kabuklarını estetik amaçlarla kullanması yani ortak dil, estetik, karar alma mekanizması oluşturarak uygarlığın temelini atmaları homo soyunun tarihi kadar eskidir.

İnsanların yerleşik hayata geçmeleri ve tarım devrimi aynı tarihe yani MÖ 10 bin yılına denk düşer. Tarım, insanı yerleşmeye ve topluluk kurmaya iten bir güçtür. İnsan anatomisine zarar/maliyeti hâlâ tartışmalı olsa da bilinen en eski salgınlar da bu "devrimden" sonraya tarihlendirilir. Zira salgını oluşturan temel unsur konakçıların bir arada ve etkileşim içinde yaşamasıdır.

Fotoğraf 1. 7 binden fazla figüre ev sahipliği yapan Hayvanlar Mağarası, Gilf Kebir, Mısır⁴

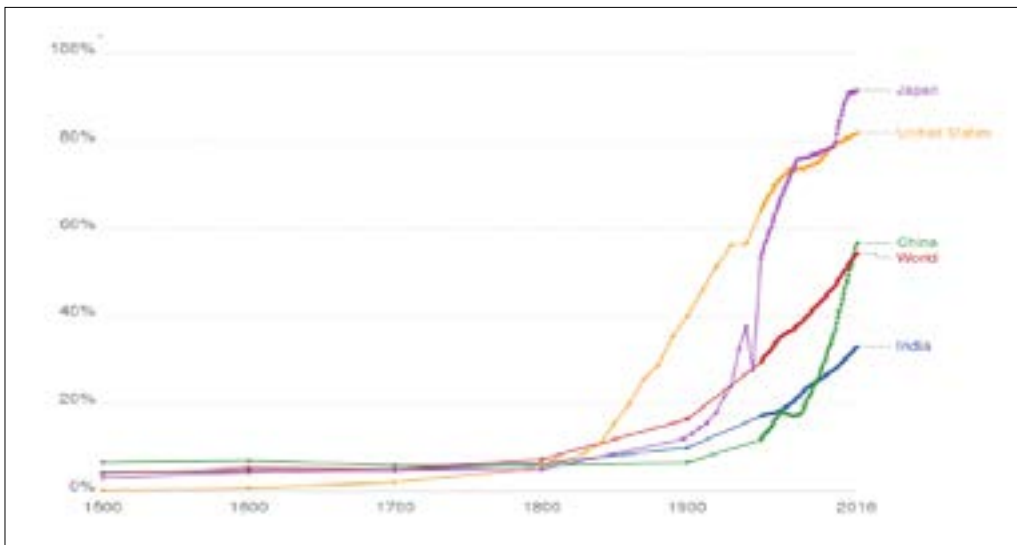

Domuz, köpek, koyun, keçi gibi çiftlik hayvanları tarım devriminden biraz evvel, MÖ 13 bin-10 bin yıllarında ehlileştirilmiş/evcilleştirilmiştir^{5,6}. Hayvanların evcilleştirilme/ehlileştirilme sürecine göz atmak salgınları anlamak bakımından değerlidir. Çünkü yerleşik hayata geçen insan sadece kendi türüyle yani diğer potansiyel konakçılarla etkileşimini arttırmadı, potansiyel salgınların taşıyıcısı olabilecek hayvanlarla kendi rızası ve kabiliyetiyle mekânı paylaştı.

HANGİ TOPLULUKLA SOSYAL MESAFE?

Kentleşme veya şehirleşme kentsel nüfusun kırsal nüfusu geçmesi olarak tanımlanır. Kentleşme pek çokları tarafından uygarlığın temeli olarak görülse de 10 bin yıllık tarımsal devrimimizi düşününce, sanayileşmenin indüklediği kentleşme 200 yıllık geçmişle henüz bebek adımlarını atıyor. Kentleşme “artı zaman” ve “artı ürünün” mekânsal olarak birikmesi yani insan topluluklarının “artı ürünü” ve “artı zaman” yaratacak kolaylaştırıcıları icat etmesidir. Sanayi devrimi öncesinde kentler var olsa da sanayi devrimi artı ürünün ve zamanın ortaya çıkmasını sağladı. 200 yıllık bebek kentleşme devrimimiz büyüyor, kentler bugün sadece artı ürünün değil, aşırı insan-hayvan ve insan-insan etkileşiminin de mekânı.

Grafik 1. 7 Geçtiğimiz 500 yılda kentlerdeki nüfusun toplam nüfusa oranı⁷

Kentleri sadece insan barındıran formlar olarak görmek, salgınların sadece insanların etkileşiminden kaynaklandığı düşünmek kadar sık düşülen bir yanılgı. Tarihteki salgınlar bize zoonoz kökenleri işaret eder. Dünya tarihindeki en kötü salgın olarak bilinen ve 75-200 milyon kişiyi öldüren kara vebanın insanlara farelerden, 1918 İspanyol gripinin ise domuzlardan geçtiği bilinmekte. Kemirgenler, bazı böcek ve kuş türleri (hamam böceği, martı, güvercin), domuz gibi canlıların doğal habitatı günümüzde organik atıklarının en çok üretildiği kentler. Evlerimiz, çöplerimiz bu türlerin barınma ve beslenme alanı. Öyle ise sosyal mesafe koymak zorunda olduğumuz topluluk sadece kendi türümüze mi ait?

Tam da burada, insan-hayvan etkileşimi konusunda, sağlık ve çevre uzmanlarını bir araya getiren ve bir parçası olduğum ÇİSİP-Çevre Sağlık ve İklim İçin İşbirliği Projesi'nin geçtiğimiz aylarda yayımladığı “Tek Sağlık” bilgi notundan edindiğim bilgileri aşağıda derlemek isterim⁸.

- 1980'den bu yana yeni görülen salgın hastalıkların %75'i, bugüne kadar bilinen salgın hastalıkların %60'ının zoonotik kökenli olduğu tahmin ediliyor⁹.
- HIV/AIDS, SARS, Ebola, kuduz, tifo mikrobiy, Batı Nil virüsü dâhil pek çok enfeksiyonun ara konakçısının hayvanlar olduğu ve çevre kökenli virüslerden kaynaklandığı bilinmektedir¹⁰.
- Peki türümüzü hayvanlarla bu etkileşime sokan ve salgınları tetikleyen nedir?

1. Göçler: Doğal göçlerin yanı sıra iklim değişikliği, çevresel kirlilik gibi faktörler türleri göçe zorluyor. COVID-19 pandemisi ile beraber insan hareketliliğinin azalması ve yiyecek arayışı yine pek çok türün kentlerde görülmesine neden oldu. Öte yandan hem kentsel yayılma hem de COVID-19 pandemisi ile artan kırsala göç, türlerin göç yolunda veya göç edilen yerin kendisinde hayvan-insan etkileşimini arttırıyor.

2. Kentlerde Hayvan Ticareti: İster mahallenizdeki pet shop'u düşünün ister Eminönü Çiçek ve Hayvan Pazarı'nı. Bu pazarlar hayvanların esaret ve stres altında yüzlerce farklı tür ve insanla kontrolsüz etkileşim içinde bulundukları mekânlardır. Kentsel bu mekânlar buz dağının görünen yüzü, yılda yaklaşık 7-23 milyar ABD dolarlık değeriyle, yaban hayatı kaçakçılığı sahte mal, uyuşturucu ve insan kaçakçılığından sonra dünyanın dördüncü en büyük yasa dışı pazarını oluşturduğu düşünülüyor¹¹.

Fotoğraf 2. Görsel, Guardian'ın Ocak 2020 tarihli haberinden alınmıştır. Fotoğraf, Kin Cheung/Reuters'a aittir¹²

3. Kentsel Yayılma ve Habitat Küçülmesi/Parçalanması: İstanbul'daki 3. köprü habitat parçalanmasının en "iyi" örneklerindendir. Daralan, parçalanmış habitatlarda normal şartlarda birbiriyle bir araya gelmesi güç türler, karşılaşp patojenlerin daha uygun konakçılar bulmasının önünü açıyor. İnsan türleri arasındaki salgın hastalıkları biliyoruz ancak hayvan türleriyle sınırlı kalan salgınlar bizim için gizemini koruyor.

4. Kentsel Yayılma ve Biyoçeşitlilik Tahribatı: Yeni görülen enfeksiyon hastalıklarının nedenleri sırasıyla; arazi kullanımı, tarım-endüstri, uluslararası ulaşım ve ticaret olarak biliyor. Kentsel yayılmanın yol açtığı biyolojik çeşitlilik kaybı, besin zincirini bozuyor. Örneğin yılan popülasyonunun azalması ile fare popülasyonunda görülen artış, patojenlerin daha kolay yayılması ve insana geçişini kolaylaştırıyor.¹³

Fotoğraf 3.

İngiltere'deki bir domuz çiftliği. Fotoğraf, Harriet Bartlett'a ait.¹⁴

KENTLERDE BULAŞICI HASTALIKLARI ÖNLEMELERİ MÜMKÜN MÜ?

Romalılar, zemin eğimini iyi kullanabilmeleri ve mühendislikleri ile pek çok şehir plancısı tarafından üstün mimarlar olarak bilinir. Bizden önceki uygarlıkların su kaynaklarına yakınlığa, tarım yapılan ovaların üstüne kurulmamaya, ızgaralama ile rüzgâr koridorlarına, "zoning" sistemi ile kırsal alanı kentlerin dışında tutmaya gösterdikleri özen, halk sağlığını korumak için örnek uygulamalar olabilir¹⁵. Ancak bu kentlerde de kanalizasyon, su, atık (insan cesetleri dâhil) sorunları var olmuş, patojenler hayvanlar aracılığıyla insanlara geçmiş ve bu kentler de salgınlara ev sahipliği yapmıştı.

O tarihten günümüze tıp alanındaki bilgimizle beraber kentlerimiz de büyüdü. Kentler artı tarımsal ürünlerin biriktiği mekânlar olmaktan çıkıp, tarımsal ürünlerin lojistiğini yapan, hizmet üreten mekânlar hâlini aldı. Çiftlik hayvanlarıyla etkileşimin yerini, yeni kent konakçılarıyla etkileşim aldı. Kentsel dirençlilik ve yeni teknolojiler sayesinde kentlerde salgının etkilerini azaltmak için birkaç madde sıralanıyor. Bunlar; "yoğunluk düzenlemeleri, kentsel yeşil alanların artışı, ulaşım planlaması, atık yönetimi" olarak özetleniyor. Bu maddelerden her biri kentlerin

Kentsel dirençlilik ve yeni teknolojiler sayesinde kentlerde salgının etkilerini azaltmak için birkaç madde sıralanıyor. Bunlar; "yoğunluk düzenlemeleri, kentsel yeşil alanların artışı, ulaşım planlaması, atık yönetimi" olarak özetleniyor.

yeniden inşası anlamına geliyor, bu da her şehir plancısına sıkça sorulan o soruyu akla getiriyor: "Kentler rant çevresinde gelişirken şehir plancısı neyi planlıyor?"

Günümüzde atığın dahi yönetilmediği coğrafyalarda yaşayan milyonlarca insanın seçtiği ve seçenlerin atadığı karar vericiler, umarız bu maddeleri gözden geçirebilir. Aksi takdirde kentler; dirençliliği arttırmak şöyle dursun, kırsal soylulaşarak mekânsal sınırlarını kaybetmiş megakentlere bağlı birer uydular hâline gelecek. Geçmiş salgınlara bakarak, kentlerin salgınları atlatarak varlıklarını koruduğunu görürüz. Ancak bu süreç günümüz çalışma koşulları, nüfusu, rant olgusu ve kolay erişilebilirlikten uzun süre önceydi. 2021'in kentlerinde, kent-kır-pandemi üçgeni salgınlara yeni mekânlar sunarken, kentsel direncin sınırlarını ortadan kaldıracı olacak güçte gözüküyor.

KAYNAKLAR

1. Lieberman, DE; McBratney, BM; Krovitz, G (2002). "The evolution and development of cranial form in Homo sapiens". PNAS. 99 (3): 1134–39. Bibcode:2002PNAS...99.1134L. doi:10.1073/pnas.022440799. PMC 122156. PMID 11805284
2. "The oldest known grass beds from 200,000 years ago included insect repellents". Science News. 13 Ağustos 2020. 5 Ekim 2021 tarihinde erişilmiştir.
3. Macey, Richard (15 Ekim 2007). "Settlers' history rewritten: go back 30,000 years". The Sydney Morning Herald. 5 Ekim 2021 tarihinde erişilmiştir.
4. https://en.wikipedia.org/wiki/Cave_painting#/media/File:Bestias11.JPG sayfasından 5 Ekim 2021 tarihinde alınmıştır.
5. Ahmad H.I. ve ark. (8 Mayıs 2020). The Domestication Makeup: Evolution, Survival, and Challenges.Front. Ecol. Evol.
6. "Evcilleştirme ve Ehlileştirme: Neden Bazı Hayvanlar Evcilleştirilirken, Bazı Diğerleri Evcilleştirilemez?". Evrim Ağacı. 12 Ekim 2016. 5 Ekim 2021 tarihinde erişilmiştir.
7. <https://ourworldindata.org/grapher/urbanization-last-500-years> sayfasından 5 Ekim 2021 tarihinde alınmıştır.
8. Aşağıdaki maddeler 10. Referansta yer verilen ÇİSİP'e ait "Tek Sağlık Bakış Açısıyla İklim Değişikliği ve COVID-19 Pandemisi" yayınından alınmıştır.
9. Salyer, Stephanie J ve ark. "Prioritizing Zoonoses for Global Health Capacity Building-Themes from One Health Zoonotic Disease Workshops in 7 Countries, 2014-2016." Emerging infectious diseases vol. 23,13 (2017): S55–S64. doi:10.3201/eid2313.170418
10. Çağlayan Ç. ve ark. "Tek Sağlık Bakış Açısıyla İklim Değişikliği ve COVID-19 Pandemisi". Ocak 2021. ÇİSİP (HEAL, Kocaeli Üniversitesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı ve HASUDER ortaklığı ve diğer uzmanların katkılarıyla hazırlanmıştır).
11. WWF, Mart 2020, "The Loss Of Nature and The Rise Of Pandemics-Protecting Human And Planetary Health", sayfa 12.
12. <https://www.theguardian.com/environment/2020/jan/30/make-coronavirus-ban-on-chinese-wildlife-markets-permanent-says->

Kentlileşme veya şehirleşme kentsel nüfusun kırsal nüfusu geçmesi olarak tanımlanır. Kentleşme pek çokları tarafından uygarlığın temeli olarak görülse de 10 bin yıllık tarımsal devrimimizi düşününce, sanayileşmenin indüklediği kentleşme 200 yıllık geçmişle henüz bebek adımlarını atıyor. Kentleşme "artı zaman" ve "artı ürünün" mekânsal olarak birikmesi yani insan topluluklarının "artı ürünü" ve "artı zaman" yaratacak kolaylaştırıcıları icat etmesidir.

environment-expert-aoe sayfasından 5 Ekim 2021 tarihinde alınmıştır.

13. Loh et al. 2015. Targeting Transmission Pathways for Emerging Zoonotic Disease Surveillance and Control. Vector borne and zoonotic diseases 15(7):432-43. doi: 10.1089/vbz.2013.1563 <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26186515/>
14. <https://www.cam.ac.uk/research/news/human-interactions-with-wild-and-farmed-animals-must-change-dramatically-to-reduce-risk-of-another> sayfasından 5 Ekim 2021 tarihinde alınmıştır.
15. Tuğaç Ç. (2020). Kentsel Sürdürülebilirlik ve Kentsel Dirençlilik Perspektifinden Tarihteki Pandemiler ve Covid-19 Pandemisi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Salgın Hastalıklar Özel Sayısı.

SALGINLARA DAYANIKLI KENTLER

Salgınlara dayanıklı kentler oluşturabilmek amacıyla politikacılar, kamusal alanlarda sanitasyona önem vermeli, hijyen imkânlarını arttırmalı, yayalara ayrılan alanları genişletmeli ve yurttaşlarına kişi başı en az 9 metrekare yeşil alan tahsis etmelidir.

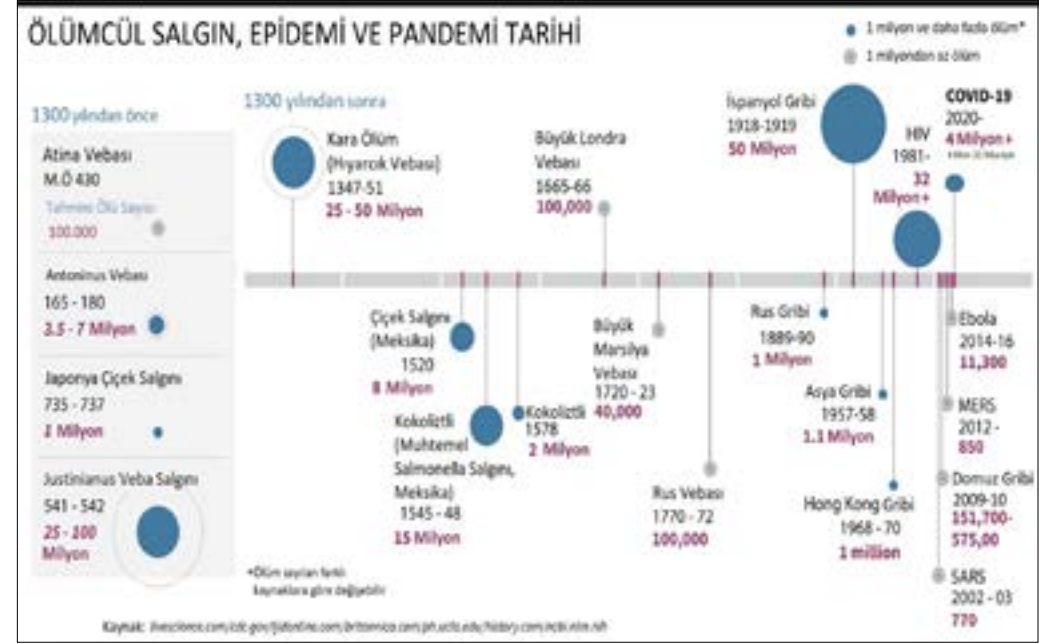

ARŞ. GÖR. DR. MUHSİN GÜLLÜ

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ TIP
FAKÜLTESİ
HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI

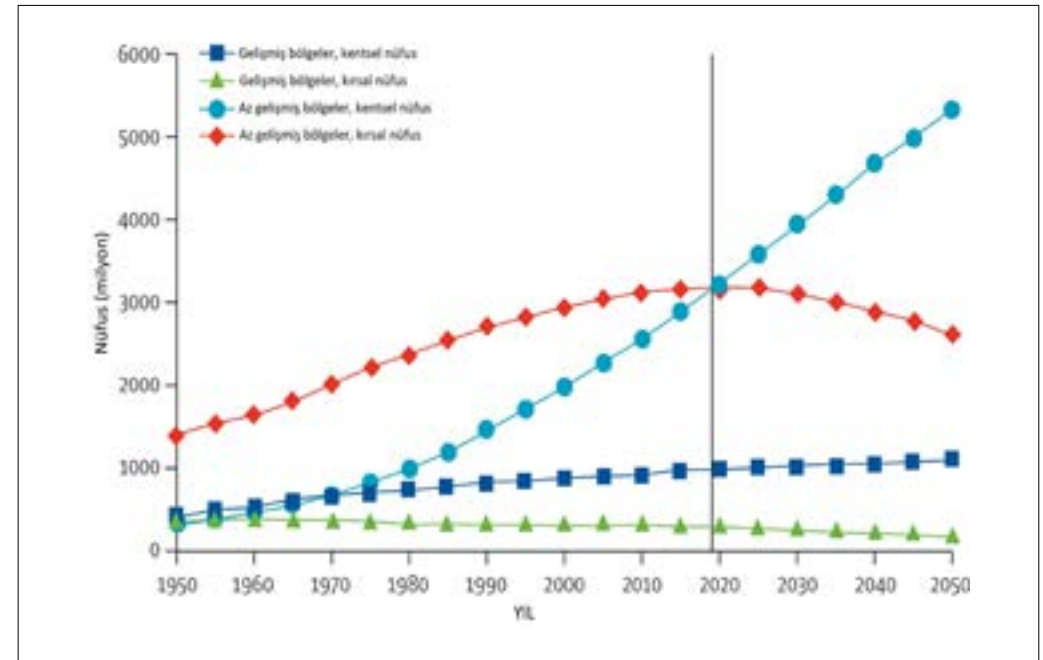
İnsanlığın geçmişten bugüne kazandığı tüm birikimin katkısıyla olağanüstü başarılar sağlanan tıp ve halk sağlığı uygulamalarına rağmen bulaşıcı hastalıklar, tarihin başlangıcında olduğu gibi günümüzde de insanoğluna sorunlar çıkarmaya devam ediyor. 21. yüzyılda ise küreselleşmeye bağlı hızlı ve toplu seyahatler ile hızlanan kentleşme; iklim krizlerine, çevresel bozulmalara ve birçok enfeksiyon ajanının dünyanın her noktasında görülmesine sebep olmaktadır. Enfeksiyon, kişiyi etkilemekle birlikte eğer bulaşıcı vafa sahipse enfeksiyonun kontrolü için birey ve toplumu kapsayan önlemlerin alınması gerekmektedir. Belirli bir bölgede hastalığın doğal olarak

ortaya çıkma ihtimalini sıfıra indirmek, eliminasyon müdahale programlarıyla sağlanabilir. Örneğin Orta Çağ'ın en büyük pandemilerinden birisi olarak tanımlanan ve 18. yüzyılın sonunda yılda yaklaşık 400.000 kişinin ölümüne neden olan çiçek hastalığı; Sovyetler Birliği'nin 1958 yılında Dünya Sağlık Asamblesi'ne hastalığı uluslararası alanda ortadan kaldırmayı önermesi ve dünya nüfusunun %80'inin aşılmasını sağlamak için gerekli 250 milyon doz aşının yıllık 140 milyon doz aşırı bağışlaması sonucunda dünya genelinde başlayan etkili aşı kampanyaları ve onu takiben yeni vakalara hızlı ulaşarak temasları ve çevrelerindeki toplulukların aşılınması sayesinde eradike edilmiştir [1].

Şekil 1. Pandemi Tarihi

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun 2019 yılı verilerine göre dünyada yaşayan yaklaşık 7,71 milyar insandan yaklaşık 4,3 milyarı kentsel alanlarda yaşamaktadır. Kentsel alanlar özellikle sanayi devrimiyle birlikte iş ve üretim merkezi olmaları nedeniyle yoğun göç almış ve kent yoksullarının sayısı hızla artmıştır. Kente göç eden savunmasız gruplar sağlıksız koşullarda uzun saatler çalıştırılıyor, sağlıksız konutlarda ve kentlerde yaşıyorlardı. Nefes almanın zorlaştığı İngiltere, yoksullarının yaşadığı bölgelerde yüksek yoğunluklu kentleşme, kolera ve veba salgınlarının ortaya çıkışı için uygun ortam yaratıyordu. Türkiye'de ise kolera salgını ilk kez 1865 yılında emekçi sınıfın barındığı Kasımpaşa'da görülmüş, kısa süre içerisinde hastalık önce semtteki işçilerin arasında, sonra da bütün İstanbul'da yayılmıştı.

Şekil 2. Birleşmiş Milletler verilerine göre 1950-2050 yılları arasında kentsel ve kırsal nüfus gelişimi

Resim 1. 1911 yılında Osmanlı İmparatorluğu-Sırbistan sınırında kolera salgını nedeniyle dezenfekte edilen insanlar

Tarihteki salgın hastalıkların neden olduğu kamu sağlığı sorunlarının çözümü için kentler yeniden düzenlenmiş, kentsel hayatta insan sağlığını olumlu etkileyecek yeni kararlar alınmıştır. 1850'lerde Londra'da yaşayan John Snow, kolera salgınına çözümlemek için vaka haritalamaları gerçekleştirdi ve kolera vakalarının Londra'daki yayılmasını haritaladı. Bu sayede koleranın hava ile değil de su kaynakları yoluyla yayıldığı keşfedildi ve 1854 yılında Broad Street tulumbasının sapının kaldırılmasının ardından 1855 yılında Londra'da su kaynaklarında zorunlu filtrasyonun ve sanitasyonun önem kazanması sonucunda kentlerde kanalizasyon sistemleri inşa edilmeye başlandı. 1918-1919 yıllarında yaklaşık 20 milyon insanın ölümüne sebep olan İspanyol gribi pandemisi ile kapalı alanlarda havalandırma sistemlerinin önemi anlaşılmıştı [2].

Dünya Sağlık Örgütüne göre kentlerde yaşayan 137 milyon kişinin güvenli suya erişimi yok, 600 milyondan fazla kent sakini ise yeterli sanitasyon koşullarına sahip değil. Güvenli olmayan su

Yerleşik hayata geçen insan sadece kendi türüyle yani diğer potansiyel konakçılarla etkileşimini arttırmadı, potansiyel salgınların taşıyıcısı olabilecek hayvanlarla kendi rızası ve kabiliyetiyle mekânı paylaştı.

kaynakları ve yetersiz sanitasyon başta ishali enfeksiyonlar olmak üzere birçok bulaşıcı hastalığa sebep olabilir. Hızlı şehirleşme aynı zamanda katı atık yönetimi için de çözülmesi meşakkatli sorunlara neden olur. Kırsal alanda çoğu atık yeniden kullanılır, yakılır veya günlük ihtiyaçları karşılamak için geri dönüştürülür. Şehirlerde ise bu nadiren mümkündür ve belediye hizmetleri yetersiz olduğunda biriken atıklar toprak, hava ve su kirliliğine yol açar. Birikmiş atık, bulaşıcı hastalık etkenleri için üreme alanı olabilir. Konut koşulları ise beton zemin ve duvarlarla kaplı olan şehirlerde daha iyi olsa da pek çok düşük gelirli ülkede gecekonduların yoksul sakinleri genellikle konutlarını çürük malzemelerden, bulaşıcı hastalık ve hijyen kaygısı olmadan inşa ederler. Birçok sosyal belirleyici, bulaşıcı hastalığa maruziyetin seviyesi ve hastalığa karşı savunmasız kesimleri tanımlamak için etkileşime girer. Kentsel ortamlarda en önemli faktör sosyoekonomik durumdur. Yüksek sosyoekonomik statü, sağlık koşullarının iyileşmesiyle

sonuçlanır fakat düşük gelirli ülkelerdeki çoğu şehirde, adil olmayan gelir dağılımı sıklıkla sağlıktaki eşitsizliklere yansımaktadır. Düşük gelir, işsizlik ve maddi yoksunluk artan bulaşıcı hastalık riski ile ilişkilidir. Bireysel faktörlerin dışında mahallelerin sosyoekonomik özellikleri de önemlidir. Kentlerde gecekondu ve banliyöde yaşayan yoksul halk ve kayıt dışı göçmenler bulaşıcı hastalıklara karşı en savunmasız gruplardır. Kentsel merkezlerde eğitim seviyeleri kırsal alanlara göre ortalama daha yüksek olduğundan kent sakinleri, kitle iletişim araçları vasıtasıyla hastalıkların önlenmesine yönelik kampanyalara daha fazla maruz kalır ve eğitim yoluyla kazanılan bilgiler kent sakinini sağlık eğitimine daha açık hâle getirir. Sosyoekonomik eşitsizlikler; hastalıkları önleme, tedavi etme ve hayatta kalma üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir. Kenya, Nairobi'nin kenar mahallelerinde özel sektöre ait ruhsatsız klinikler bölge sakinlerinin erişebildiği tek sağlık tesisi olabilir. Aşıya erişim, daha yoksul kent sakinleri için bir sorundur ve Sahra Altı Afrika'da hızlı kentleşme oranları aşırı erişimde olumsuz sonuçlarla ilişkilidir [3].

Küreselleşme ve neoliberal politikalar ile bağlantılı kentleşme kalıpları, 1980'lerden bu yana on yılda toplam hastalık salgını sayısının üç katına çıkmasına neden olmuştur. Son yıllarda en önemli küresel hastalık salgınları, aynı zamanda en hızlı kentleşen bölgeler arasında yer alan Çin ve Afrika'da ortaya çıkmıştır [4].

Küreselleşmeyle artan politik, ekonomik, sosyal alışveriş ve hareketlilik sadece sermaye, emtia veya bilgi alışverişi ile sınırlı değildir. Artan uluslararası yolcu trafiği ve göçler sebebiyle bulaşıcı hastalıkların şehirler arasında hızlı bir şekilde yayılmasına neden olmaktadır. Kentler, hastalıkların yayılması için potansiyel bir zemin oluşturmakta ve dünya genelindeki yayılma haritalarına bakıldığında, yakın geçmişteki SARS ve son COVID-19 deneyimleri de bu kanıyı doğrulamaktadır. Küresel kentlerde yaşayan insanlar, bulaşıcı hastalık etkenlerin dolaşımı ve vaka sayısının yoğunluğu açısından taşrada yaşayanlara göre daha fazla risk altındadır. Kent-banliyö-kır arasındaki sınırların giderek şeffaflaştığı genişletilmiş kentleşme modeli, doğal olarak hastalıkların sirkülasyonunu hızlandıran bir ortam yaratmaktadır. Kent merkezlerindeki aşırı nüfus yoğunluğu sonucunda hava yoluyla bulaşan bulaşıcı

Hızlı şehirleşme aynı zamanda katı atık yönetimi için de çözülmesi meşakkatli sorunlara neden olur. Kırsal alanda çoğu atık yeniden kullanılır, yakılır veya günlük ihtiyaçları karşılamak için geri dönüştürülür.

Küreselleşme ve neoliberal politikalar ile bağlantılı kentleşme kalıpları, 1980’lerden bu yana on yılda toplam hastalık salgını sayısının üç katına çıkmasına neden olmuştur. Son yıllarda en önemli küresel hastalık salgınları, aynı zamanda en hızlı kentleşen bölgeler arasında yer alan Çin ve Afrika’da ortaya çıkmıştır

hastalıkların yayılımını önlemede anahtar role sahip olan fiziksel mesafenin sağlanması, gerçekçi bir hedef olmaktan çıkmaktadır [5].

11 Ocak 2022 itibarıyla DSÖ verilerine göre bugüne kadar 308.458.509 COVID-19 vakası görülmüş ve 5.492.595 insan yaşamını yitirmiştir[6]. Kentleşme,

Kent merkezlerindeki aşırı nüfus yoğunluğu sonucunda hava yoluyla bulaşan bulaşıcı hastalıkların yayılımını önlemede anahtar role sahip olan fiziksel mesafenin sağlanması, gerçekçi bir hedef olmaktan çıkmaktadır

patojenlerin yayılmasını teşvik edebilir veya engellenmesine yardımcı olabilir. COVID-19, nüfus yoğunluğunun fazla olduğu şehirlerde kent yönetimine temel bir sorun oluşturmaktadır. Yaşamakta olduğumuz bu zorlu pandemi deneyiminin sonunda kentsel planlama alanında yeniden yapılanma bekleniyor. Son 30-40 yıldır kentsel planlamada yüksek yoğunluklu bir yapılanma idealize edilmekte iken COVID-19 insan yoğunluğunun sorgulanmasına neden oldu ve kentsel yoğunluğun merkezden taşraya kaydırılması tartışılmaya başlandı.

Geniş banliyö yerleşimlerine sahip bu kentsel peyzaj sonucunda virüs daha kolay yayılmakta ve savunmasız grupların yaşadığı banliyölerde kamu sağlığı altyapısı ve sağlığa erişim konusu problem olarak kalmaya devam etmektedir. Şehir nüfusunun salgınlardan korunması için güvenli, sağlıklı ve ucuz konutlar için daha fazla çaba sarf etmemiz, iklim kriziyle kararlı bir şekilde mücadele etmemiz ve gelir dağılımını adil bir seviyeye getirmemiz gerekmektedir.

Salgınlara dayanıklı kentler oluşturabilmek amacıyla politikacılar, kamusal alanlarda sanitasyona önem vermeli, hijyen imkânlarını arttırmalı, yayalara ayrılan alanları genişletmeli ve yurttaşlarına kişi başı en az 9 metrekare yeşil alan tahsis etmelidir. Küreselleşen dünyada dört bir yandan gelen ürünler beraberlerinde bulaşıcı hastalık etkeni taşıyabilir. Wuhan’da

hastalığın ortaya çıkışından karantina konulana kadar 5 milyon kişi kentten ayrılmıştır. Gelecekte bu riski azaltmak için kentlerin daha yerel ve daha kendine yeterli olması gerekmektedir. Mahalle, semt ölçeğinde düşünüldüğünde ister doktor ister iş ya da eğlence amaçlı bir geziyi, kalabalığa karışmadan yapabilmek hem bulaşıcı hastalıkları durdurmada anahtar role sahip karantinanın daha rahat atlatılmasını hem de bulaşıcı hastalıkların yayılımını zorlaştıracaktır.

KAYNAKLAR

1. A. T. Sünter and Ö. Terzi, “Bulaşıcı Hastalıklar,” in Yeni Halk Sağlığı, S. A. Vaizoğlu, Ed. Palme, 2019, pp. 149–237.
2. A. Makalesi and S. Sezgin, “Sezgin Sezgin Covid-19 ile Mücadelede Dünyada Akıllı Kent Uygulamaları”.
3. E. Alirol, L. Getaz, B. Stoll, F. Chappuis, and L. Loutan, “Urbanisation and infectious diseases in a globalised world,” Lancet Infect. Dis., vol. 11, no. 2, pp. 131–141, Feb. 2011, doi: 10.1016/S1473-3099(10)70223-1.
4. C. Connolly, R. Keil, and S. H. Ali, “Extended urbanisation and the spatialities of infectious disease: Demographic change, infrastructure and governance;,” https://doi.org/10.1177/0042098020910873, vol. 58, no. 2, pp. 245–263, Mar. 2020, doi: 10.1177/0042098020910873.
5. Ö. Sayın and V. Bozkurt, “Pandemide Küresel Kentte Yaşamak: İstanbul’un Covid-19 Deneyimi,” Covid-19 Pandemisinin Ekon. Toplum. ve Siyasal Etkileri, pp. 203–216, Jul. 2020, doi: 10.26650/B/SS46.2020.005.13.
6. “WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard | WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard With Vaccination Data.” https://covid19.who.int/ (accessed Oct. 04, 2021).

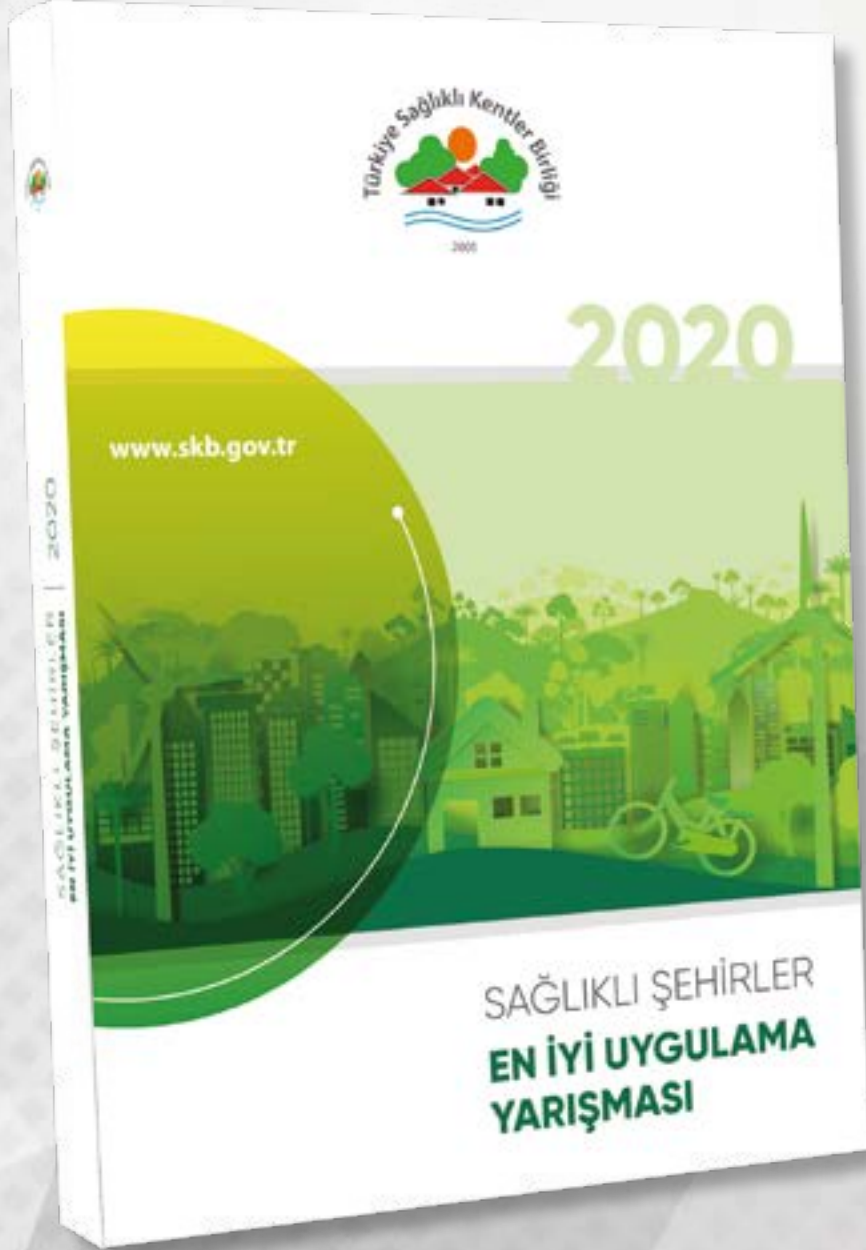
TÜRKİYE SAĞLIKLI KENTLER BİRLİĞİ ÜYE BELEDİYELER İLETİŞİM BİLGİLERİ

BELEDİYE	BELEDİYE	BELEDİYE
Abana Belediyesi / Kastamonu	0366 564 11 65	www.abana.bel.tr
Adalar Belediyesi / İstanbul	0216 382 78 50	www.adalar.bel.tr
Ağrı Belediyesi	0472 215 11 90	www.agri.bel.tr
Akçadağ Belediyesi / Malatya	0422 417 10 36	www.akcadag.bel.tr
Akdoğanmadeni Belediyesi / Yozgat	0354 314 12 45	www.akdagmadeni.bel.tr
Altıeylül Belediyesi / Balıkesir	0266 241 00 10	www.altieylul.bel.tr
Altınova Belediyesi / Yalova	0226 461 29 40	www.altinova.bel.tr
Amasra Belediyesi / Bartın	0378 315 10 81	www.amasra.bel.tr
Antalya Büyükşehir Belediyesi	0242 249 50 00	www.antalya.bel.tr
Arpaçay Belediyesi / Kars	0474 281 20 18	www.arpacay.bel.tr
Aydın Büyükşehir Belediyesi	0256 226 63 52	www.aydin.bel.tr
Aydıncık Belediyesi / Mersin	0324 841 30 50	www.mersinaydincik.bel.tr
Bahçelievler Belediyesi/İstanbul	444 0 311	www.bahcelievler.istanbul
Balçova Belediyesi / İzmir	0232 455 20 00	www.balcova.bel.tr
Balıkesir Büyükşehir Belediyesi	0266 239 15 10	www.balikesir.bel.tr
Bandırma Belediyesi / Balıkesir	0266 711 11 11	www.bandirma-bld.gov.tr
Bayburt Belediyesi	0458 211 2502	www.bayburt.bel.tr
Bayındır Belediyesi / İzmir	0232 581 50 00	www.bayindir.bel.tr
Beşiktaş Belediyesi / İstanbul	0212 236 10 20	www.besiktas.bel.tr
Beyazır Belediyesi/Ankara	0312 762 25 10	www.beyazari.bel.tr
Bilecik Belediyesi	444 88 58	www.bilecik.bel.tr
Burdur Belediyesi	0248 233 53 90	www.burdur-bld.gov.tr
Bursa Büyükşehir Belediyesi	0224 234 00 87	www.bursa.bel.tr
Çankaya Belediyesi / Ankara	0312 488 88 00	www.cankaya.bel.tr
Çankırı Belediyesi	0376 212 14 00	www.cankiri.bel.tr
Çiçekpınar Belediyesi / Isparta	0246 421 70 27	www.cicekpinar.bel.tr
Dağpınar Belediyesi / Kars	0474 334 3011	www.dagpinar.bel.tr
Darende Belediyesi / Malatya	0422 615 25 00	www.darende.bel.tr
Denizli Büyükşehir Belediyesi	0258 265 21 37	www.denizli.bel.tr
Didim Belediyesi / Aydın	0256 811 26 60	www.didim.bel.tr
Digor Belediyesi / Kars	0474 311 20 01	www.digor-bel.tr
Dinar Belediyesi / Afyonkarahisar	0272 353 60 53	www.dinar.bel.tr
Doğanşar Belediyesi/Sivas	0346 881 20 27	www.dogansar.bel.tr
Edirne Belediyesi	0284 213 91 40	www.edirne.bel.tr
Emet Belediyesi / Kütahya	0274 461 30 10	www.emet.bel.tr
Erbaa Belediyesi / Tokat	0850 633 00 60	www.erbaa.bel.tr
Erzurum Büyükşehir Belediyesi	0442 233 00 04	www.erzurum.bel.tr
Fethiye Belediyesi / Muğla	444 90 82	www.fethiye.bel.tr
Findıklı Belediyesi / Rize	0464 511 30 10	www.findikli.bel.tr
Gazipaşa Belediyesi / Antalya	0262 642 04 30	www.gazipasa.bel.tr
Gebze Belediyesi / Kocaeli	0262 642 04 30	www.gebze.bel.tr
Gölcük Belediyesi / Kocaeli	0262 412 10 12	www.golcuk.bel.tr
Göreme Belediyesi / Nevşehir	0384 271 20 01	www.goreme.bel.tr
Gülyalı Belediyesi / Ordu	0452 811 20 53	www.gulyali.bel.tr
Hatay Büyükşehir Belediyesi	0326 214 91 90	www.hatay.bel.tr
Hilvan Belediyesi / Şanlıurfa	0414 681 20 07	www.hilvan.bel.tr
İnegöl Belediyesi / Bursa	0224 715 10 10	www.inegol.bel.tr
İstanbul Büyükşehir Belediyesi	0212 455 14 00–01	www.ibb.gov.tr
İzmir Büyükşehir Belediyesi	0232 482 11 70	www.izmir.bel.tr
Kadıköy Belediyesi / İstanbul	0216 542 50 55	www.kadikoy.bel.tr
Kadirli Belediyesi / Osmaniye	0328 718 10 39	www.kadirli.bel.tr
Kahramanmaraş Büyükşehir Bld.	0344 223 50 72	www.kahramanmaras.bel.tr
Karatay Belediyesi / Konya	0332 350 13 13	www.karatay.bel.tr

BELEDİYE	BELEDİYE	BELEDİYE
Karesi Belediyesi / Balıkesir	0266 243 04 00	www.karesi.bel.tr
Karşıyaka Belediyesi / İzmir	0232 399 43 03	www.karsiyaka.bel.tr
Kavak Belediyesi / Nevşehir	0384 257 40 44	www.kavak.bel.tr
Kayseri Büyükşehir Belediyesi	0352 222 89 60	www.kayseri.bel.tr
Kırıkkale Belediyesi	0318 224 27 61	www.kirikkale-bld.gov.tr
Kırklareli Belediyesi	0288 214 13 34	www.kirklareli.bel.tr
Kırşehir Belediyesi	0386 213 44 85	www.kirsehir.bel.tr
Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	0262 318 10 10	www.kocaeli.bel.tr
Koçanlı Belediyesi / Aydın	0256 761 40 24	www.kocarli.bel.tr
Konak Belediyesi / İzmir	0256 761 40 24	www.kocarli.bel.tr
Konya Büyükşehir Belediyesi	444 55 42	www.konya.bel.tr
Körfez Belediyesi / Kocaeli	0262 528 23 02	www.korfez.bel.tr
Kütahya Belediyesi	0274 999 19 43	www.kutahya.bel.tr
Lüleburgaz Belediyesi / Kırklareli	0288 417 10 12	www.luleburgaz.bel.tr
Malkara Belediyesi / Tekirdağ	0282 427 10 33	www.malkara.bel.tr
Menteşe Belediyesi / Muğla	0252 214 48 80	www.mentese.bel.tr
Merkezefendi Bld./Denizli	0258 265 38 88	www.merkezefendi.bel.tr
Mersin Büyükşehir Belediyesi	0324 231 88 80	www.mersin.bel.tr
Mezitli Belediyesi / Mersin	0324 358 10 05	www.mezitli.bel.tr
Mudanya Belediyesi / Bursa	0224 544 16 50	www.mudanya.bel.tr
Muğla Büyükşehir Belediyesi	0252 214 18 46	www.mugla.bel.tr
Muratpaşa Belediyesi / Antalya	0242 444 80 07	www.muratpasa-bld.gov.tr
Muş Belediyesi	0436 212 12 81	www.mus.bel.tr
Niğde Belediyesi	0388 232 35 50	www.nigde.bel.tr
Niksar Belediyesi / Tokat	0850 633 06 60	www.niksar.bel.tr
Nilüfer Belediyesi / Bursa	0224 441 16 03	www.nilufer.bel.tr
Odunpazarı Bld. / Eskişehir	0222 217 30 30	www.odunpazari.bel.tr
Oğuzeli Bld. / Gaziantep	0342 571 30 14	www.oguzeli.bel.tr
Ordu Büyükşehir Belediyesi	0452 225 01 04	www.ordu.bel.tr
Ortahisar Belediyesi / Trabzon	0462 224 40 71	www.trabzonortahisar.bel.tr
Osmançik Belediyesi / Çorum	0364 600 13 00	www.osmancik.bel.tr
Osmangazi Belediyesi / Bursa	0224 270 70 70	www.osmangazi.bel.tr
Osmaniye Belediyesi	0328 440 00 80	www.osmaniye-bld.gov.tr
Pamukkale Belediyesi / Denizli	0258 213 76 67	www.pamukkale.bel.tr
Pendik Belediyesi / İstanbul	444 81 80	www.pendik.bel.tr
Samsun Büyükşehir Belediyesi	0362 431 60 90	www.samsun.bel.tr
Sandıklı Bld. / Afyonkarahisar	0272 512 69 46	www.sandikli.bel.tr
Selçuklu Belediyesi / Konya	444 99 19	www.selcuklu.bel.tr
Serdivan Belediyesi / Sakarya	0264 211 10 50	www.serdivan.bel.tr
Süleymanpaşa Bld. / Tekirdağ	0282 259 59 59	www.suleymanpasa.bel.tr
Şirnak Belediyesi	0486 216 1205	www.sirnak.bel.tr
Tepebaşı Belediyesi / Eskişehir	0222 320 54 54	www.tepebasi.bel.tr
Tirebolu Belediyesi / Giresun	0454 411 40 16	www.tirebolu.bel.tr
Toroslar Belediyesi / Mersin	0324 322 72 00	www.toroslar-bld.gov.tr
Trabzon Büyükşehir Belediyesi	0462 322 46 01	www.trabzon.bel.tr
Urla Belediyesi / İzmir	0232 754 10 88	www.urla.bel.tr
Ürgüp Belediyesi / Nevşehir	0384 341 70 76	www.urgup.bel.tr
Yalova Belediyesi	0226 813 98 46	www.yalova.bel.tr
Yenipazar Belediyesi / Aydın	0256 361 30 04	www.yenipazar.bel.tr
Yenişehir Belediyesi / Mersin	0324 327 33 00	www.yenisehir.bel.tr
Yeşilyurt Belediyesi / Malatya	0422 377 77 77	www.yesilyurt.bel.tr
Yıldırım Belediyesi / Bursa	444 16 02	www.yildirim.bel.tr

2005

Kitap istekleriniz için:
bilgi@skb.gov.tr

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında
Yönetmelik'in 5'inci maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde
bandrol taşınması zorunlu değildir.